

ФАРМОНИ
ПРЕЗИДЕНТИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
УКАЗ
ПРЕЗИДЕНТА РЕСПУБЛИКИ ТАДЖИКИСТАН

В. могоя

БА ШУЪБАИ УМУМӢ ВА
КОРГУЗОРИИ
РАӢСАТИ КОТИБОТ
БАРГАРДОНИДА ШАВАД

Дар бораи тасдиқи Стратегияи идоракунии молияи давлатии
Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030

Мутобиқи моддаи 69 Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, бо мақсади баланд бардоштани самаранокии низоми молияи давлатӣ дар амалисозии Стратегияи миллии рушд барои давраи то соли 2030 ва суръат бахшидан ба рушди иқтимоию иқтисодии кишвар фармон медиҳам:

1. Стратегияи идоракунии молияи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 тасдиқ карда шавад (замима мегардад).

2. Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон чихати таъмини иҷрои Стратегияи идоракунии молияи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 чораҳои зарурӣ андешида, амалисозии онро таҳти назорати доимӣ қарор диҳад.

3. Вазифаҳои марбут ба таҳияи ҳуҷҷатҳои зарурӣ ва мониторинги амалисозии Стратегияи идоракунии молияи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 ба зиммаи Шӯрои ҳамоҳангсоз оид ба масъалаҳои идоракунии молияи давлатӣ гузошта шавад.

4. Шӯрои ҳамоҳангсоз оид ба масъалаҳои идоракунии молияи давлатӣ барномаҳои амали миёнамӯҳлатро барои ҳар сесола таҳия карда, барои тасдиқ ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод намояд ва чихати амалисозии онҳо тадбирҳои зарурӣ андешад.

5. Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба рафти иҷрои барномаҳои амали миёнамӯҳлати сесола ҳар сол ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон маълумот пешниҳод намояд.

Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон

ш.Душанбе

31 январи соли 2020

№ 1446

Эмомалӣ Раҳмон

ФАРМОНИ
ПРЕЗИДЕНТИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
УКАЗ
ПРЕЗИДЕНТА РЕСПУБЛИКИ ТАДЖИКИСТАН

Об утверждении Стратегии управления государственными
финансами Республики Таджикистан на период до 2030 года

В соответствии со статьей 69 Конституции Республики Таджикистан и в целях повышения эффективности системы государственных финансов в реализации Национальной стратегии развития на период до 2030 года и ускорения социально-экономического развития страны постановляю:

1. Утвердить Стратегию управления государственными финансами Республики Таджикистан на период до 2030 года (прилагается).

2. Правительству Республики Таджикистан принять необходимые меры для выполнения Стратегии управления государственными финансами Республики Таджикистан на период до 2030 года и осуществлять постоянный контроль за его реализацией.

3. Задачи по разработке необходимых документов и мониторинг реализации Стратегии управления государственными финансами Республики Таджикистан на период до 2030 года возложить на Координационный совет по вопросам управления государственными финансами.

4. Координационному совету по вопросам управления государственными финансами разработать и представить на утверждение Правительству Республики Таджикистан среднесрочные программы действий на каждые три года и принять необходимые меры для их реализации.

5. Министерству финансов Республики Таджикистан ежегодно представлять в Правительство Республики Таджикистан информацию о ходе реализации среднесрочных трехлетних программ действий.

Президент
Республики Таджикистан

г.Душанбе

31 января 2020 года

№ 1446

Бо фармони Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон
аз 31 январи соли 2020, № 1446
тасдиқ шудааст

Стратегияи идоракунии молияи давлатии
Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030

1. МУҚАРРОТИ УМУМӢ

1. Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ бо мақсади ноил гардидан ба ҳадафҳои зерини дарозмуҳлати дар Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 пешбинишуда аҳамияти аввалиндараҷа медиҳад:

1) ноил шудан ба сатҳи муқоисашавандаи рушди иҷтимоию иқтисодии кишварҳои дорои сатҳи миёнаи даромадноқӣ;

2) дастгирии рушди устувор ба воситаи диверсификатсия ва баланд бардоштани рақобатпазирии иқтисодиёти миллий;

3) тавсеа ва таҳкими табақаи миёна;

4) саноатикунонӣ.

2. Ислоҳоти институтсионалӣ дар соҳаи идоракунии молияи давлатӣ барои расидан ба ин ҳадафҳои дарозмуҳлат нақши бавосита ё бевосита мебозад.

3. Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ барои давраи то соли 2030 давоми ислоҳотеро дар бар мегирад, ки аз лаҳзаи амалишавии Стратегияи қаблӣ идоракунии молияи давлатӣ барои солҳои 2009-2018 оғоз ёфта буд. Стратегияи нав бо Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 ба пуррагӣ мувофиқат мекунад. Ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ то дараҷаи муҳим дар барномаҳои ҷорӣ давлатӣ, ба монанди Барномаи қарзгирии берунаи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2018-2020 (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 октябри соли 2017, №485), Консепсияи низомии таҳлили таъсири танзимкунӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 18 ноябри соли 2015, №673) ва Консепсияи идоракунии рушди маҳал дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 (фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 11 июли соли 2015, №522) инъикос ёфтааст.

4. Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ барои давраи то соли 2030 фаро мегирад:

– ҷаҳорҷӯбаи умумии стратегияи ислоҳот (фасли 4);

– самтҳои асосии ислоҳот дар низомии идоракунии молияи давлатӣ барои 10 соли оянда, ки ба баҳодиҳии тафриқавии раванди амалишавии ислоҳот ва таҷрибаи гирифташуда асос ёфтааст (фасли 5);

– пайдарпайӣ ва афзалияти унсурҳои асосии ислоҳот дар се марҳилаи амалишавӣ (фасли 6);

– механизмҳои мушаххасу имконпазири амалишавӣ ва мониторинги стратегияи мазкур дар асоси нишондиҳандаҳои воқеӣ ва самаранокӣ (фасли 7);

– идоракунии маҷмӯии хавфҳо.

5. Новобаста аз он ки Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ барои давраи то соли 2030 самтҳои мушаххас ва тадбирҳои ислоҳотро аниқ муайян менамояд, он ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон имконият медиҳад, ки дар ҷараёни амалисозии талаботи бамиёномада эътино дода тавонад.

6. Барои таҳияи Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ барои солҳои давраи то соли 2030 гурӯҳи кории байниидоравӣ таъсис дода шуда, он дар ҳамроҳӣ бо Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, вазорату идораҳои дахлдор, ҳамчунин шарикони миллий ва байналмилалӣ оид ба рушд таҳия гардид.

7. Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ барои давраи то соли 2030 вазифаҳои зеринро муайян менамояд:

– пешравӣ ва ҳулосаҳое, ки аз ҷараёни амалишавии ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ дар солҳои қаблӣ ба миён омадааст, нишон медиҳад;

– ислоҳоти идоракунии молияи давлатиро бо ҳадафҳои миллий ва афзалиятҳои рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон мутобиқ мегардонад;

– афзалиятнокӣ ва пайдарпайии ислоҳоти асосиро барои давраи то соли 2030 муайян менамояд;

– вазорату идораҳо ва муассисаҳои калидии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки барои амалисозии ҷорабиниҳои стратегия масъуланд, муайян ва мавқеи онҳоро дар ин самт муқаррар менамояд;

– воқифиятнокӣ оид ба алоқаи мустаҳками байни ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ ва афзалиятҳои рушдро баланд мебардорад;

– нишондиҳандаҳои асосии самаранокиро (индикаторҳоро) барои муайян намудани андозаи пешравӣ дар ҷараёни тамоми марҳилаи амалишавӣ пешниҳод менамояд.

2. ВАЗИФАИ СТРАТЕГИЯИ ИДОРАКУНИИ МОЛИЯИ ДАВЛАТӢ БАРОИ ДАВРАИ ТО СОЛИ 2030 ВА АФЗАЛИЯТҲОИ МИЛЛӢ

§1. Вазифаҳои умумӣ ва ҳадафҳо

8. Вазифаи асосии Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ барои давраи то соли 2030 пеш аз ҳама, аз муайян намудани самтҳои умумии ислоҳот дар соҳаи идоракунии молияи давлатӣ иборат мебошад, ки барои таъмини дастовардҳои мақсадҳои зерин равона гардидааст:

- 1) баланд бардоштани интизоми фискалӣ;
- 2) беҳтар намудани самаранокии тақсимои захираҳои молиявӣ;
- 3) назорати доимӣ оид ба истифодабарии захираҳои молиявӣ ва хароҷоти мақсадноки воситаҳои пулии давлатӣ;
- 4) банақшагирии воқеии дурнамои (ояндабинии) захираҳои молиявӣ барои афзалиятҳои муайяншуда;
- 5) баланд бардоштани самаранокии амалиётӣ;
- 6) таъмини шаффофият ва тобеияти ҳисоботдиҳии маблағҳои давлатӣ.

9. Тадбирҳои воқеӣ ва равшан ифодагардида, инчунин нишондиҳандаҳои самаранокии онҳо имконият медиҳанд, ки дастоварди ҳадафҳои зикргардида, сарфи назар аз ҷой доштани мушкилоти низомӣ ва ҳассосият ба тағйироти берунӣ, ки ба бахши давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсир мерасонанд, таъмин карда шавад. Дар ҳолати мувофиқати дурусти омилҳои институтсионалӣ, механизмҳои ҳамохангсозӣ ва маблағгузорӣ барои ноилгардии ҳар як ҳадаф муҳлати муайяно талаб менамояд.

10. Дар ояндаи дарозмуҳлат ислоҳотҳои идоракунии молияи давлатӣ имконият медиҳанд, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон шароити мусоид барои идоракунии самараноки молияи давлатӣ ташаккул дода шавад, ки ин яке аз шартҳои асосӣ барои баланд бардоштани сатҳи сифати зиндагии аҳоли, рушди муътадили иқтисодӣ, модернизатсияи иқтисодиёт ва соҳаҳои иҷтимоӣ ва ноил гардидан ба дигар мақсадҳои стратегияи рушди иҷтимоӣ иқтисодии кишавар мебошад. Идоракунии молияи давлатӣ низоми ҳамкориҳои мутақобилаи вазорату идораҳо ва муассисаҳои дигари давлатӣ барои истифодаи самараноки маблағҳои давлатӣ мебошад. Дар маҷмӯъ, низоми идоракунии молияи давлатӣ бояд натиҷаҳои дарозмуҳлати зеринро таъмин намояд:

- 1) суботи макроиқтисодӣ;
- 2) тақсимои самараноки захираҳо;

- 3) пешниҳоди хизматрасониҳои давлатӣ;
- 4) устуворгардони давлатдорӣ (қадвали 1).

11. Чаҳорҷӯбаи стратегияи ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ, ки дар фасли 3 оварда шудааст, ба пуррагӣ бо ин чор натиҷаи дарозмуҳлат мутобиқат мекунад.

Қадвали 1. Унсурҳои ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ ва афзалиятҳо

№ т/г	Афзалиятҳо	Унсурҳои асосии ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ
1.	Суботи макроиқтисодӣ	– иттилооти саривақтӣ ва боэътимоди молиявӣ бо бучетӣ; – идоракунии боэътимоди қарзи давлатӣ; – самтҳои хавфҳои фискалӣ (таъмини интизоми фискалӣ).
2.	Тақсимои самаранокии маблағҳо	– иттилооти саривақтӣ ва боэътимоди молиявӣ бо фискалӣ; – таҳияи лоиҳаи бучет дар асоси сохтори муносиби қараёни бучет; – назорати аудити дохилӣ ва берунӣ, инчунин назорати парлумонӣ.
3.	Пешниҳоди хизматрасонии қамъиятӣ	– пардохти саривақтии музди меҳнат ва дигар пардохтҳои иҷтимоӣ; – фарогирии (инклюзивии) қараёни бучетӣ ва ҳисоботдиҳӣ; – шаффофият дар тақсимои ва истифодаи маблағҳои давлатӣ.
4.	Устувории давлатдорӣ	– унсурҳои заминаи бучетикунонӣ (ба монанди назорат ва иҷроӣ), – пардохти саривақтии музди меҳнат ва дигар пардохтҳои иҷтимоӣ, – асосҳои афзалиятҳо ва қабули қарорҳои оқилона оид ба самаранокии хароҷот

12. Аз нуқтаи назари суботи макроиқтисодӣ, дар низоми идоракунии молияи давлатӣ ҳолати нисбатан муҳимтар ин аст, ки он қобилияти пешниҳоди иттилооти заруриро дар бораи вазъи қарз ва касри бучети давлатӣ дорад. Низоми идоракунии молияи давлатӣ барои тақсимои оқилонаи маблағҳои молиявӣ ва пешниҳоди иттилооти дахлдор оид ба захираҳои мавҷуда мусоидат менамояд, инчунин ба қараёни таҳияи

саривакции бюджет диққат медиҳад, ки дар он ҳамаи тарафҳои манфиатдор иштирок менамоянд. Робитаи мутақобилаи унсурҳои ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ ва пешниҳоди хизматрасониҳои ҷамъиятӣ доимӣ ва мустақим аст, лекин ҳаҷм ва сифати хизматрасониҳои пешниҳодшаванда аз мавҷудияти захираҳои молиявӣ ва низоми муносиби идоракунии давлатӣ вобастагӣ дорад. Робита байни ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ ва устувори давлатдорӣ, бо дарназардошти он ки ҳар яке аз ин се афзалияти дигари рушд мустақиман барои барпо намудани давлати пурсамар мусоидат менамояд, махсусан мураккаб аст. Низоми устувори идоракунии молияи давлатӣ унсури муҳими пояи институтсионалӣ барои рушди мустақамкунонии давлатдорӣ маҳсуб меёбад.

13. Аз нуқтаи назари таҷрибавӣ ҳамаи унсурҳои ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ байни якдигар алоқамандии зич доранд ва бинобар ин, ислохотҳо наметавонанд дар алоҳидагӣ аз якдигар гузаронида шаванд. Бо вучуди ин, ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои кор карда баромадани роҳҳои ҳалли масъалаҳои гуногун, дар заминаи муҳокимаи унсурҳои гуногуни идоракунии молияи давлатӣ бо мақсади ноилшавӣ ба ҳар чор афзалияти рушд мусоидати шарикони рушд зарур аст. Беҳдошти низоми идоракунии молияи давлатӣ барои тадриҷан расидан ба дастовардҳои ҳар яке аз афзалиятҳои дар боло зикргардидаи рушд мусоидат менамояд. Омилҳои дигари бо низоми идоракунии молияи давлатӣ робитанадошта ва дар фасли 8 Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ барои давраи то соли 2030 пешниҳодшуда низ барои ноилгардӣ ба ин афзалиятҳои рушд таъсир мерасонанд.

§2. Идоракунии молияи давлатӣ ва афзалиятҳои рушд

14. Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон моҳи сентябри соли 2016 Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030-ро қабул намуд, ки дар муддати 15 соли оянда амалӣ карда мешавад. Мутобиқи Стратегияи мазкур «қадафи дарозмӯҳлати рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон ин баланд бардоштани некуаҳволии аҳоли дар асоси таъмини рушди устувори иқтисодӣ мебошад».

15. Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 барои иҷрои мақсадҳои зерин равона карда шудааст:

- зиёда аз 2 маротиба паст кардани сатҳи камбизоатӣ ва аз байн бурдани фақирӣ шадид;

- 3 маротиба ва аз ин зиёд афзоиш додани Маҷмӯи маҳсулоти дохилии кишвар;

- баланд бардоштани мавқеи ҷумҳурӣ дар Индекси рушди инсонии Созмони Милали Муттаҳид ва «Пешбурди соҳибкорӣ»-и Бонки Умумичаҳонӣ;

- ба таври назаррас баланд бардоштани хароҷоти ҳифзи иҷтимоии аҳоли;

- то ба 50 Ҷоиз расонидани ҳиссаи синфи миёнаи аҳоли.

16. Бинобар ин, институтҳои пурқуввати иқтисодӣ, инчунин сиёсати бозғирмои андозу бюджет ва низоми идоракунии молияи давлатӣ омилҳои асосии дастовардҳои ин мақсадҳо мебошанд.

17. Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар паёми худ аз 22 декабри соли 2017 ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон бори дигар гузариши мамлакатро бо сценарии «индустриалию инноватсионӣ» - и рушди иқтисодӣ тавассути афзоиши шӯғли пурмахсул, ҷалби сармоягузорӣ ба иқтисодии инсонӣ ва инноватсия таъкид намуданд.

18. Дар Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 зарурати гузариш ба иқтисодиёти нисбатан маҷмӯӣ ва тағйирёбандаи дар асоси рушди бахши хусусӣ ва некуаҳволии дар умум пешбинишуда таъкид гардидааст. Дар паёми навбатии худ аз 26 декабри соли 2018 Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон таъкид намуданд, ки амалишавии Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 ба такмили низоми идоракунии давлатӣ, аз он ҷумла идоракунии молияи давлатӣ асос ёфтааст. Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон махсусан қайд намуданд, ки «Вазорати молия вазифадор карда мешавад, ки стратегияи идоракунии молияи давлатиро бо назардошти афзалиятҳои кишвар, иҷрои сифатноки қисми даромад ва хароҷоти бюджет, шаффофияти хароҷоти он, инчунин, пешниҳоди нақшаҳои дурнамои ислоҳоти он дар ин самтҳо татбиқ намояд».

19. Дар робита ба афзалиятҳои дар боло зикргардидаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 мушкilot (пешомадҳо) ва афзалиятҳои миллиро дар соҳаи идоракунии молияи давлатӣ муайян намудааст¹.

20. Мушкilot ва афзалиятҳо дар соҳаи идоракунии молияи давлатӣ мутобиқи Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 дар ҷадвали 2 нишон дода мешавад.

¹Фасли 3. Тақвияти иқтисодии институтсионалии мамлакат (Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030, С.36.)

Ҷадвали 2. Мушкilot ва афзалиятҳо дар соҳаи идоракунии молияи давлатӣ мутобиқи Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030

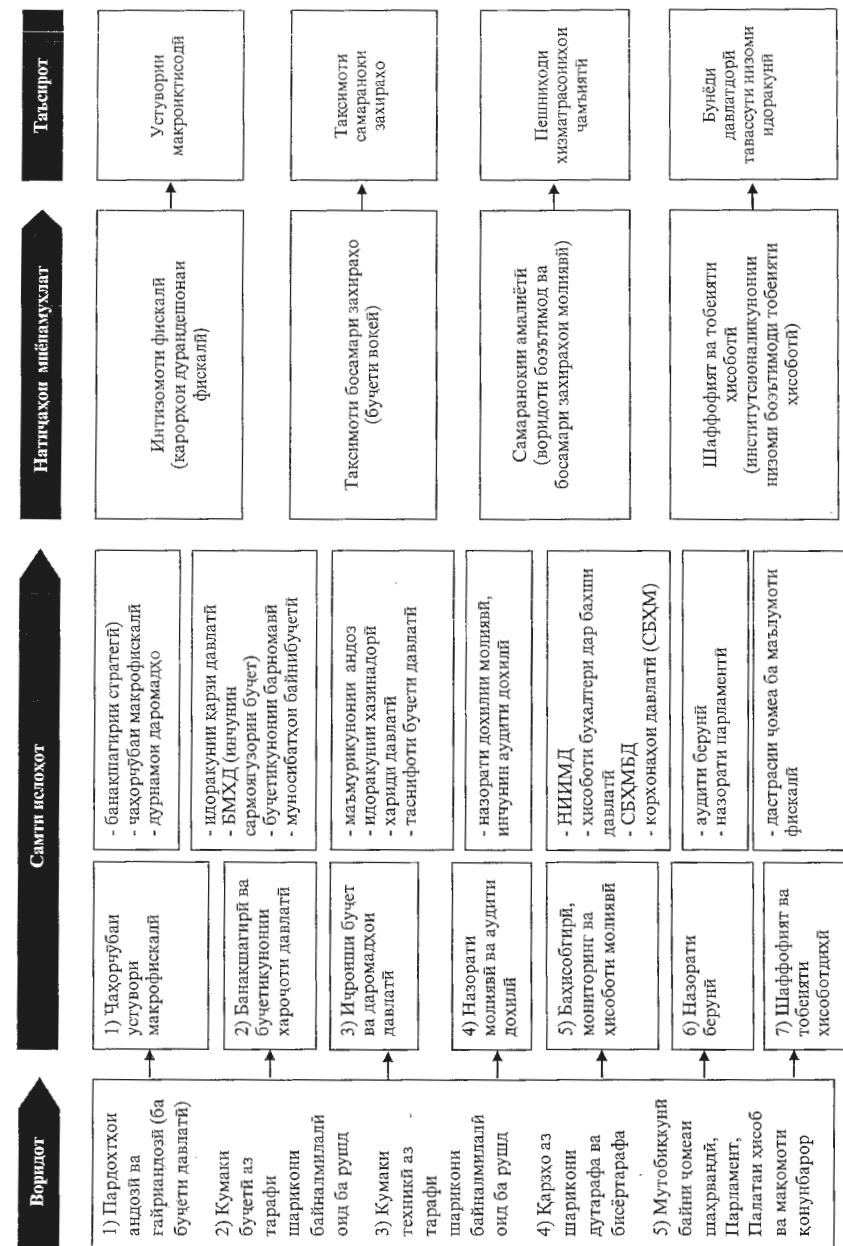
№ р/т	Мушкilot (пешомадҳо)	Афзалиятҳо
Дар соҳаи рушди идоракунии молияи давлатӣ		
1.	Пешрави нокифоя дар самти гузариш аз принципи маблағгузори харчномавии (сметавии) вазорату идораҳо ба маблағгузори мақсадноки барномавӣ, ки ба натиҷа нигаронида шудааст.	Рушди бучетикунони барномавӣ ва қорӣ намудани таҷрибаи “маблағгузори нерӯ” барои мақомоти ҳокимияти иҷроия
2.	Набудани алоқамандии қараёни бучетӣ бо банақшагирии стратегӣ	Тақвияти робитаи мутақобилаи қараёни бучетӣ ва банақшагирии стратегӣ
3.	Самтнокии нокифояи механизмҳои андозбандӣ барои рушди иқтисодӣ (гарон барои андозсупорандагон ва маъмурикунонии он, инчунин афзоиши доираи интишори васеи иқтисодиёти гайрирасмӣ)	Тақмили механизмҳои андозбандӣ ва маъмурикунонии андоз бо мақсади баланд бардоштани ҷамъовари андозҳо, паст намудани сарбории маъмурий ба андозсупорандагон, баланд бардоштани шаффофият ва пешгӯишавандагии низоми андоз
4.	Нокифоягии рушди низоми дурнамои даромадҳои бучетӣ ва ухладорихо дар ҳамбастагӣ бо дурнамои макроиқтисодӣ	
5.	Қафомонии қараёни чунин гайримарказонидани фискалӣ аз раванди дигаргунсозии низоми идоракунии давлатӣ, аз ҷумла аз раванди ислохоти низоми идоракунии молияи давлатӣ	Рушди гайримарказонии фискалӣ
6.	Амалиётҳои квазифискалии корхонаҳои бузурги давлатӣ (зиёни амалиётӣ, болоравии ухладорихо қарзӣ ва иҷро нагардидани қафолатҳои давлатӣ аз рӯи онҳо ва ғайра) ба устувории бучети	Тақмили шаффофият ва тобеияти ҳисобдихӣ тавассути таъмини дастрасии умумии иттилоот, аз он ҷумла ба воситаи амалиётҳои квазифискалӣ дар ҳисоботи

	давлатӣ ва имконияти иҷрои функцияҳои иҷтимоӣ аз тарафи давлат таъсири катъӣ ва манфӣ мерасонанд	молиявӣ, беҳдошти назорати парламентӣ ва иштироки ҷомеаи шаҳрвандӣ дар раванди бучетӣ
Дар самти идоракунии маҳаллӣ		
7.	Вазифа ва ваколатҳои байни сатҳҳои мақомоти иҷроияи марказӣ ва маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, инчунин мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот ҷиҳати таъмини истифодаи самараноки маблағҳои давлатӣ беҳсозиро талаб мекунад	Азнавтақсимкунии вазифаҳо ваколатҳо бо мақсади тақмили самараноки мақомоти маҳаллии ҳокимият ва худидоракунии маҳаллӣ, ҷудокунии моликият ва таъмин намудани онҳо бо мухторияти молиявӣ
8.	Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ баҳри иҷрои салоҳияти ба онҳо вогузошта ҷиҳати амалӣ намудани масъалаҳои аҳамияти маҳаллидошта захираҳои зарури надорад	
Дар самти тақмили низоми идоракунии давлатӣ		
9.	Низоми ҳамгироии фаъолияти мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ самаранок набуда, механизмҳои баҳодихии самараноки фаъолияти онҳо дар сатҳи миллий ва маҳаллӣ ба таври кофӣ муайян нашудаанд	Рушди низоми банақшагирии стратегӣ ва тақмили ҳамоҳангсозии сиёсат дар сатҳҳои марказӣ ва маҳаллии идоракунии давлатӣ
10.	Дар сатҳи зарурӣ набудани низоми электронии гардиши ҳуҷҷатҳо байни мақомоти идоракунии давлатӣ ва ҳамкорихои электронии мақомоти давлатӣ бо шаҳрвандон ва бизнес	Ташаккули унсурҳои зарурии «ҳукумати электронӣ» барои татбиқи сиёсати «маълумоти кушода»
11.	Ҳамкории нокифояи байни давлат ва соҳибқарорӣ, давлат ва шаҳрвандон дар раванди рушди миллий, аз ҷумла набудани заминаи машваратӣ барои коммуникатсияҳои қорӣ ва таҳияи	Таҳияи механизмҳои тақвияти назорат аз ҷониби ҷомеа барои фаъолияти мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ ва баланд бардоштани эътимоди

	тавсияҳо оид ба ҳалли масоили стратегӣ	шаҳрвандон
	Дар самти таъмини самаранокии механизмҳои зиддикоррупсионӣ	
12.	Низоми хариди давлатӣ роҳандозии механизмҳои нав ва муассири амалисозии фаъолияти харидорӣ, андешидани тадбирҳо чиҳати таҳкими иқтидори ҳамаи иштирокчиёни хариди давлатӣ, инчунин бо портали ягонаи хариди электронӣ фаро гирифтани ширкатҳое, ки моликияти давлатӣ мебошанд, талаб мекунад	Таҳия ва татбиқи чораҳои маҷмӯии дорои хусусияти ҳуқуқӣ ва ташкилӣ барои таъмини амали самаранокии низоми хариди давлатӣ бо тақия ба автоматикунонӣ ва истифодаи технологияҳои иттилоотии муосир тавассути портали ягонаи хариди электронӣ, аз ҷумла харид аз ҷониби ширкатҳое, ки моликияти давлатӣ мебошанд
13.	Механизмҳои ҳамкориҳои мутақобилаи бахши давлатӣ ва ҷомеаи шаҳрвандӣ бо истифодаи шӯроҳои ҷамъиятӣ ва майдонҳои дигари машваратӣ суст амал мекунанд	Таъмини шаффофият ва тобеияти ҳисоботдихии раванди харҷкунӣ маблағ ва захираҳои давлатӣ Такмили низоми назорати давлатии молиявӣ, аз он ҷумла аудити дохилӣ ва берунӣ

21. Ҳамаи афзалиятҳои дар боло овардашуда дар Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ барои давраи то соли 2030 инъикос гардидааст. Ҳамин тавр, Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 ба афзалиятҳои дигари миллии мувофиқат менамояд ва муносибати низомиро барои дастгирии ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон истифода мебарад. Ғайр аз ин, Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ барои давраи то соли 2030 ба баланд бардоштани самарани низоми идоракунии молияи давлатӣ асос ёфта, ба тақвияти идоракунии самаранок, рушди мутавозини иқтисодӣ, инкишофи босуботи иқтисодӣ ва коҳишёбии камбизоатӣ мусоидат менамояд.

3. ҶАҲОҶҶУБАИ СТРАТЕГИИ ИСЛОҲОТ ДАР СОҲАИ ИДОРАКУНИИ МОЛИЯИ ДАВЛАТӢ

4. БАҲОДИҲИИ УМУМИИ НИЗОМИ ИДОРАКУНИИ МОЛИЯИ ДАВЛАТӢ

22. Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон соли 2009 Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ барои солҳои 2009-2018-ро қабул намуд. Стратегияи мазкур асоси расонидани кумакҳои техниро аз ҷониби шарикони рушд таъмин намуда, барои беҳтаршавии устувории молияи давлатӣ мусоидат кард.

23. Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ вобаста ба соҳаҳои калидии вазифавӣ бо нақшаҳои амалиётӣ ва барномаҳои амалишавӣ, аз қабилӣ банақшагирии буҷетӣ, иҷроиши хазинавӣ, баҳисобгирии муҳосибавӣ дар баҳши давлатӣ, идоракунии қарзи давлатӣ, аудит, инчунин тақвияти иқтидор ва таълими кормандони баҳши давлатӣ мукаммал гардид.

24. Зикр намудан бамаврид аст, ки давраи амалишавии аввалин ду нақшаҳои сесолаи миёнамуҳлат (солҳои 2009-2015), ки дар қараёни онҳо як қатор иқдомҳои калидӣ оид ба ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ татбиқ гардида, ба як қатор ислоҳот асос гузошта шуд. Ба дастовардҳои асосӣ инҳоро метавон шомил намуд:

- қоида ва расмиёти банақшагирии миёнамуҳлати буҷетӣ таҳия ва қорӣ гардид;

- низоми аудити дохилӣ ва назорати молиявӣ дар баҳши давлатӣ беҳтар шуд;

- таснифоти идоравии буҷети ҷумҳуриявӣ ва маҳаллӣ таҳия ва қорӣ гардид;

- таснифоти нави буҷетӣ ва Нақшаи нави ягонаи ҳисобҳо, ки бо омили молияи давлатии соли 2001 мутобиқат мекунад, таҳия ва қорӣ шуд;

- ҳисоби ягонаи хазинадорӣ буҷетҳои ҷумҳуриявӣ ва маҳаллӣ таъсис дода шуданд;

- стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ баҳши давлатӣ (10 стандарт) марҳила ба марҳила қорӣ гардид;

- мақомоти олии аудити берунӣ – Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсис дода шуд;

- дар сохтори Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон раёсати таҳлили фаъолияти молиявӣ ҳоҷагидорӣ қорхонаҳои азими давлатӣ, ки ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Маҷлиси намояндагонӣ Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳисоботи ҳарсоларо оид ба хавфҳои фискалии қорхонаҳои давлатӣ таҳия ва пешниҳод менамояд, таъсис дода шуд;

- маркази қоркарди маълумоти Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсис дода шуд, инчунин азнавсозии пурраи инфрасохтори

шабакавии Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 73 мақомоти минтақавӣ молиявӣ он гузаронида шуд, ки қорӣ пурра ва фаъолияти низоми нави иттилоотӣ идоракунии молияи давлатӣ ва қорҳои зиёди диғарро таъмин намуд.

25. Аз 186 қорабиниҳои ду нақшаи амалиётӣ дар боло зикршуда 132 қорабинӣ (71 фоиз аз шумораи умумӣ) иҷро гардид, 33 қорабинӣ (18 фоиз) қисман иҷро шуд ва 21 қорабинӣ (11 фоиз) бе иҷроиш боқӣ монд.

26. Нисбатан паст гардидани суръати ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ дар солҳои 2015-2018 дар муқоиса бо давраи қаблӣ, аз ҷумла бо таъхири амалишавии лоиҳаҳои кумакҳои техникӣ, ки аз ҷониби шарикони рушд ҳаммаблағгузорӣ мегардад, инчунин мушкилиҳо дар таъмини пайдарҳамии саҳеҳи унсурҳои калиди ислоҳот алоқамандӣ дорад. Ғайр аз ин, дар як қатор мавридҳо омили вобастагии ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ аз тағйирёбии вазъи умумӣ дар кишвар амалишаванда, ба монанди ислоҳоти идоракунии давлатӣ ва хизмати давлатӣ нақши асосӣ бозид.

27. Дар маҷмӯъ, аз давраи қабули Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ барои солҳои 2009-2018 дар соҳаи баҳисобгирии муҳосибӣ, технологияҳои иттилоотӣ-коммуникатсионӣ, идоракунии қарзи давлатӣ, хазинадорӣ ва раванди банақшагирии буҷети давлатӣ пешравиҳои назаррас ба даст оварда шуд. Беҳбудӣ дар идоракунии захираҳои инсонӣ, аудит, барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ ва иштироки шаҳрвандон дар қараёни буҷетӣ дида мешавад. Новобаста аз ин ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон лозим аст, ки барои идомии ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ саъйю талошҳои зиёд ба ҳарч диҳад.

28. Баҳодиҳии хароҷоти давлатӣ ва ҳисоботи молиявӣ (минбаъд БҲДҲМ) соли 2017 аз тарафи Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мақсади дастрас намудани маълумот оид ба рафти иҷрои ислоҳот мувофиқи Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ барои солҳои 2009-2018 ва мувофиқакунии тавсияҳо оид ба камбудӣҳои қойдошта гузаронида шуд. Дар рафти баҳогузори маълумоти солҳои 2013-2016 истифода шуданд. Ғайр аз ин, баҳодиҳии гузаронидашуда имкон дод, ки натиҷаҳои ислоҳоти гузаронидашудаи даҳсолаи охир, яъне дар давоми солҳои 2007 ва 2017 муқоиса карда шаванд (ниг. ба ҷадвали 4).

29. Тибқи ҳисоботи охири Баҳодиҳии хароҷоти давлатӣ ва ҳисоботи молиявӣ дар соли 2017 гузаронидашуда беҳдошти устувор ва батадриҷи қисми зиёди нишондиҳандаҳо нисбат ба баҳодиҳии қаблӣ дида мешавад. Самтҳои асосии ислоҳот, ки дар он беҳбудӣ дида мешавад, инҳо мебошанд:

- маҷмӯи ва шаффофияти иттилооти буҷетӣ;

- пешгӯӣ ва назорати иҷрои буҷети давлатӣ;
- баҳисобгирии муҳосибӣ дар баҳши давлатӣ ва ҳисобот;
- аудити берунӣ ва назорати иҷрои буҷети давлатӣ.

30. БХДҲМ ин худ индекси эътирофшудаи байналмилалӣ мебошад, ки имкон медиҳад вазъи маҷмуии татбиқи ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ дар кишварҳои гуногун баҳогузорӣ карда шавад.

31. Баҳодиҳӣ дар асоси методология ба роҳ монда мешавад, ки дар соли 2001 таҳия шудааст ва аз ҷониби Котиботи БХДҲМ ҳамасола таҷдид карда мешавад. Котиботи БХДҲМ баҳодиҳиро ба таври қатъӣ тибқи дархости кишварҳо ба ҳисоби миёна ҳар 4-5 сол мегузaronанд.

32. Тоҷикистон бори аввал баҳодиҳии БХДҲМ-ро соли 2007 гузаронид ва аз он вақт се баҳодиҳии дигар баргузор карда шудааст.

33. Дар солҳои гуногун баҳодиҳии БХДҲМ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бо дастгирии молиявии ҳукуматҳои Швейтсария, Британияи Кабир ва Иттиҳоди Аврупо, инчунин Бонки Ҷаҳонӣ гузаронида шуд. Баҳодиҳии ҳамаи кишварҳо дар солҳои гузашта дар сомонии Котиботи БХДҲМ ҷойгир карда шудааст.

34. Тақия ба ҷаҳорҷубаи стратегияи ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ, ки дар фасли 3 нишон дода шудааст, дастовардҳои натиҷаҳои дарозмуҳлати ислоҳот нобаробар буданд. Дар умум, бинобар фарқиати куллии байни маблағгузорию буҷетии тасдиқшуда ва воқеӣ интизоми фискалӣ тағйир наёфтааст. Илова ба ин, бинобар ҳамгироии нокифояи раванди банақшагирии хароҷоти асосӣ ва ҷорӣ буҷет, дар тақсими стратегии захираҳои молиявӣ ягон дигаргунӣ ба амал наомад. Дар истифодабарии самараноки захираҳо барои пешниҳоди хизматрасонӣ як қатор беҳбудиҳо дида мешаванд, ки ин ба беҳдошти вазифаҳои аудити дохилӣ ва беруна дар баҳши давлатӣ алоқаманд мебошад. Вале рақобати заиф дар соҳаи хариди давлатӣ, инчунин набудани буҷетикунони барномавӣ барои истифодаи самараноки захираҳои молияи давлатӣ таъсири манфӣ расонид (сарчашма: Ҳисоботи баҳодиҳии БХДҲМ дар соли 2017, сах.13).

35. БХДҲМ-и соли 2017 гузаронида, як қатор самтҳои муҳими ислоҳотро нишон медиҳад, ки беҳдошти минбаъдaro тақозо менамояд. Самтҳои ислоҳот инҳоянд:

- беҳдошти ҳисоботи давлатии молиявии муассисаи буҷетӣ (аз он ҷумла корхонаҳои давлатӣ);
- банақшагирии буҷети давлатӣ (то ҳол дар нишондиҳандаҳои нақшавӣ ва воқеии хароҷот, инчунин пешгӯии номукаммали даромадҳо, ки эътимодно ба буҷети давлатӣ коста мегардонад, фарқият дида мешавад);

- дастрасии оммавӣ ба маълумоти фискалӣ;
- банақшагирии сармоягузорию буҷетӣ;
- барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ;
- аудити берунӣ.

36. Рӯйхати пурраи нишондиҳандаҳои БХДҲМ дар ҷадвали 4 оварда шудааст.

Ҷадвали 4. Баҳодиҳии вазъи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар индекси БХДҲМ

Нишондиҳандаҳои БХДҲМ (тавсифи мухтасар)*	Нишондиҳанда	2007	2012	2017	Пешравӣ
1. Воқеияти буҷет					
Иҷроии қисми хароҷоти буҷет	PI-1	B	A	A	Беҳшавӣ↑
Сохтори қисми хароҷоти буҷет	PI-2	C	C+	D+	Бадшавӣ↓
Иҷроии қисми даромади буҷет	PI-3	A	B	B	Бадшавӣ↓
2. Шаффофияти молияи давлатӣ					
Таснифоти буҷет	PI-4	D	B	B	Беҳшавӣ↑
Ҳуҷҷатгузорию буҷетӣ	PI-5	A	A	A	Бе тағйир →
Амалиётҳои давлат ба ғайр аз ҳисоботи молиявӣ	PI-6	C+	B+	A	Беҳшавӣ↑
Трансфертҳои байни мақомоти идоракунандаи давлатии сатҳҳои гуногун	PI-7	B	B+	B	Бе тағйир →
Маълумот оид ба натиҷагирӣ барои пешниҳоди хизматрасониҳо	PI-8	C	D	D	Бадшавӣ↓
Дастрасии ҷомеа ба маълумоти фискалӣ	PI-9	D	C	D	Бе тағйир →
3. Идоракунии дороиҳо ва уҳдадориҳо					
Ҳисобот оид ба ҳавфҳои фискалӣ	PI-10	C	C+	C	Бе тағйир →
Идоракунии сармоягузориҳои давлатӣ	PI-11	--	--	D+	--
Идоракунии дороиҳои давлатӣ	PI-12	--	--	C+	--
Идоракунии қарз	PI-13	C	B	A	Беҳшавӣ↑
4. Стратегияи андозу буҷет ва буҷетикунони ба сиёсат асосёфта					
Дурномаи макроиктисодӣ ва фискалӣ	PI-14	--	--	C	--
Стратегияи андозу буҷет (фискалӣ)	PI-15	--	--	C+	--

Дурнамои миёнамуҳлат дар бучетикунони харочот	PI-16	D+	D+	D+	Бе тағйир →
Чараёни омода намудани бучет	PI-17	B	B+	B	Бе тағйир →
Назорати қонунгузорӣ аз болои бучет (қонунгузорӣ)	PI-18	C	B+	B+	Беҳшавӣ↑
5. Пешгӯй ва назорат дар чараёни иҷроиши бучет					
Маъмурикунонии даромадҳо	PI-19	D+	C	C+	Беҳшавӣ↑
Баҳисоб гирифтани даромадҳо	PI-20	D	D+	A	Беҳшавӣ↑
Пешгӯии мавҷудияти воситаҳо барои уҳдадориҳои харочот	PI-21	D+	D+	C+	Беҳшавӣ↑
Қарздорӣ аз рӯи уҳдадориҳои харочот	PI-22	C+	D+	C+	Бе тағйир →
Назорат аз болои фонди музди меҳнат	PI-23	D+	D+	C+	Беҳшавӣ↑
Идоракунии харидаи давлатӣ	PI-24	C	C+	B	Беҳшавӣ↑
Назорати дохилӣ аз болои хароҷоте, ки бо музди меҳнат алоқаманд нест	PI-25	C+	C+	B+	Беҳшавӣ↑
Аудити дохилӣ	PI-26	D+	C+	C	Беҳшавӣ↑
6. Баҳисобгирӣ ва ҳисобот					
Мукаммалӣ маълумоти молиявӣ	PI-27	--	--	B+	--
Ҳисобот оид ба иҷроиши бучет, ки дар давоми сол пешниҳод мешавад	PI-28	C+	C+	B+	Беҳшавӣ↑
Ҳисоботҳои солонаи молиявӣ	PI-29	D+	C+	D+	Бе тағйир →
7. Назорати берунӣ ва аудит					
Аудити берунӣ	PI-30	D+	D	C+	Беҳшавӣ↑
Баррасӣ намудани ҳулосаи аудиторҳои берунӣ аз ҷониби мақомоти қонунгузори ҳокимият	PI-31	C	B+	C+	Беҳшавӣ↑

* Сарчашма: Котиботи байналмилалӣ (<https://www.pefa.org/assessments/listing>). Дар соли 2017 методологияи БХДҲМ дар арзёбӣ 31 нишондиҳандаи самаранокӣ дар 7 кластерҳоро асос намудааст.

37. Баланд бардоштани шаффофияти бучет яке аз афзалиятҳои муҳим дар роҳи пешравии таҷрибаи идоракунии бехтарини молиявӣ мебошад. Дар баробари ин, натиҷаи Индекси шаффофияти бучет (минбаъд ИШБ) барои соли 2017 нишон медиҳад, ки ҳоло ҳам барои таъмини шаффофияти бучет

чорабиниҳои дахлдоро татбиқ намудан зарур мебошад (ҷадвали 5). Индекси шаффофияти бучет инҳоро баҳо медиҳад:

- ҳаҷми маълумоти бучетӣ, ки онро давлат барои дастрасии озод дар ҳашт ҳуҷҷати бучетии муҳим дар давоми давраи бучетӣ нашр менамояд;
- эътимоднокии ташкилотҳои назоратии бахши давлатӣ;
- сатҳе, ки дар он давлат дар чараёни қабули қарор ва мониторинги бучети давлатӣ шаҳрвандонро ҷалб менамояд.

38. Индекси шаффофияти бучет аз ҷониби Ҳамкории Байналмилалӣ Бучетӣ (минбаъд ХББ) барои баҳодихӣ ва муқоисаи сатҳи шаффофияти бучетҳои кишварҳои мухталиф таҳия ва бори аввал қорӣ гардидааст. ХББ бори аввал индекси шаффофияти бучетро соли 2006 ба нашр расонидааст (Тоҷикистон ба баҳодии мазкур аз соли 2012 шомил шудааст). Баҳодихӣ ҳар ду сол дар асоси омӯзиши дақиқи заминаи меъёрии ҳуқуқӣ ва танзимоти дар ҳар як давлат баргузор карда мешавад. Дар айнӣ замон ХББ ягона нишондиҳандаи дар сатҳи байналмилалӣ эътирофшуда мебошад, ки барои баҳодихии ҳамаҷонибаи се унсуре асосии ҳисоботдиҳии бучетро имкон медиҳад: (1) шаффофият; (2) назорати чараёни бучет ва (3) иштироки шаҳрвандон дар чараёни бучет. Дар соли 2017 дар баҳодихии ХББ 115 кишвар иштирок карданд.

39. Мавҷуд набудан ё дастнорасии шарҳи мунтазам ва ҳисоботҳои аудиторӣ, дар қатори сабабҳои дигар, боиси баҳои паст гирифтани Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҳаҷми 30 ҳол (аз 100 ҳоли имконпазир) дар муқоиса нисбат ба 42 ҳоли нишондиҳандаҳои миёнаи омории маълумотҳои 102 давлати ҷаҳон гардид. Баҳодихӣ нишон дод, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон фарогирии аҳли ҷомеа дар раванди бучет кофӣ нест, аммо нисбат ба соли 2016 қисман пешравӣ дида мешавад. Вазифаҳои назоратӣ, ки аз тарафи мақомоти қонунгузор ва Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон гузаронида мешаванд, мувофиқ ҳисобида мешаванд, лекин Индекси шаффофияти бучет нишон медиҳад, ки ҳоло ҳам бо мақсади мустаҳкам намудани ягонагӣ ва тобеияти ҳисоботдиҳӣ дар истифодаи захираҳои давлатии молиявии Ҷумҳурии Тоҷикистон бисёр ҳолатҳоро бояд бехтар кард (нигаред ба ҷадвали 5).

Ҷадвали 5. Баҳодихии вазъи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар Индекси шаффофияти бучет

Индекси шаффофияти бучет*	Солҳо				
	2008	2010	2012	2015	2017
Ҳоли умумӣ (аз 100 имконпазир)	...	...	17/100	25/100	30/100

Чой дар рейтинг (байни давлатҳои ҷаҳон)	...	...	79/100	83/102	81/102
---	-----	-----	--------	--------	--------

* Бо фоиз (аз ҳадди аксари 100 ҳол, ки 0 = «пеширавӣ нест», 50 = «пеширавии қаноатбахш» ва 100 = «пеширавии назаррас») Сарчашма: International Budget Partnership (<https://www.internationalbudget.org/open-budget-survey/results-by-country/>)

40. Боз як баҳодиҳии байналмилалӣ - Баҳодиҳии кишварии натиҷагирӣ ва самаранокии институтсионалӣ (минбаъд БКНСИ) барои пайгирии тағйирёбии сифати самти сиёсат дар соҳаи идоракунии молияи давлатӣ муфид аст. Ҷадвали 6 баҳодиҳии БКНСИ -ро дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар солҳои 2010 - 2017 нишон медиҳад.

41. БКНСИ баҳодиҳии қобилияти кишварҳо дар истифодаи оқилона ва самаранокӣ дастгирии потенциалии шарикони рушд мебошад. Баҳодиҳии мазкур аз ҷониби Бонки Ҷаҳонӣ соли 1977 таъия шудааст ва ҳар сол гузаронида мешавад. Ба баҳодиҳии БКНСИ чор қисми калони мавзӯҳо, ки 14 меъёрҳои гуногунро дарбар мегиранд, шомил мебошад: (1) Идоракунии иқтисодӣ (аз 3 гурӯҳ иборат аст, ба монанди идоракунии макроиқтисодӣ, сиёсати фискалӣ ва сиёсати идоракунии қарзи давлатӣ); (2) Сиёсати сохторӣ (3 гурӯҳ, аз ҷумла тиҷорат, бахши молиявӣ ва муҳити тиҷоратӣ); (3) Сиёсати фарогирии иҷтимоӣ ва баробарӣ (5 гурӯҳ, аз ҷумла баробарӣ дар истифодаи захираҳои давлатӣ, ҳифзи иҷтимоӣ ва меҳнат); ва (4) Идоракунии бахши давлатӣ ва институтҳои давлатӣ (5 гурӯҳ, аз ҷумла сифати идоракунии буҷет ва молиявӣ, самаранокӣ ҷамъовариӣ даромад, сифати идоракунии давлатӣ, шаффофият, ҳисоботдихӣ ва коррупсия дар бахши давлатӣ). Методологияи мукамали арзёбии БКНСИ дар сомонии Бонки Ҷаҳонӣ дастрас мебошад ва баҳодихӣ аз ҷониби иқтисоддонҳо ва мутахассисони он гузаронида мешавад. Ҳоло баҳодихӣ дар зиёда аз 100 кишвар гузаронида мешавад.

Ҷадвали 6. Баҳодиҳии вазъии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар индексҳои БКНСИ

БКНСИ (танҳо кластерҳои интихобшуда)*	Солҳо							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Сиёсати қарзи давлатӣ	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.0	2.5
Самаранокӣ даромадҳои давлатӣ	3.0	3.0	3.5	3.5	3.5	3.0	3.0	3.5
Ҳаққоният дар истифодаи захираҳои	3.5	4.0	4.0	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5

давлатӣ								
Сиёсати андозиву буҷетӣ	3.5	4.0	4.0	4.0	3.5	3.5	3.0	3.5
Сифати идоракунии раванди буҷетӣ	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.0	3.0
Шаффофияти тобеияти ҳисоботи бахши давлатӣ	2.0	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5

* Ҳолҳои воқеӣ, ки ба Ҷумҳурии Тоҷикистон дода шудаанд (ки 1.0 = «самаранокӣ нест» ва 6.0 = «самаранокӣ баланд»). Сарчашма: Бонки Умумиҷаҳонӣ (<http://data.worldbank.org/cpia>)

5. САМТҲОИ АСОСИИ ИСЛОҲОТ

42. Ҳуҷҷатҳои асосие, ки барои баҳогузориҳои маҷмӯии амалишавии ҷораҳои Стратегияи қаблӣ ҳамчун асос қабул шудаанд, инҳоро дар бар мегиранд:

- Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ барои солҳои 2009-2018, аз ҷумла нақшаҳои миёнамуҳлати амалиёт ва ҳисобот дар бораи рафти татбиқи он (ҳарчанд, дар солҳои охир ҳисобот ба таври назаррас коҳиш ёфтааст);
- протоколҳо оид ба иҷрои нақшаҳои амали миёнамуҳлат;
- баҳодиҳии хароҷоти давлатӣ ва ҳисоботи молиявӣ, ки соли 2017 гузаронида шуд;
- индексҳои байналмилалӣ, ба монанди ИШБ ва БКНСИ;
- як қатор ҳисоботи лоиҳавӣ, ки аз тарафи шарикони миллӣ ва байналмилалӣ (бо дастгирии онҳо) омода гардидааст.

43. Дар асоси баҳодиҳии дар боло зикргардидаи рафти амалишавии Стратегияи қаблӣ идоракунии молияи давлатӣ ва ҷорабиниҳои қаблан татбиқ нагардида самтҳои асосии зерини ислоҳот то соли 2030 пешниҳод мегардад:

- 1) ҷаҳорҷӯбаи устувори макрофискалӣ;
- 2) банақшагирӣ ва бучетикунони хароҷоти давлатӣ;
- 3) иҷроиши бучет ва ҷамъовариӣ даромади давлатӣ;
- 4) назорати молиявӣ ва аудити дохилӣ;
- 5) баҳисобиҳои муҳосибӣ, мониторинг ва ҳисоботи молиявӣ;
- 6) аудити беруна ва назорати молиявӣ;
- 7) шаффофият ва тобеияти ҳисоботдихӣ;
- 8) унсурҳои воқеии ислоҳот (технологияҳои иттилоотиву коммуникатсионӣ, баланд бардоштани иқтидор ва ғайра).

44. Бо дарназардошти тағйироти зиёд дар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ идоракунии молияи давлатӣ, ки дар рафти татбиқи Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ барои давраи то соли 2030 пешбинӣ шудаанд, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон инчунин имкони таҳияи Кодекси буҷети Ҷумҳурии Тоҷикистонро дида мебарояд. Кодекси буҷет метавонад барои бартаараф намудани номувофиқатӣ дар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ амалкунанда ва инчунин дар ҷамъбаст намудани қонунҳо ва санадҳои меъёрӣ дар соҳаи Идоракунии молияи давлатӣ кӯмак расонад.

§1. Чаҳорчӯбаи устувори макрофискалӣ

45. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи дурнамоҳои давлатӣ, консепсияҳо, стратегияҳо ва барномаҳои инкишофи иҷтимоию иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон” мақсаду мазмуни дурнамоҳои давлатӣ, консепсияҳо, стратегияҳо, барномаҳои инкишофи иҷтимоию иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва минтақаҳои онро муайян карда, асосҳои ҳуқуқӣ ва ташкилии тартиби таҳия, баррасӣ ва тасдиқи онҳоро муқаррар менамояд.

46. Дурнамоҳои инкишофи иҷтимоию иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар асоси таҳлили маҷмӯии натиҷа, афзалият, самтҳои асосӣ ва масъалаҳои инкишофи иҷтимоию иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва минтақаҳои он таҳия карда мешаванд. Ҳангоми таҳияи дурнамоҳои давлатӣ ҳамчунин комёбиҳои мунтазири пешрафти илму техника, технологияҳои иттилоотӣ, тамоюли тағйирёбии вазъи демографӣ, экологӣ, сохтори иҷтимоии ҷомеа, таъминоти мамлакат аз захираҳои табиӣ, мавқеи сиёсӣ иқтисодии хориҷии он, дигаргуниҳои эҳтимолӣ дар қараёни омилҳои мазкур ба назар гирифта мешаванд.

47. Қайд намудан зарур аст, ки дар доираи ҳамкориҳо бо шарикони рушд лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи банақшагирии стратегӣ ва дурнамозии давлатии рушд» таҳия гардида истодааст.

48. Қабули қонуни болозикр заминаи меъёрии ҳуқуқӣ ва ташкили барои корҳои алоқаманд ба таҳия, тасдиқ ва татбиқи ҳуҷҷатҳои стратегиро боз ҳам мустаҳкам менамояд.

Нишондиҳандаҳои БХДҲМ

Код	Нишондиҳандаи БХДҲМ	Баҳодихӣ (соли 2017)
PI-15	Стратегияи фискалӣ	C+
PI-15.1	Тасъирнокии дархостҳои фискалӣ ба татбиқи сиёсат	C
PI-15.2	Қабули стратегияи фискалӣ	B
PI-15.3	Ҳисобот аз рӯи натиҷаҳои фискалӣ	C

49. Мушкилиҳои асосӣ:

– иқтисодии кадрӣ ва техникӣ дар мақомоти калидии иҷроияи ҳокимияти давлатӣ дар самти банақшагирии стратегӣ ва ислоҳот;

– воқеият ва эътимоднокии нокифояи стратегия ва барномаҳои давлатӣ;

– заминаи меъёрию ҳуқуқии нокифоя барои таъмини банақшагирии стратегияи эътимоднок дар бахши давлатӣ;

– сохторҳои ташкилии вазорату идораҳои асосӣ, ки барои ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ масъул мебошанд;

– баҳогузори нокифояи таъсири муназзими тағйирот дар сиёсати давлатӣ ва қонунгузорӣ (аз ҷумла имтиёзҳои андозӣ ва дигар имтиёзҳо).

50. Чораҳои пешниҳодшаванда:

– таҳкими иқтисодии институтсионалӣ ва техникӣ мақомоти калидии иҷроияи ҳокимияти давлатӣ дар самти банақшагирии стратегӣ ва ислоҳот;

– қорӣ намудани методологияи нави банақшагирии миллии стратегӣ дар бахши давлатӣ;

– ворид намудани тағйирот ба заминаи санадҳои меъёрию ҳуқуқии амалкунанда бо мақсади беҳтар муносиб кардан ва ҳамохангсозии ислоҳоти бахши давлатӣ, аз ҷумла ислоҳот дар соҳаи идоракунии молияи давлатӣ;

– муносиб кардани сохтори ташкилии Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон;

– таҳияи методологияи дахлдор барои баҳогузори таъсири чораҳо ва ислоҳот (аз ҷумла механизми ҳисоби самаранокии имтиёзҳои андозӣ ва дигар имтиёзҳо).

51. Чаҳорчӯбаи макрофискалӣ. Новобаста аз вазъи мураккаби иқтисодӣ, дурнамои макроиқтисодӣ бо дарназардошти қабули чораҳои зарурӣ аз ҷониби мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ беҳтар гардонида шуд. Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар доираи гурӯҳи қорӣ оид ба масъалаҳои макроиқтисод бо мақсади беҳдошти ҳамохангсозӣ ва таҳияи дурнамо бо Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон, Бонки миллии Тоҷикистон, Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамкориҳои наздик менамояд. Айни замон, се модел таҳия шудааст:

1) модели дурнамои макроиқтисодӣ;

2) модели дурнамои даромад;

3) модели устувори қарзи давлатӣ.

52. Ба ғайр аз ин, Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон модели раванди макроиқтисодии молиявӣ, ҳамчунин модели

истеҳсолот ва савдору, ки модели барномасозии молиявии қаблан истифодашавандаро иваз намуд, таҳия ва мутобик гардонид (аз рӯи методикаи Фонди Байналмилалии Асър). Новобаста аз ин, аксарияти ин моделҳо феълан аз тарафи вазорату идораҳои давлатӣ, ба истиснои Бонки миллии Тоҷикистон, бо сабаби набудани малака, имконият ё шавқмандӣ истифода бурда намешаванд. Вазорату идораҳои соҳавӣ ба ҳисобҳои худ така мекунад.

53. Новобаста аз он ки ҷаҳорҷӯбаи макрофискалӣ номунтазам ва баъзан ғайривоқеъ боқӣ мемонад, соли 2017 Кумитаи техникӣ таъсис дода шуд, ки дурнамои макроиктисодӣ ва ҷаҳорҷӯбаи миёнамуҳлати макрофискалиро таҳти омӯзиши дақиқ қарор медихад. Ин, махсусан, дар шароити коҳиш ёфтани ғайриқонунии қарз ва ҳаҷми воридот, ки дар навбати худ даромаднокии буҷетро кам намуда, фазои фискалиро маҳдуд месозад.

54. Аз давраи қарӣ намудани Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ дар соли 2007 Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон банақшагирии миёнамуҳлати буҷетро таҷриба намуда, ин таҷрибаро дар раванди таҳияи буҷети солони қарӣ қардаст. Мутобики қарағии солони буҷетӣ ва ҷаҳорҷӯбаи сесолони макрофискалӣ Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон барои таҳияи самтҳои асосии сиёсати буҷетӣ ва фискалӣ барои се соли минбаъда масъули асосӣ мебошад. Мутобики Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи молияи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон» таҳияи ҷаҳорҷӯбаи макрофискалӣ қисми ҷудонашавандаи давраи аввали раванди таҳияи буҷети давлатӣ маҳсуб меёбад. Ҳамзамон, нишондиҳандаҳои дақиқи макрофискалӣ ва дурнамо дар доираи ҷаҳорҷӯбаи макрофискалӣ бисёр муҳим мебошад, зеро дар асоси онҳо амалан буҷети давлатии солони ва барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ таҳия қарда мешавад. Аз ҷумла, дурнамоҳои бениҳоят муносиби макрофискалӣ ба зиёд нишон додани нишондиҳандаҳои даромад ва хароҷот дар буҷети солони ва барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ (ва баръакс) оварда мерасонад.

Нишондиҳандаҳои БХДХМ

Рамз	Нишондиҳандаи БХДХМ	Баҳодиҳӣ (соли 2017)
PI-14	Дурнамои макроиктисодӣ ва андозии буҷетӣ	С
PI-14.1	Дурнамоҳои макроиктисодӣ	В
PI-14.2	Дурнамоҳои андозии буҷетӣ	С
PI-14.3	Таҳлили ҳассосияти макрофискалӣ	Д

55. Мушкилиҳои асосӣ:

- ба таври нокифоя асос ёфтани ҷаҳорҷӯбаи макрофискалӣ ба усулҳои бозғитимод ва эмперии ояндабинӣ;

- ба таври нокифоя муносиб қардани вазифа ва функцияҳои шӯбаи макроиктисодӣ ва омили молиявии сарраёсати буҷети давлатии Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- иқтисодии таҳлили сохторҳои дахлдори Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон барои таҳлили макрофискалӣ ва ояндабинӣ, инчунин дар дигар вазорату идораҳои қалидӣ (ба мисли Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон);

- нокифоягӣ дар ҳамоҳангии сиёсати буҷету андоз ва пулию қарзӣ, ки ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои рушди иқтисодӣ ва ба беҳтар қардидани нишондиҳандаҳои макроиктисодӣ имкон меод;

56. Қараҳои пешниҳодшаванда:

- таҳлил, мутобикқардонӣ ва амалӣ намудани моделҳои дахлдори дурнамои макроиктисодӣ дар Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- аз нав дида баромадани вазифа ва функцияҳои шӯбаи макроиктисод ва омили молиявии сарраёсати буҷети давлатии Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- беҳдошти моделсозӣ ва ояндабинии макрофискалӣ дар асоси метод ва воситаҳои бозғитимоди эмперии, аз ҷумла таҳлили ҳассосият бо мақсади беҳтар намудани дақиқии нишондиҳандаҳои ҳисобшавандаи макрофискалӣ;

- тақвияти ҳамоҳансозӣ байни Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки имконият медихад аз сарчашмаҳои андозӣ ва ғайриандозӣ баҳодиҳии дақиқи даромадҳои давлатӣ гирифта шавад;

- тақвияти ҳамоҳангии ғайриқарзӣ ва ҳамқарзӣ байни Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Бонки миллии Тоҷикистон.

57. Дурнамои даромадҳо. Низомии анъанавии молияи давлатӣ - вақтест, ки хароҷоти банақшагирфташуда дар асоси даромади пешбинишуда, аз ҷумла даромади андозӣ асос ёфта, қарӣ он аз ҳисоби қарзгирӣ маблағгузорӣ қарда мешавад. Бо вуҷуди ин, дар системаи буҷети Ҷумҳурии Тоҷикистон масъалаҳои пешгӯии даромадҳо мавҷуданд, вақте ки пешгӯиҳои қарзгузари андоз қарчун “қардафҳои банақшагирфта” ҳисоб қарда мешаванд. Бинобар ин, барномаи қарраи ислоҳот бояд ба тағйир додани системаи буҷет тавре равона қарда шавад, ки пешгӯиҳои даромад ба нишондиҳандаҳои банақшагирфта алоқамандӣ қарда нашавад.

58. Модели дурнамои даромадҳо, ки бо дастгирии шарикони рушд таҳия карда шудааст, ҳанӯз ҳам аз ҷониби Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди амал қарор дода нашудааст. Новобаста аз ин, Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон айни замон усулҳои гуногуни ояндабинӣ, ба монанди сохтори умумии низоми дурнамои даромад, баҳодихии тағйирёбандагии андозҳо, усули тасхеҳи мутаносиб, бартараф намудани маҷмӯи ягона ва таҳлили тамоюлҳоро дар раванди таҳияи бучет ба сифати усулҳои алтернативӣ истифода менамояд. Шурӯъ аз соли 2015 кормандони Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба қарбҳои харрӯза аз рӯи модели нав омӯзиш гузаштанд, вале ҳуди модел то ҳанӯз бо сабаби азқоравии кадрҳо ва наомӯзонидани минбаъдаи кормандони масъул истифода намешавад.

Нишондиҳандаҳои БХДҲМ

Рамз	Нишондиҳандаи БХДҲМ	Баҳодихӣ (соли 2017)
PI-14	Дурнамои макроиктисодӣ ва андозу бучетӣ	C
PI-14.1	Дурнамои макроиктисодӣ	B
PI-14.2	Дурнамои андозу бучетӣ	C
PI-14.3	Таҳлили макрофиқсалии ҳассосият	D

59. Мушкилиҳои асосӣ:

– қорӣ намудани модели нави ояндабинӣ ва истифодаи усулҳои ояндабинии эмпирикӣ ҳангоми баҳодихии даромадҳои бучет аз ҷониби сохторҳои дахлдори Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон (бо дарназардошти ояндабинии таносуби байни бучетҳои ҷумҳуриявӣ ва маҳаллӣ);

– таҳлили нокифояи тамоюли воридоти воқеии даромадҳо нисбат ба нишондиҳандаҳои нақшавии онҳо, инчунин барои дастрасии умум мавҷуд набудани ҳисоботи Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба чунин таҳлилҳо;

– нокифоягии мувофиқатӣ байни дурнамоҳои эмпирикии даромадҳои давлатӣ ва ҷаҳорҷӯбаи умумии макроиктисодӣ.

60. Ҷораҳои пешниҳодшаванда:

– дар Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон қорӣ намудани модели нави ояндабинии даромадҳо ва истифодаи усулҳои дурнамоҳои эмпирикӣ ҳангоми баҳодихии даромадҳои давлатӣ;

– таҳлили мунтазам оид ба тамоюли даромадҳои воқеӣ аз нишондиҳандаҳои нақшавии онҳо ва таъмини дастрасӣ ба маълумоти мазкур аз тарафи Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон;

– таъмини робитаи зичи байниҳамдигарӣ бо модели ояндабинии даромадҳо ва ҷаҳорҷӯбаи умумии макрофиқсалии.

§2. Банақшагирӣ ва бучетикунонии харочоти давлатӣ

61. Идоракунии қарзи давлатӣ. Ҳаҷми умумии қарзгирии давлатӣ солҳои охир афзоиш ёфтааст, ки ин ҳолат метавонад дар идоракунии қарз хавфҳои зиёд гардонад. Қарзи берунии давлатӣ ва қарзи аз тарафи давлат қафолатдодашуда соли 2017 ба 40,3 фоизи маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ баробар шуд. Хизматрасонии қарз то 7,7 фоизи ҳаҷми умумии даромадҳои давлатӣ баланд гардид.

62. Бо мақсади нигоҳ доштани меъёри қарз дар сатҳи барои давлат бе хавф аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ду Стратегияи идоракунии қарзи давлатӣ барои солҳои 2015-2017 ва солҳои 2018-2020 тасдиқ гардид. Дар доираи Стратегияи идоракунии қарзи давлатӣ барои солҳои 2018-2020 ҳадди ниҳии меъёри қарз аз 40 то 60 фоиз нисбати маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ боло бурда шуд.

63. Стратегияи идоракунии қарзи давлатӣ барои солҳои 2018-2020 банақшагирӣ ва ояндабинии миёнамуҳлати стратегиро таъмин менамояд ва афзалиятҳои асосии ҳукуматиҳо дар соҳаи идоракунии қарзи давлатӣ муттаҳид менамояд. Он ҳамчунин воситаҳои, ки барои амалисозии мувофиқи он зарур аст, муайян мекунад. Мақсади асосии стратегияи идоракунии қарзи давлатӣ ин истифодаи самаранок ва мақсадноки захираҳои молиявии дохилӣ ва берунӣ дар сатҳи имконпазири хавф мебошад. Мақсадҳои иловагӣ, дар баробари ин, рушди бозори дороиҳо ва идоракунии босуботи қарзи давлатиро фаро мегирад.

64. Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон аз соли 2005 Низоми пайгирии қарз (минбаъд НПК)-ро истифода менамояд, вале айни замон зарурати иваз намудани он ба Низоми нисбатан муосири иттилоотии идоракунии қарз ва таҳлили молиявӣ ба миён омадааст. Таҳлили устувории қарз дар якҷоягӣ бо институтҳои байналмилалӣ молиявӣ гузаронида мешавад ва баҳодихии охирин нишон медиҳад, ки сатҳи қарзи давлатӣ аз нишондиҳандаҳои ҳадди ниҳой метавонад зиёд бошад. Хавфҳои фиқсалии алоқаманд ба талаботи имконпазири бонкҳо барои сармоябарқароркунӣ ва қарзи квазифиқсалии баҳши давлатӣ, ки асосан аз ҳисоби қафолатҳои муштаракими давлатӣ ва уҳдадорҳои қорхонаҳои давлатӣ ташаққул меёбанд,

ҳамчунин назаррас буда, метавонанд ба зиёдшавии қарзи давлатӣ дар давраи ояндаи миёнамуҳлат оварда расонанд. Ин қорӣ намудани низоми муосири худкори пайгирии қарз ва низоми нисбатан эътимодноки идоракунии хавфҳо, инчунин рушди бозори дороиҳо ва баланд бардоштани иқтидори таҳлили мутахассисони Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистонро талаб мекунад.

65. Гайр аз ин, ҳамоҳангии сиёсати фискалӣ ва монетарӣ яке аз омилҳои муҳим дар сиёсати ҳамоҳангшудаи устувори макроиқтисодӣ ва рушди иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳисоб меравад. Аз ин лиҳоз, барориши коғазҳои қиматноки давлатӣ яке аз манбаъҳои ҷалби захираҳои молиявии дохилӣ ва диверсификатсияи сохтори қарзи давлатӣ мебошад. Дар айни замон, аз ҷониби Вазорати молия мунтазам векселҳои давлатии хазинадорӣ барои пӯшонидани касри буҷети давлатӣ бароварда мешавад. Қайд намудан бамаврид аст, ки қарзи дохилӣ аз коғазҳои қиматноки давлатӣ иборат мебошад, ки бештари онҳо дарозмуҳлат мебошанд (ба истиснои векселҳои хазинадорӣ, ки барои пӯшонидани касри буҷети давлатӣ бароварда мешаванд ва мӯҳлати гардиши онҳо 91 рӯз мебошад). Баъзе коғазҳои қиматноки давлатӣ бо меъёри тағйирёбандаи фоиз бароварда шудаанд. Аммо, кӯшишҳои Вазорати молия оид ба баровардани коғазҳои қиматноки давлатӣ ҷиҳати ҷалби захираҳои молиявӣ барои эҳтиёҷоти буҷети давлатӣ кифоя нестанд.

66. Бинобар ин, андешидани тадбирҳои муштарак бо Бонки миллии Тоҷикистон оид ба ташкили бозори дохилии коғазҳои қиматнок ба рушди бозори сармояи мустақим мусоидат намуда, барои маблағгузориҳои дороиҳои сатҳи баланди пардохтпазирӣ ва бозътимод имконият фароҳам меорад. Ташкили бозори коғазҳои қиматноки давлатӣ барои диверсификатсия ва ноил шудан ба сохтори мутавозини сандуқи қарзӣ ва дар натиҷа кам кардани сарбории буҷети давлатӣ ба яке аз вазифаҳои асосии муайяннамудаи Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 ва Стратегияи идоракунии қарзи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2018-2020 мувофиқат мекунад.

Нишондиҳандаҳои БХДҲМ

Рамз	Нишондиҳандаи БХДҲМ	Баҳодиҳӣ (соли 2017)
PI-13	Идоракунии қарз	А
PI-13.1	Баҳисобгирӣ ва ҳисобот оид ба қарз ва кафолатҳо	В

PI-13.2	Тасдиқи қарз ва кафолатҳо	А
PI-13.3	Стратегияи идоракунии қарз	А

67. Мушкилиҳои асосӣ:

- низоми амалкунандаи иттилоотии пайгирии қарз дар Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ба талаботи имрӯза мутобикат намекунад, зеро имкониятҳои маҳдуди функционалӣ дорад ва намудҳои гуногуни таҳлил, аз ҷумла таҳлили эмпирикиро душвор мегардонад;

- баҳисобгирии нокифоя ва идоракунии хавфҳо вобаста ба қарзи дохилӣ ва берунӣ;

- мониторинги нокифоя ва баҳодиҳии вазъи қарзи дохилии давлатӣ, махсусан қарзи аз ҳисоби кафолатҳои давлатӣ ва корхонаҳои давлатӣ ҷамъшуда;

68. Чораҳои пешниҳодшаванда:

- таҷдиди низоми иттилоотии идоракунии қарзи давлатӣ дар Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- тақмили идоракунии хавфҳо нисбат ба қарзи давлатӣ ва қарзи кафолатноки давлатӣ ва андешидани чораҳои зарурӣ аз ҷониби Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки ба таҷдиди сохтории ҳаҷми амалкунандаи қарзи давлатӣ имконият медиҳад;

- таҳлили қарзҳои кредитории корхонаҳои азими давлатӣ ва манзур намудани пешниҳодҳо ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба пардохт ё реструктуризатсияи онҳо;

- беҳтар намудани имкониятҳои Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба мониторинг ва баҳодиҳии қарзи дохилӣ, аз ҷумла қарзе, ки аз ҳисоби кафолатҳои давлатӣ ва корхонаҳои давлатӣ ҷамъ шудааст;

- ворид намудани тағйирот ба санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар самти идоракунии қарзи давлатӣ, инчунин ба санадҳои дигари зерқонунӣ.

69. Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ. Қорӣ намудани Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бо қабули қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 7 сентябри соли 2006, №409 «Оид ба қорӣ намудани Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» оғоз карда шуд. То соли 2016 фарогирии Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мунтазам то ба 6 соҳаи пилотӣ васеъ гардид, ки имконият дод механизмҳои нисбатан бовариноки тақсмоти захираҳои молиявӣ қорӣ гарданд ва таҳияи буҷети миёнамуҳлати ба афзалиятҳои милли асосёфта содда шаванд.

70. Вазоратҳои пилотӣ (таҷрибавӣ) имконият пайдо намуданд, ки хароҷоти заминавии худро барои соҳаҳои дахлдор бехтар ҳисоб карда, дархостҳои худро барои ташаббусҳои нав омода намоянд.

71. Соли 2007 ба қонунгузориҳои миллии дар самти идоракунии молияи давлатӣ тағйирот ворид гардид ва раванди Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ба раванди банақшагирии буҷет дохил карда шуд. Соли 2011 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи молияи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон» қабул карда шуд, ки дар он раванди Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон заминаи асосии тамоми раванди таҳияи лоиҳаи буҷети давлатӣ гардид. Айни замон, тамоми ҳуҷҷатҳои буҷетӣ барои васеъ намудани Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар тамоми бахшҳои буҷетӣ омода карда шуд ва фаҳмиши раванди Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар байни ташкилотҳои буҷетӣ дар маҷмӯъ бехтар гардид. Ба ғайр аз ин, барои он ки воҳидҳои маблағгузоришавандаи маъмури дар ҳуҷҷатҳои буҷетӣ ба таври дақиқ муайян карда шаванд, таснифоти буҷет аз нав дида баромада шуд.

72. Дар давоми чанд соли охир аз ҷониби Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон бо дастгирии шарикони рушд дастурҳои иловагӣ оид ба буҷет, ба монанди ҳамгироии буҷети сармоягузори дар Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, барои баҳодиҳӣ ва интиҳоби лоиҳаҳои сармоягузори, истифодаи модули банақшагирии сармоя дар низомии иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ ва ғайра таҳия гардиданд.

73. Дар баробари ин, татбиқи Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҷониби Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон бояд бехтар карда шавад, зеро буҷетикунони миёнамуҳлат айни замон дар сатҳи ҳамаи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ба роҳ монда нашудааст. Нақшаҳои миёнамуҳлати амалиёт аз рӯи сифатнокӣ фарқ дошта, аз ҷониби Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон на ҳама вақт мавриди таҳлили мушаххас қарор дода мешавад. Буҷети сармоягузори ханӯз ҳам бо хароҷоти дигари давлатӣ ҳамроҳанг нашуда, дар Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон нокифоя инъикос ёфтааст.

74. Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон модули махсуси Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатиро дар низомии иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ таҳия ва ҳамроҳанг намуд, вале он то ҳол пурра истифода намешавад. Ғайр аз ин, риояи уҳдадорӣҳо аз рӯи Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ханӯз ҳам аз ваколати Маҷлиси

намоёндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон вобастагӣ дорад ва тақсимкунандаҳои асосии маблағҳои буҷетӣ то имрӯз барои мутобиқати пурра бо ислоҳоти Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон муносиб гардонидани нашудаанд.

75. Бо дарназардошти он ки Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯи моҳият идомаи раванди таҳияи буҷети солони мебошад, маҳз раванди таҳияи буҷети солони беҳбудии ҷиддиро талаб менамояд. Аз ҷумла, мунтазам риоя нагардидани регламент ва расмиёт мутобиқи дастурамали буҷетӣ ва нақшаи тақвими буҷетӣ ба назар мерасад.

76. Баҳодиҳии охири БҲДҲМ нишон медиҳад, ки ҳадди ниҳии хароҷоти соҳа дар дастурамалҳои буҷетии аз ҷониби Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳияшаванда дарҷ намегардад, ки риояи расмиёти тибқи раванди таҳияи буҷети солони муқарраршударо ҳалалдор мегардонад. Бинобар ин, бехтар намудани раванди заминавии риояи регламент ва расмиёт ҳангоми таҳияи лоиҳаи солони буҷет асос барои таъсиси заминаи мустақкам барои амалишавии бомуваффақонаи Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад.

Нишондиҳандаҳои БҲДҲМ

Рамз	Нишондиҳандаи БҲДҲМ	Баҳодиҳӣ (соли 2017)
PI-16	Ояндабинии миёнамуҳлати банақшагирии хароҷоти давлатӣ	D+
PI-16.1	Баҳодиҳии миёнамуҳлати хароҷот	D
PI-16.2	Лимитҳои миёнамуҳлат оид ба хароҷот	C
PI-16.3	Мутобиқати нақшаҳои стратегӣ ва буҷетҳои миёнамуҳлат	C
PI-16.4	Мувофиқати буҷет бо баҳодиҳии солҳои қаблӣ	D
PI-11	Идоракунии сармоягузориҳои давлатӣ	D+
PI-11.1	Таҳлили иқтисодии пешниҳодҳои сармоягузори	C
PI-11.2	Интиҳоби лоиҳаҳои сармоягузори	D
PI-11.3	Ҳисоби арзиши лоиҳаҳои сармоягузори	C
PI-11.4	Мониторинги лоиҳаҳои сармоягузори	C
PI-17	Раванди омоданамии буҷет	B
PI-17.1	Тақвими буҷетӣ	C
PI-17.2	Дастурамал оид ба омоданамии буҷет	C
PI-17.3	Пешниҳоди буҷет ба мақомоти ҳокимияти қонунгузор	A

77. Мушкилиҳои асосӣ:

– назорати нокифоя аз ҷониби вазоратҳои соҳавӣ (яъне, тақсимкунандаи асосии маблағҳои буҷетӣ) аз рӯи буҷети соҳавии онҳо;

– шумораи зиёди тақсимкунандагони асосии маблағҳои буҷетӣ, ки ба ҷорӣ намудани Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва буҷетикунони барномавӣ монеа мешаванд;

– иқтисодии нокифояи дар Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, тақсимкунандаи асосии маблағҳои буҷетӣ ва ташкилоти дигари буҷетӣ барои амалишавии Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва буҷетикунони барномавӣ дар сатҳҳои ҷумҳуриявӣ ва маҳаллӣ;

– номутобиқати тақсимкунандаи асосии маблағҳои буҷетӣ, тақсимкунандаи маблағҳои буҷетӣ ва гирандаи маблағи буҷетӣ ба меъёр ва дастурамалҳои амалкунанда;

– истифодаи нокифояи модули Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ;

– нокифоягӣ дар байни нақшаҳои стратегӣ ва буҷетҳои миёнамуҳлат дар сатҳи байнисоҳавӣ;

– маҳдудияти ҳамгироӣ байни буҷети сармоягузорӣ ва Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон;

– мавҷуд набудани раванди дақиқ ва самараноки баррасӣ, интиҳоб ва ҳисоби арзиши лоиҳаҳои сармоягузори асосӣ;

– ҳангоми таҳияи лоиҳаи буҷети давлатӣ барои соли молиявии дахлдор ва пешниҳод намудани он ба Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон мавҷуд набудани маълумоти муфассал оид ба имтиёзҳои сармоягузорӣ, инчунин андозӣ ва гумрукӣ ва асоснокии мақсад ва самаранокии татбиқи онҳо аз ҷониби мақомоти ҳокимияти давлатӣ.

78. Ҷораҳои пешниҳодшаванда:

– ворид намудани тағйироти дахлдор ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи молияи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон» бо мақсади таъмини таҷрибаи зарурии банақшагирии миёнамуҳлати хароҷот ва буҷетикунонӣ;

– таъмини дастрасӣ ба низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ барои вазорату идораҳои соҳавӣ (яъне тақсимкунандаи асосии маблағҳои буҷетӣ);

– муносиб гардонидани шумораи тақсимкунандаи асосии маблағҳои буҷетӣ, инчунин бознигарии вазифа ва ваколатҳои он;

– самаранок ва пурра ҷорӣ намудани Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон;

– бехтар намудани мутобиқати тақсимкунандаи асосии маблағҳои буҷетӣ, тақсимкунандаи маблағҳои буҷетӣ ва гирандаи маблағҳои буҷетӣ ба меъёр ва дастурамалҳои амалкунанда;

– бознигарӣ ва дар амал ҷорӣ намудани модули нави Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ;

– баланд бардоштани сифати нақшаҳои стратегии аз ҷониби вазоратҳои соҳавӣ таҳияшуда (яъне тақсимкунандаи асосии маблағҳои буҷетӣ) бо нишон додани хароҷот барои татбиқи онҳо;

– ҳамгироии пурраи хароҷоти сармоягузорӣ дар буҷети муштаракӣ давлатӣ ва Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон;

– таҳия ва истифодаи муносибатҳои маҷмӯӣ (яъне механизм) ба баррасӣ, интиҳоб ва ҳисоби арзиши лоиҳаҳои сармоягузори асосӣ;

– лоиҳаи буҷети давлатӣ барои соли молиявии дахлдор, ки ба Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод карда мешавад, маълумоти муфассал оид ба имтиёзҳои сармоягузорӣ, инчунин андозӣ ва гумрукӣ ва асоснокии мақсад ва самаранокии татбиқи онҳоро дар бар мегирад.

79. Буҷетикунони барномавӣ. Шартҳои пешакӣ барои пурра ҷорӣ намудани буҷетикунони барномавӣ дар натиҷаи татбиқи Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳайё шуда буд, ки ин аввалин қадами гузариш ба таҷрибаи буҷетикунонӣ дар асоси натиҷаҳо буд. Мутобиқи фармони Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 11 апрели соли 2018, №129 «Дар бораи тасдиқ ва татбиқи нақшаи амалиёт оид ба буҷетикунони барномавӣ барои солҳои 2018-2020» татбиқи марҳилаҳои ислохот пешбинӣ шудааст. Ин иқдом барои ба гурӯҳбандии барномавӣ гузаштани 6 вазорат ҳамчун вазоратҳои пилотӣ (таҷрибавӣ) (фармони Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 23 августи соли 2017, №113) мусоидат намуд. Вазоратҳои пилотӣ (таҷрибавӣ) дархостҳои буҷетии худро бо шакли мувофиқ ба буҷетикунони барномавӣ омода намуда, дар буҷети давлатӣ барои солҳои 2018 ва 2019 дар шакли замимаи алоҳида аз рӯи 6 соҳаи пилотӣ (таҷрибавӣ) дар тақсими таснифоти барномавии буҷет пешбинӣ кардаанд. Ин иқдом аз ҷониби шарикони рӯшд низ дастгирӣ ёфт.

80. Дар ҳолати бомуваффақият татбиқ гардидани раванди таҳияи буҷет дар асоси гурӯҳбандии барномавӣ, он ҳамчун воситаи таҳлили сиёсати

соҳавӣ ва раванди банақшагирӣ, баландбардории самаранокии идоракунии, инчунин тақмили самаранокии тақсимот ва идоракунии хароҷоти буҷети давлатӣ ба ҳисоб меравад.

Нишондиҳандаҳои БХДҲМ

Рамз	Нишондиҳандаи БХДҲМ	Баҳодиҳӣ (соли 2017)
PI-8	Маълумот дар бораи самаранокии хизматрасонӣ	D
PI-8.1	Банақшагирии хизматрасонӣ	D
PI-8.2	Самаранокии бадастомадаи хизматрасонӣ	D
PI-8.3	Захирахое, ки муассисаҳои хизматрасон мегиранд	C
PI-8.4	Баҳодиҳии самаранокии хизматрасонӣ	D

81. Мушкилиҳои асосӣ:

- дар сатҳи зарурӣ таҳия нагардидани нақшаҳои стратегии буҷетӣ (ё мавҷуд набудан) бо баҳодиҳии арзиши татбиқи онҳо дар вазоратҳои соҳавӣ (яъне тақсимкунандаи асосии маблағҳои буҷетӣ);
- таснифоти барномавӣ танҳо барои якчанд бахшҳои пилотӣ (таҷрибавӣ) вазоратҳо таҳия шуда буд;
- иқтисоди Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба таъмини самаранок қорӣ намудани буҷетикунони барномавӣ;
- мувофиқати нокифоя байни буҷети солона ва мақсадҳои сиёсати миллий/соҳавӣ.

82. Чораҳои пешниҳодшаванда:

- дастгирии доимии машваратӣ намудани вазоратҳои соҳавӣ (яъне, тақсимкунандаи асосии маблағҳои буҷетӣ) барои таҳияи нақшаҳо ва барномаҳои стратегӣ дар асоси таҷрибаи пешқадами байналмилалӣ;
- коркард ва истифодаи таснифоти барномавӣ барои тамоми бахшҳои буҷетӣ (яъне барои ҳамаи соҳаҳо);
- таъмини самаранок қорӣ намудани буҷетикунони барномавӣ дар бахши давлатӣ;
- бознигарӣ ва мувофиқакунии ҳамаи барномаҳои дорои баҳодиҳии арзиши татбиқи онҳо бо мақсадҳои сиёсати миллий/соҳавӣ, ки имконият медиҳад идоракунии умумии самаранокӣ ва тобеияти ҳисоботдиҳӣ дар низомии буҷети бахши давлатӣ беҳтар гардад.

83. Муносибатҳои байнибуҷетӣ ё робитаи байни сатҳи низомии буҷетӣ оид ба тақсимкунии манбаи даромад, ухдадорихо аз рӯи хароҷот ва тақсими қўмаки молиявӣ (трансфертҳои байнибуҷетӣ) барои буҷетҳои маҳаллӣ зарур аст шаффоф ва устувор гардонида шавад. Мақомоти марказӣ ва маҳаллии иҷроияи ҳокимияти давлатӣ буҷети худро мутобиқи даромадҳои андозӣ ва ғайриандозии таъйиншуда ва ваколат аз рӯи хароҷоти дахлдор қабул мекунанд.

84. Таҳлили пешакӣ нишон дод, ки қариб 70 қонун ва санадҳои зерқонунии мавҷуд мебошанд, ки бо мақсади тақсими амиқи ваколат ва вазифаҳои байни сатҳҳои гуногуни бахши давлатӣ ворид намудани тағйиротро талаб менамояд.

Мушкилоти асосӣ дар тақсими ухдадорихо дар байни сатҳҳои идоракунии инҳоро дар бар мегиранд:

- тақсими норавшани ваколат аз рӯи хароҷот байни сатҳҳои ҳокимияти давлатӣ;
- набудани механизми устувор аз рӯи тақсими даромад байни сатҳҳои ҳокимияти давлатӣ;
- набудани механизми шаффоф ва расмии тақсими трансфертҳои баробаркунӣ ба мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ;
- таъмини молиявӣ набудани мандатҳое, ки Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ вогузор кардааст, пеш аз ҳама дар самти маблағгузори соҳаи маориф ва зинаи аввалияи соҳаи тандурустӣ.

85. Барои ҳалли ин мушкилиҳо таҳти роҳбарии Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Гурӯҳи кории байниидоравӣ оид ба муносибатҳои байнибуҷетӣ таъсис дода шуд. Ба ҳайати гурӯҳи корӣ намояндагони Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи рушди маҳали назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Агентии хизмати давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин як қатор вазорату идораҳо ва мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ шомил мебошанд. Ҷаласаҳои гурӯҳи корӣ ҳамчун замина барои таҳия ва паҳн кардани тавсияҳо оид ба беҳтар намудани муносибатҳои байнибуҷетӣ хизмат мекунанд.

86. Ғайр аз ин, шарикони рушд ташкили тренинг ва семинарҳои махсусро дар мавзӯҳои муносибатҳои байнибуҷетӣ барои вакилони Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, кормандони Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи рушди маҳали назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва мақомотҳои маҳаллии молия дастгирӣ намуданд.

Тахлили амики микдорӣ ва сифатии вазъи муносибатҳои байнибучетии мавҷуда гузаронида шуда, оид ба такмил додани онҳо тавсияҳо дода шуданд.

Нишондихандаҳои БХДҲМ

Рамз	Нишондихандаи БХДҲМ	Баҳоидиҳӣ (соли 2017)
PI-7	Трансфертҳо ба мақомоти маҳаллии ҳокимият	В
PI-7.1	Низоми тақсимои трансфертҳо	С
PI-7.2	Маълумоти саривактӣ оид ба трансфертҳо	А

87. Мушкилиҳои асосӣ:

- огоҳӣ ва дарки маҳдуди бартарият ва имконияти ислоҳот дар самти муносибатҳои байнибучетӣ дар байни шахсони мутасаддие, ки дар бахши давлатӣ қарор қабул мекунанд;
- набудани таваҷҷӯҳи мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ба рушди иқтисодии андозии худ;
- норасоҳои заминаи меърии ҳуқуқӣ барои татбиқи ислоҳот дар самти муносибатҳои байнибучетӣ;
- мавҷуд набудани роҳи усулҳои (методика) тақсимои трансфертҳои байнибучетӣ.

88. Чораҳои пешниҳодшаванда:

- татбиқи чорабиниҳои зарурӣ барои таҳкими мухторияти молиявии мақомоти маҳаллӣ;
- тақвияти иқтисодии кадрӣ шуъбаи муносибатҳои байнибучетии сарраёсати бучети давлатии Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- ворид намудани тағйири иловаҳо ба қонунгузории амалкунанда, ки барои дақиқ кардани ваколат аз рӯи хароҷот байни сатҳҳои низоми бучетӣ ва таъмини дарозмуҳлатӣ манбаҳои даромад барои мақомоти маҳаллии ҳокимият равона карда шудаанд;
- таҳия ва ҷорӣ намудани роҳи усулҳои (методикаи) ҳисобкунии трансфертҳои байнибучетӣ ба бучетҳои маҳаллӣ бо усули формула.

§3. Иҷрои бучет ва ҷалби даромадҳои давлатӣ

89. Маъмурикунонии андоз. Ислоҳоти андоз вазифаи афзалиятноки Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои ноил шудан ба ҳадафҳои рушди кишвар оид ба паст намудани сатҳи камбизоатӣ ва таъмини рушди устувори иқтисодӣ мебошад.

90. Дар раванди кунунии рушди низоми андоз ва технологияҳои иттилоотӣ рушди маъмурикунонии андоз масъалаи муҳими низоми андозӣ ба

ҳисоб меравад. Бо ин мақсад Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон Барномаи рушди маъмурикунонии андозро барои солҳои 2011-2019 тибқи қарор аз 3 декабри соли 2010 таҳти №626 қабул намуд.

91. Мақсад аз татбиқи амалии барнома гузаронидани ислоҳоти андоз ба ҳисоб рафта, тибқи он беҳтар намудани маъмурикунонӣ ва сатҳи хизматрасонӣ ба андозсупорандагон, ҷорӣ намудани технологияи муосири иттилоотӣ ва дар ин замина таҳия ва мавриди амал қарор додани барномаҳои компютерӣ, тақмили дониши касбии кормандон ва гузаронидани корҳои фаҳмондадиҳӣ ба андозсупорандагон ба шумор меравад.

92. Дар доираи барномаи рушди маъмурикунонии андоз аз ҷониби Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон як қатор чораҳо андешида шудааст, бахусус:

- байни Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон шабакаи ягона ташкил гардида, маълумот оид ба воридоти андозҳо ба бучет, ба мақомоти андоз тавассути хатҳои алоқаи ҳифзшуда интиқол дода мешавад;
- тартиби ба тариқи электронӣ пешниҳод намудани эълонияҳо ба мақомоти андоз ҷорӣ карда шуд;
- дар бахши иттилоотии Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон Системаи мултимедиявии бетаваккуф амалкунандаи “Контакт – центр” (Маркази тамос) бо истифодаи рақами соддакардашудаи телефонии 151 ба роҳ монда шуд, ки он имконият медиҳад муроҷиатҳои садой бо ду забон дар шакли автоматӣ қабул, коркард ва ба онҳо ҷавоб гардонида шавад;
- дар биноҳои раёсатҳои андоз дар Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, вилояти Сугд ва дар бинои нозироти андоз дар шаҳри Кӯлоби вилояти Хатлон толорҳои видеоконференсия мавриди истифода қарор дода шуд, ки бо таҷҳизотҳои муосири технологияи иттилоотӣ мучаххаз гардонида шудаанд;
- модули таҷдидшудаи компютерии “Утоқи шахсии андозсупоранда” мавриди истифода қарор дода шуд. Афзалияти модули нав аз модули қаблан амалкунанда дар он мебошад, ки субъектҳои хоҷагидоре, ки ба он пайваст мебошанд, илова ба имконияти ба тариқи электронӣ пешниҳод намудани эълонияҳои худ, метавонанд тавассути модули мазкур доир ба тағйирот ба қонунгузории андоз ва тақмили маъмурикунонии андоз маълумот пайдо намуда, дар навбати худ мақомоти андоз низ имконият доранд, ки тавассути он маълумотҳои заруриро ба андозсупорандагон дар шакли электронӣ ирсол намоянд;

- дар сомонаи Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон шакли нави хизматрасонӣ ба шаҳрвандон ва андозсупорандагон ҷорӣ карда шуд, ки бо истифода аз он шаҳрвандон ва андозсупорандагон имконият доранд ба ташриф овардан ба нуктаҳои хизматрасонии Бонки давлатии амонатгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон “Амонатбанк”, маблағи андоз аз объектҳои ғайриманқул, андози замин, андоз аз воситаҳои нақлиёт ва бочи давлатиро бо истифодаи кортҳои пардохтии банкӣ (“Visa”, “MasterCard” ва “Корти миллий”) пардохт намоянд;

- дар сомонаи Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон модули нави хизматрасонӣ мавриди амал қарор дода шуд, ки тибқи он мурочиаткунандагон ариза ва ҳуҷҷатҳояшонро барои бақайдгирии давлатӣ ба мақомоти андоз ба тариқи электронӣ пешниҳод менамоянд;

- ба раванди гузариши андозсупорандагон ба тартиби пешниҳоди электронии эълomiaҳо таъвият бахшида шуда, аз 13 майи соли 2019 ба даст овардани сертификати имзои электронии рақамӣ ҷиҳати дар шакли электронӣ пешниҳод намудани эълomiaҳои андоз ройгон ба роҳ монда шуд;

- дар шакли онлайн тавассути пос – терминалҳо пардохт намудани маблағи андозҳо, дар шакли электронӣ тартиб додани санадҳои муқоисавӣ, тафтиши расид оид ба пардохти андозҳо, пешниҳоди ариза оиди баргардонидани андоз аз арзиши иловашуда, тафтиши чекҳои фискалӣ ва ғайраҳо, ки иҷрои ухдадорӣ андозро аз ҷониби андозсупорандагон содда ва ба миён омадани омилҳои коррупсиониро пешгирӣ менамоянд, ҷорӣ карда шуд.

93. Дар оянда ҷорӣ намудани технологияи ҳозиразамони иттилоотӣ ва дар заминаи он таҳия, тақмил ва мавриди истифода қарор додани модулҳои компютерӣ, самти афзалиятноки фаъолияти Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон боқӣ мемонад.

94. Ин ҷорабиниҳо имконият доданд, ки иқтидори Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти ошкор кардани саркашӣ аз андозсупорӣ ва ошкор намудани шахсони воқеие, ки эълomiaҳои андозро пешниҳод намеkunанд, таҳким ёфта, ҳамчунин ба автоматикунонии раванди тиҷорат ва тақмили сохторию функционалии Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон мусоидат намуданд. Беҳтар намудани сифати хизматрасонӣ ба андозсупорандагон ва таҳкими неруи кадрӣ инчунин имкон доданд, ки низомии самараноки назорати андоз, дар ҳолате ки содагардонии речаи андоз масъалаи сиёсӣ (на маъмурӣ) боқӣ мемонад, ҷорӣ карда шавад.

95. Масъалаи дигар, набудани баҳодихии таъсири танзимотии ҳавасмандгардонии андозӣ ё мунтазами ворид намудани тағйирот ба

қонунгузори андоз, ки пешгӯиро дар муҳити пешбурди тиҷорат ҳалалдор месозанд, ба самаранокии ислоҳоти идоракунӣ молияи давлатӣ таъсири манфӣ мерасонанд.

96. Ғайр аз ин, нокифоягии дониши андозсупорандагон оид ба ҳуқуқ ва вазифаҳои худ, шумораи санҷишҳо, инчунин таҷрибаи пардохти пешакии андозҳо барои рушди бахши хусуси монеаи ҷиддӣ маҳсуб меёбанд.

Нишондиҳандаҳои БХДҲМ

Рамз	Нишондиҳандаи БХДҲМ	Баҳодихӣ (соли 2017)
PI-19	Маъмурикунонии даромадҳо	C+
PI-19.1	Ҳуқуқ ва ухдадорихое, ки ба ҷамъоварии даромадҳо дахл доранд	B
PI-19.2	Идоракунӣ хавфҳои риоя накардани қонунгузорӣ	B
PI-19.3	Гузaronидани санҷиш ва таҳқиқ	D
PI-19.4	Мониторинги қарздорӣ аз рӯи воридоти даромадҳо	C

97. Мушкилиҳои асосӣ:

- мувофиқати нокифоя нисбат ба ислоҳоти низомии маъмурикунонии андоз;

- маҳдудияти функционалии низомии амалкунандаи ҳамгирии идоракунӣ андоз;

- имконияти тафсири моддаҳои алоҳидаи духӯрагии Кодекси андози Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- яқоякунонии ҷузъии низомии идоракунӣ хавфҳо бо низомии ҳамгирии идоракунӣ андозҳо;

- саркашӣ аз пардохти андозҳо ва иқтисодиёти ғайрирасмӣ;

- риояи нокифояи ихтиёрии ухдадорихои андозсупоранда аз ҷониби муштариёни инфиродӣ ва корпоративӣ;

- нокифоягии дастрасӣ ба Барномаи иттилоотии Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- дониши нокифояи андозсупорандагон оид ба иҷрои ухдадорихои андоз;

- мавҷуд набудани механизми пурраи баҳисобгирӣ ва коркарди самараноки имтиёзҳои андоз;

-пешбурди нопурраи баҳисобгирии андоз аз ҷониби баъзе аз андозсупорандагон;

- ба талабот ҷавобгӯ набудани хизматрасониҳои алоқа, аз ҷумла суръати пасти алоқаи шабакавӣ ва қатъ гардидани алоқа дар минтақаҳои дурдасти ҷумҳурӣ.

98. Ҷораҳои пешниҳодшаванда:

- таҳияи Барномаи миёнамуҳлати даромадҳои давлатӣ;

- таҳияи Кодекси андози Ҷумҳурии Тоҷикистон дар таҳрири нав;

- ҳамгирии пурраи низоми идоракунии хавфҳо бо низоми ҳамгирии идоракунии андоз дар Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- кам кардани хароҷот барои риояи танзими давлатӣ дар самти маъмурикунонии андоз (масалан, бо роҳи ҷорӣ намудани хизматрасонии электронӣ ба андозсупорандагон);

- таъмини дастрасии самаранок ба Барномаи иттилоотии Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- тақвияти аудит ва назорат аз болои низоми маъмурикунонии андозҳо;

- тақвият бахшидан ба ҷорӣ намудани технологияи муосири иттилоотӣ, ташкили табодули маълумот байни вазорату идораҳо чиҳати замина гузоштан ба иқтисоди рақамӣ ва бо назардошти татбиқи нокифояи амалии “Барномаи давлатии рушд ва татбиқи технологияҳои иттилоотӣю коммуникатсионӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2018-2020”, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 31 октябри соли 2018, №519 тасдиқ шудааст;

- таҳия намудани лоиҳаи Барномаи рушди маъмурикунонии андоз барои солҳои 2020-2025 чиҳати татбиқи ҳадафҳои миллӣ, концепсияи иқтисодӣ рақамӣ ва боз ҳам беҳтар намудани маъмурикунонии андоз;

- бештар ва беҳтар намудани хизматрасониҳои электронӣ ба андозсупорандагон ва тақвият додани корҳои фаҳмондадиҳӣ чиҳати риояи ихтиёрии иҷрои уҳдадориҳои андозӣ;

- ҷорӣ намудани механизми махсус барои баҳисобгирии пурра ва коркарди самараноки имтиёзҳои андоз;

- афзун намудани суръати алоқаи шабакавӣ ва сифати он.

99. Идоракунии ҳазинадорӣ. Дар давраи солҳои 2013-2015 Ҳисоби ягонаи ҳазинадорӣ дар сатҳи буҷетҳои ҷумҳуриявӣ ва маҳаллӣ ташкил дода шуд. Барои дастгирии вазифаҳо соли 2014 ҳазинадорӣ таҷдид карда шуд ва Низомнома дар бораи сарраёсати ҳазинадории марказӣ ва шубҳаҳои он мавриди амал қарор дода шуд. Дар сохтори Ҳазинадории марказӣ раёсату

шубҳаҳо бо вазифаҳои идоракунии маблағҳои пулӣ ва банақшагирии ҳазинавӣ, идоракунии назорати уҳдадориҳо ва муттаҳидсозии ҳисоботи молиявӣ таъсис дода шуд.

100. Айни замон, модули идоракунии маблағҳои пулӣ, идоракунии уҳдадориҳо ва идоракунии дороиҳо дар низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ қисман, танҳо нисбати музди меҳнат ва шартномаҳои молу хизматрасониҳо ғайриҷор аст. Пурра ҷорӣ намудани ин модуль дар низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ интизоми буҷетӣ, аз ҷумла пардохти саривақтӣ ва пурраи маблағҳои пулӣ барои хариди мол, кор ва хизматрасонӣ беҳтар месозад. Илова бар ин, Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон бояд:

- ваколати расмӣ оид ба батанзимдарории хароҷотро дар ҷавоб ба норасоии даромад дошта бошад;

- таҷрибаи тартиб додани дурнамои ҳармоҳаи даромад ва хароҷотро дар асоси маълумотҳои аз маъмуриҳои даромад ва ташкилотҳои буҷетӣ дастрасшуда таҳия карда тавонад;

- фарогирии пурраи ҳамаи уҳдадориҳои дарозмуҳлатро таъмин намояд;

- нақши ҳазинадориро дар мониторинги қарздорӣ дебиторӣ ва кредиторӣ таҳким бахшад.

Нишондиҳандаҳои БХДҲМ

Рамз	Нишондиҳандаи БХДҲМ	Баҳоидиҳӣ (соли 2017)
PI-21	Пешгӯишавандагии мавҷудияти захираҳо дар давоми сол	C+
PI-21.1	Муттаҳидсозии бакиҳои ҳазинавӣ	C
PI-21.2	Дурнамо ва мониторинги мавҷудияти маблағҳои пулӣ	C
PI-21.3	Маълумот дар бораи ҳаҷми ниҳони уҳдадориҳои қабулшуда	B
PI-21.4	Муҳимияти тағйироти буҷет дар давоми сол	C
PI-22	Қарздорӣ аз рӯи хароҷот	C+
PI-22.1	Бузургии қарздорӣ аз рӯи хароҷот	A
PI-22.2	Мониторинги қарздорӣ аз рӯи хароҷот	C
PI-23	Назорат аз рӯи фонди музди меҳнат	C+
PI-23.1	Ҳамгирии баҳисобгирии фонди музди меҳнат ва воҳидҳои корӣ	B
PI-23.2	Идоракунии тағйироти фонди музди меҳнат	A

PI-25	Назорати дохилии хароҷоте, ки ба музди меҳнат алоқаманд нестанд	B+
PI-25.1	Тақсими уҳдадориҳо	B
PI-25.2	Самаранокии назорат аз рӯи қабули уҳдадориҳо аз рӯи хароҷот	A
PI-25.3	Риояи қоидаҳо ва расмиёти татбиқи пардохтҳо	B
PI-27	Эътимоднокии маълумотҳои молиявӣ	B+
PI-27.1	Муқоисаи суратҳисобҳои бонкӣ	A
PI-27.3	Ҳисоби пешпардохтӣ	B
PI-27.4	Механизмҳои назорати пуррагии маълумотҳо	B

101. Мушкилиҳои асосӣ:

- низоми асосии назорати иҷроии уҳдадориҳо, инчунин низоми дурнамо ва идоракунии маблағҳои пулӣ ҳанӯз ҷорӣ карда нашудааст;
- таҷрибаи назорати иҷроии уҳдадорӣ ва идоракунии онҳо дар тамоми бахши давлатӣ интишор намегардад;
- дурнамои гардиши маблағҳои пулӣ дар асоси давраи моҳона ва семоҳа таҳия карда намешавад;
- Агентии суғуртаи иҷтимоӣ ва нафақаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон буҷет ва бақияи маблағҳои пулии худро дар алоҳидагӣ аз Ҳисоби ягонаи ҳазинадорӣ идора намуда, дар Бонки давлатии амонатгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон «Амонатбонк» суратҳисобҳои алоҳида дорад;
- маълумот оид ба қарздорӣ дебиторӣ ва кредиторӣ ташкилотҳои буҷетӣ ҳарсола омода карда мешавад, вале семоҳа омода карда намешавад.

102. Ҷораҳои пешниҳодшаванда:

- дар амал ҷорӣ намудани модулҳои низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ оид ба идоракунии маблағҳои пулӣ, идоракунии уҳдадориҳо ва идоракунии дороиҳо ва тақмили заминаи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ бо мақсади таъмини пурраи ҷорӣ намудани ин тағйирот;
- аз ҷониби ҳазинадорӣ марҳила ба марҳила васеъ намудани назорати уҳдадориҳо дар ҳамаи субъектҳои бахши идоракунии давлатӣ;
- азнавкунии дурнамои солона ва семоҳаи маблағҳои пулӣ бо дарназардошти нишондиҳандаҳои даромад, нишон додани мавқеъ ва уҳдадориҳои мақомоти ваколатдор аз рӯи дурнамоҳо ва идоракунии маблағҳои пулӣ, инчунин таъмини он ки дурнамои ҳазинавӣ ва идоракунии маблағҳои пулӣ дар тамоми бахши давлатӣ интишор ёбад;

- марҳила ба марҳила фарогирии Ҳисоби ягонаи ҳазинадорӣ дар тамоми бахши давлатӣ бо роҳи гузаронидани суратҳисобҳои Агентии суғуртаи иҷтимоӣ ва нафақаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз Бонки давлатии амонатгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон «Амонатбонк» ба Сарраёсати ҳазинадорӣ марказии Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- омода намудани маълумот оид ба қарздорӣ дебиторӣ ва кредиторӣ ташкилотҳои буҷетӣ дар асоси маълумотҳои семоҳа.

103. Низоми хариди давлатӣ. Қабули Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи хариди давлатии мол, кор ва хизматрасонӣ» (№ 168 аз 3 март соли 2016, тағйиру иловаҳо дар соли 2012 ворид карда шудаанд) ба таъсиси низоми хариди давлатӣ, ки ба принципҳои сарфакорӣ, самаранокӣ, шаффофият ва адолат асос меёбад, мусоидат намуд. Низоми аввалин хариди электронӣ, ки дар соли 2013 ҷорӣ гардида, солҳои 2016-2018 аз ҳисоби фаро гирифтани ҳамаи молҳои харидшаванда ва ҷалби ташкилотҳои харидори соҳибхтисос тавсеа гардид, барои ҳалли вазифаи аввалиндараҷа оид ба истифодаи сарфакоронаи маблағҳои давлатӣ ва ташкили замина барои гузариш ба низоми хариди электронӣ дорои амалҳои бештар имкон дод.

104. Аз натиҷаи татбиқи гранти Фонди Рушди Институтсионалӣ дар солҳои 2017-2018 низоми нави тақмилдодашудаи хариди электронӣ таҳия гардида, аз соли 2019 марҳила ба марҳила роҳандозӣ гардида истодааст, ки ба ноил гаштан ба ҳадафҳои муқарраршуда ҷиҳати таъмини шаффофият ва ҳисоботдиҳӣ саҳми назаррас гузошт. Дар портали ягонаи хариди электронӣ анҷом додани харид дар асоси банақшагирӣ, пешбурди фаъолияти харидорӣ дар речаи онлайн аз марҳилаи банақшагирӣ то баимзорасии шартномаи харид, аз ҷумла интишори огоҳиномаҳо, кушодашавӣ ва арзёбии пешниҳодҳои озмунӣ, интишори маълумот оид ба қарордодҳои харид, инчунин мониторинги ҷараёни иҷроии шартнома, идоракунии ҳуҷҷаткунӣ, имконияти пешниҳоди шикоят ва тавлили автоматии ҳисоботҳо аз қабili бартариятҳои низоми нав мебошанд. Айни ҳол, портали ягонаи хариди электронӣ ҳамаи усулҳои харидро, ба истиснои машваратҳои хизматрасонӣ, фаро мегирад. Бо мақсади осон гардонидани баъзе аз ҷараёнҳои корӣ дар асоси технологияҳои иттилоотӣ, портали ягонаи хариди электронӣ бо низоми иттилоотии ҳазинадорӣ Вазорати молия дар қисмати иваз намудани дархостҳо барои харид аз шакли қоғазӣ ба электронӣ, бо Кумитаи андоз дар қисмати пешниҳоди маълумоти электронӣ дар хусуси надоштани қарздорӣ андозии иштирокчиҳои озмун ва дастрасӣ ба маълумоти қарордодҳои харид ҷиҳати пайравии уҳдадориҳои андозӣ аз рӯи қарордодҳо, бо Бонки давлатии

амонатгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон “Амонатбанк” ҷиҳати тасдиқи электронии гузаштани маблағ ба тавозуни иштирокчи озмун, ҳамгирой гардид. Инчунин, боиси қайд аст, ки бо мақсади аудити расмиёти харид дар низоми хариди электронӣ Стандарти Маълумотҳои Кушодаи Қарордодҳо (Open Contracting Data Standard) ворид карда шуд.

105. Сарфи назар аз пешравиҳои болозикр, низоми хариди давлатӣ тадбирҳои минбаъдаи пайдарпайро ҷиҳати беҳбудӣ талаб мекунад. Бо мақсади фароҳам овардани шароити мусоид барои рушди рақобат, баланд бардоштани самаранокӣ ва сарфакорӣ харид, шаффофӣ ва ҳисоботдиҳии расмиёти харид, ташкили замина барои таҳкими иқтидор, рушди минбаъдаи низоми хариди электронӣ, инчунин таҳкими вазифаҳои танзимкунандаи Агентии хариди давлатии мол, кор ва хизматрасонии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи хариди давлатӣ»-ро таҳия ва ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои баррасӣ пешниҳод менамояд. Дар баробари ин, таҳияи санадҳои меъёрии ҳуқуқии зерқонунӣ дахлдор дар чараён қарор дошта, пас аз мавриди амал қарор додани қонуни номбурда қабул карда мешаванд. Қонуни зикргардида инчунин ғайримарказонии вазифаҳои харидро барои ташкилотҳои харид дар ҳама сатҳҳои идоракунии давлатӣ бо дар назар доштани касбикунони харид ва таҳкими иқтидор, агар ин ташкилотҳо аз Комиссияи таҳассусӣ мақоми дахлдор гиранд, пешбинӣ менамояд.

106. Бо вучуди ин, таъминоти кадрӣ ва иқтидори ташкилотҳои харидор аз ҷумлаи мушкilotи ҷиддӣ боқӣ мемонад. Илова бар ин, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсиси мушовараи мустақил оид ба баррасии шикоятҳоро дар назар дорад, ки шикоятҳоро нисбат ба хариди давлатӣ баррасӣ менамояд.

107. Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон айни замон ҳуҷҷатҳои озмунӣ ва тавсифоти техниро барои интихоби ширкат ҷиҳати ташкили низоми нави мукамалтар ва пурраамалкунандаи хариди электронӣ, ки шаффофӣ ва ҳисоботдиҳиро дар соҳаи хариди давлатӣ боз ҳам баланд мебардорад, таҳия намуда истода, ба ташкили платформаи электронии фосилавии омӯзиш ҷиҳати таҳкими иқтидор шурӯъ намуд.

108. Баъзе аз корхонаҳои давлатӣ ва қариб ҳамаи ҷамъиятҳои саҳомӣ ва корхонаҳои муштарак, ки дар онҳо зиёда аз 50 фоиз саҳмияҳо ё ҳиссаи фонди оинномавиашон ба давлат тааллуқ дорад бо амали қонун оид ба хариди давлатӣ фаро гирифта мешаванд, харидҳои худро бидуни қонун, яъне дар шароити мавҷуд набудани шаффофӣ, рақобат ва ҳисоботдиҳӣ анҷом

медиханд. Дар робита ба ин, анҷом додани харид аз ҷониби субъектҳои болозикр тавассути портали ягонаи хариди электронӣ сатҳи зарурии шаффофӣ, ҳисоботдиҳӣ, истифодаи самаранок ва сарфакоронаи маблағҳои давлатиро таъмин карда метавонад.

Нишондиҳандаҳои БХДХМ

Рамз	Нишондиҳандаи БХДХМ	Баҳодиҳӣ (соли 2017)
PI-24	Харид	B
PI-24.1	Мониторинги харид	B
PI-24.2	Усулҳои харид	A
PI-24.3	Дастрасии ҷомеа ба иттилоот оид ба харид	B
PI-24.4	Механизми баррасии шикоят аз рӯи харид	D

109. Мушкилиҳои асосӣ:

- набудани механизми мустақили идоракунии шикоятҳо дар соҳаи хариди давлатӣ;
- рақобати нокифоя ва паҳни нокифояи ҳисоботҳо дар низоми хариди давлатӣ;
- робитаи заиф байни харидҳои электронӣ ва модулҳои бучетии хазинадорӣ низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ;
- имкониятҳои маҳдуди омӯзиш ва мубодилаи таҷриба дар соҳаи хариди давлатӣ дар баҳши давлатӣ;
- эҳтиёҷот ба таҳкими иқтидор ва вазифаҳои танзимоти Агентии хариди давлатии мол, кор ва хизматрасонии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- иқтидор ва ҳаёти кадрӣ заифи ташкилотҳои харидор дар баҳши давлатӣ.

110. Чораҳои пешниҳодшаванда:

- тақмили қонунгузорӣ дар соҳаи хариди давлатӣ;
- ташкили механизми мустақили идоракунии шикоятҳо дар соҳаи хариди давлатӣ;
- тақмили низоми хариди электронӣ бо иноватӣ усулҳо ва механизмҳои харид тибқи қонуни қабулгардида, теълоди бештари индикаторҳои хариди давлатӣ ва ҳамгирой бо низомҳои иттилоотии беруна, аз ҷумла бо модулҳои бучетӣ ва хазинадорӣ Низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ;

– коркарди интерфейси робитаи байни харидҳои электронӣ ва модулҳои буҷетӣ ва хазинадории Низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ;

– таъшики платформаи электронии фосилавии таълимӣ ва пурра бо кормандон таъмин намудани ҳадамоти дастгирии истифодабарандагони портали ягонаи хариди электронӣ ва Агентии хариди давлатии мол, кор ва хизматрасонӣ;

– таҳкими иқтидор ва вазифаҳои танзимоти Агентии хариди давлатии мол, кор ва хизматрасонии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон;

– таҳкими иқтидори ташкилотҳои харидор дар баҳши давлатӣ.

111. Таснифоти буҷет. Афзалияти бештари риояи пурраи методологияи омили молияи давлатӣ барои Ҷумҳурии Тоҷикистон ин мутобиқати пурра ва мувофиқашуда байни раванди таҳияи буҷет, ҳисоботи молиявӣ ва омор махсус меёбад, ки дар навбати худ, имконият медиҳад таҳлили буҷетӣ ва омили молиявӣ барои қабули минбаъди қарорҳои асоснок беҳтар карда шавад.

112. Бо мақсади мутобиқат намудани таснифоти буҷетӣ ба дастури омили молияи давлатӣ (Омили молияи давлатии соли 2001) Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар давраи солҳои 2010-2012 таснифоти маъмурий (идоравӣ)-ро дар сатҳи марказӣ ва маҳаллӣ тасдиқ намуд. Тасдиқи таснифоти маъмурий барои қабул намудани таснифоти буҷетӣ асос гардид, ки дар заминаи низоми омили молияи давлатӣ (Омили молияи давлатии соли 2001) ташақкул ёфт, аз ҷумла таснифоти даромад, таснифоти вазифавӣ ва иқтисодӣ ва сегментҳои дигари зарурро дарбар мегирад. Соли 2012 Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон таснифоти нави буҷетӣ ва Нақшаи ягонаи ҳисобхоро тасдиқ намуд, ки байни якдиар ҳампайвастагӣ доранд ва дар заминаи низоми омили молияи давлатӣ (Омили молияи давлатии соли 2001) асос ёфтаанд.

113. Бо дарназардошти ислоҳоти баҳисобирии муҳосибӣ дар баҳши давлатӣ ва ҷорӣ намудани стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ дар баҳши давлатӣ, ба Нақшаи ягонаи ҳисобҳо вобаста ба зарурият тағйироти дахлдор ворид карда мешаванд.

114. Сиёсати андозу буҷетӣ ва таснифоти амалкунандаи буҷетӣ, ки ба даромад ва хароҷот тааллуқ доранд, ба талаботи Дастури омили молияи давлатии соли 2001 мутобиқат намуда, барои гузариш ба низоми навкардашуда, яъне ба талаботи Дастури Омили молияи давлатии соли 2014 замина мебошад ва он ба тағйироти асосии консепсияҳо ва таснифоти буҷет

илова бо воситаи Низоми ҳисобҳои миллии 2008 ва нашри 6 Дастурамал оид ба тавозуни (баланси) пардохт беҳтар муносиб гардонида шудааст.

115. Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон гузариш ба стандарти таснифоти ба низоми Омили молияи давлатии соли 2014 асосёфта ро тадриҷан амалӣ менамояд. Айни замон, Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон барои татбиқи ин кор мутобиқи чадвали мувофиқашуда бо Фонди Байналмилалӣ Асёр гурӯҳи кориро таъсис дод (фармониши Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 2 ноябри соли 2018, №216).

116. Имкониятҳои техникий низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ имкон медиҳанд, ки иттилооти буҷетии саривақтӣ ва дақиқ барои таҳияи омили молияи давлатӣ чамъоварӣ карда шавад.

Нишондиҳандаҳои БХДҲМ

Рамз	Нишондиҳандаи БХДҲМ	Баҳодихӣ (соли 2017)
PI-4	Таснифоти буҷет	В
PI-5	Ҳуҷҷатгузори буҷетӣ	А
PI-6	Амалиётҳои ҳукумат, ки дар ҳисоботҳои молиявӣ инъикос намешаванд	А
PI-6.1	Ҳаҷми хароҷоте, ки дар ҳисоботҳои молиявӣ инъикос намешаванд	А
PI-6.2	Ҳаҷми даромаде, ки дар ҳисоботҳои молиявӣ инъикос намешаванд	А
PI-6.3	Ҳисоботи молиявии фондҳои ғайрибуҷетӣ	А

117. Мушқилиҳои асосӣ:

– таснифоти буҷетӣ ба стандартҳои ҷорӣ, яъне ба Дастури омили молияи давлатии соли 2014 мувофиқат намекунад;

– омили молияи давлатӣ барои амалиётҳои буҷетии мақомоти марказии ҳокимияти иҷроия ҳар моҳ (ё семоҳа) таҳия ва интишор карда намешавад;

– таснифоти барномавӣ барои ҳамаи соҳаҳои баҳши давлатӣ ҳанӯз таҳия нашудааст.

118. Ҷораҳои пешниҳодшаванда:

– мутобиқ намудани таснифоти буҷетӣ ба Дастури омили молияи давлатии соли 2014, аз ҷумла омили қарзи давлатӣ;

– таҳия ва интишори омили молияи давлатӣ барои амалиётҳои буҷетии мақомоти марказии ҳокимияти иҷроия на кам аз як маротиба дар семоҳа;

– чорй намудани таснифоти барномавӣ барои ҳамаи соҳаҳои бахши давлатӣ.

§4. Назорати молиявӣ ва аудити дохилӣ

119. Назорати молиявӣ дар асоси Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи идоракунии молиявӣ ва назорати дохилӣ дар бахши давлатӣ» ва аудити дохилӣ дар асоси Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи аудити дохилӣ дар ташкилотҳои бахши давлатӣ» ба танзим дароварда мешаванд.

120. Дар ҳамаи ташкилотҳои бахши давлатӣ, ки сохтори аудити дохилӣ надоранд, Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон вазифаи аудити дохилӣ ва назорати молиявиро амалӣ менамояд. Айни замон, танҳо 7 вазорат, 2 кумита ва Агентии ҳифзи иҷтимоӣ ва нафақаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон сохтори худии аудити дохилиро доранд.

121. Новобаста аз он ки заминаи меъёрии ҳуқуқӣ ва институтсионалӣ дар тӯли солҳо таҳия ва такмил дода шудааст, вобаста ба маҳдудияти назарраси иқтисод, мушкилот дар қонунгузорӣ, масъалаҳои риояи стандартҳо, меъёр ва расмӣ, инчунин набудани таҷрибаи гузаронидани аудит дар асоси ҳавфҳои муайяншуда сифати назорати молиявӣ ва аудити дохилӣ беҳбудиро тақозо менамояд.

122. Тибқи қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 январи соли 2008, № 34 «Дар бораи Стратегияи мубориза бо коррупсия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2008-2012» назорати давлатии молиявӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҷониби Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсия, ки ба он ваколатдор шудааст, анҷом дода мешавад. Инчунин, соли 2019 бо фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Стратегияи муқовимат ба коррупсия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2013-2020 (№1504 аз 30 августи соли 2013) тасдиқ карда шуд, ки мақсади он ба паст кардани сатҳи коррупсия, мунтазам баргараф намудани монеаҳо, фароҳам овардани шароит барои рушди иқтисодӣ, инкишофи арзишҳои демократӣ, баланд бардоштани неқӯҳволии мардум равона карда шудааст. Аз рӯи натиҷаҳои 10 соли охир, тибқи маълумотҳои Агентӣ ва Прокуратураи генералии Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз ҷониби кормандони мақомоти фискалӣ беш аз 700 қонунвайронкунӣ, ҷиноятҳои иқтисодӣ ва хусусияти коррупсионидошта содир карда шудаанд.

123. Дар робита ба ин оид ба пешгирии омилҳои ба содир шудани ҷиноятҳои коррупсионӣ, истифодаи ғайримақсадноки маблағҳои бучетӣ,

сӯиистифода аз ваколатҳои мансабӣ мусоидаткунанда, инчунин оид ба паст кардани ҳавфи ҷунин ҷиноятҳо ва ҳуқуқвайронкуниҳо бояд чораҳои иловагӣ татбиқ гарданд.

Нишондиҳандаҳои БХДҲМ		
Рамз	Нишондиҳандаи БХДҲМ	Баҳодихӣ (соли 2017)
PI-26	Аудити дохилӣ	C
PI-26.1	Фароғирии аудити дохилӣ	C
PI-26.2	Хусусияти аудит ва стандартҳои истифодашаванда	C
PI-26.3	Амалисозии аудити дохилӣ ва ҳисоботдиҳӣ аз рӯи натиҷаҳои он	C
PI-26.4	Андешидани тадбирҳо аз рӯи натиҷаи аудити дохилӣ	C
PI-23	Назорат аз рӯи фонди музди меҳнат	C+
PI-23.3	Назорати дохилӣ аз рӯи фонди музди меҳнат	C
PI-23.4	Аудити фонди музди меҳнат	B

124. Мушкилоти асосӣ:

– фароғирии нопурраи аудити дохилӣ (дар таҷриба ва мутабиқи муқаррароти қонунгузори миллий);

– тавсияҳои, ки аз ҷониби аудиторони дохилӣ таҳия карда мешаванд, на ҳама вақт ба таври пурра, муттасил ва саривақт иҷро мегарданд ва ё иҷро намешаванд;

– набудани равиши муносиб дар самти гузаронидани аудити дохилӣ дар бахши давлатӣ, ки ба ҳавфҳои ошкоргардида асос ёфтаанд;

– такроршавии вазифаҳои аудити дохилӣ ва назорати молиявӣ дар байни ниҳодҳои асосии бахши давлатӣ (аз ҷумла Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон);

– нокифоягии иқтисодии кадрӣ раёсат ва шӯъбаҳои дахлдори Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки барои идоракунии ҳавфҳо, назорати дохилии молиявӣ ва аудити дохилӣ масъул мебошанд;

– нокифоягии назорати дохилӣ аз рӯи пардохти музди меҳнат ва хароҷоти дигар, ки ба музди меҳнат алоқамандӣ надоранд.

125. Чораҳои пешниҳодшуда:

– таъсиси воҳиди сохтори аудити дохилӣ дар такшилоти бахши давлатӣ ва квазидавлатӣ ё таъмини шароите, ки зимни он функсияҳои аудити дохилӣ тамоми бахши давлатиро дар бар гиранд ва дар қонунгузорӣ пешбинӣ карда шаванд;

– таъмини ҳаматарафа, ҳамоҳангсозӣ ва саривақтии иҷрои тавсияҳое, ки аз ҷониби аудиторони дохилӣ пешниҳод карда мешаванд;

– қорӣ намудани равиши муносиби гузаронидани аудити дохилӣ дар бахши давлатӣ дар асоси ҳавфҳои ошкоршуда;

– бознигарӣ ва ба тартиб даровардани вазифаҳои аудити дохилӣ ва назорати молиявӣ дар байни мақомоти асосии давлатӣ, аз ҷумла Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон;

– тақвияти сохторҳои дахлдори Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки масъули идоракунии ҳавфҳо, назорати дохилии молиявӣ ва аудити дохилӣ мебошанд;

– тақвияти назорати дохилии музди меҳнат ва хароҷоти дигар;

– баланд бардоштани иқтидори кадрӣ кормандони масъули Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсия барои амалӣ намудани функсияҳои назорати молиявии маблағҳои давлатӣ ва моликияти давлатӣ;

– тибқи тартиби муайяншуда баланд бардоштани масъулияти кормандони бахши аудити дохилӣ дар иҷрои вазифаҳои ба онҳо алоқаманд.

§5. Баҳисобгирии муҳосибӣ, мониторинг ва ҳисобот

126. Низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ. Низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ ба татбиқи ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ мусоидат намуда, шартӣ калидии ноил шудан ба дастовардҳои он мебошад. Айни ҳол, тамоми ташкилотҳои буҷетӣ дар сатҳи буҷети ҷумҳуриявӣ ва маҳаллӣ ба воситаи шабакаи ягона пайваست карда шудаанд. Дар назди Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон Корхонаи воҳиди давлатии “Маркази дастгирии амалиётҳои молиявии байнибуҷетӣ” таъсис дода шуд, ки мунтазам дастгирии тамоми ташкилотҳои буҷетии бахши давлатиро барои фаъолият бо низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ таъмин менамояд. Зиёда аз 10000 кормандони ташкилотҳои буҷетӣ аз рӯи ҳама сатҳҳои буҷет оид ба истифодаи модули низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ аз рӯи банақшагирӣ ва иҷрои буҷети давлатӣ

омӯзонида шудаанд. Низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ аз соли 2015 бомуваффақият фаъолият дошта, дастрасии маълумоти буҷетӣ ва молиявиро барои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон таъмин менамояд.

127. Равандҳои баҳисобгирии муҳосибӣ дар бахши давлатӣ ҳанӯз ба низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ ба пуррагӣ муттаҳид карда нашудааст. Илова бар ин, мутобиқ ва дар амал қорӣ намудани модули иловагӣ дар низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ талаб карда мешавад, ки онҳо самаранокӣ автоматикунони равандҳои буҷетро баланд бардоранд.

128. Нишондиҳандаҳои БХДҲМ вучуд надоранд. Мушкилиҳои асосӣ дар ин самт инҳо мебошанд:

– назорати уҳдадорӣ, идоракунии маблағҳои пулӣ, дороӣҳо ва маълумот оид ба хариди электронии давлатӣ дар низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ ҳамоҳанг карда нашудааст;

– модули музди меҳнат ва низоми иттилоотии идоракунии захираҳои кадрӣ ба низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ ҳамоҳанг карда нашудааст;

– модули баҳисобгирии муҳосибӣ дар низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ ба талаботи стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ дар бахши давлатӣ ба пуррагӣ мувофиқат намекунад;

– модули низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ барои Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ ва буҷетикунони сармоягузорӣ дар амал татбиқ карда нашудаанд.

129. Қораҳои пешниҳодшаванда

– қорӣ намудани модули нави низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ барои назорати уҳдадорӣ, идоракунии маблағҳои пулӣ, дороӣҳо ва коркарди хариди давлатӣ;

– қорӣ намудани модули музди меҳнат ва муттаҳидсозии низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ;

– тақмили модули баҳисобгирии муҳосибӣ дар низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ барои ҷамъоварӣ ва ҳисоботи ҷудогонаи амалиёти баҳисобгирӣ ва бақияҳо дар мувофиқа бо талаботи стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ дар бахши давлатӣ;

– баррасӣ ва дар амал қорӣ намудани модули истифоданашудаи низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ (масалан, Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ ва буҷети сармоягузорӣ).

130. Баҳисобгирии муҳосибӣ дар баҳши давлатӣ (Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ баҳши давлатӣ). Ҳукумати Тоҷикистон барои таҷрибаи баҳисобгирии муҳосибиро дар баҳши давлатӣ ба стандартҳои байналмилалӣ мутобик намудан қарор қабул намуд, ки шаффофият дар соҳаи андозу буҷет баланд бардошта шавад. Дар марҳилаи аввал, соли 2014-ум 10 стандарти ҳисоботи молиявӣ баҳши давлатии Тоҷикистон таҳия ва тасдиқ карда шуд (СХМБДТ №1-6, 12, 17, 22 ва 24). Дар марҳилаи дуюм, соли 2017 боз 4 стандарти миллии ҳисоботи молиявӣ барои баҳши давлатии Тоҷикистон таҳия ва тасдиқ карда шуд (СХМБДТ №23, 28-30). Стандартҳои боқимондаи миллии ҳисоботи молиявӣ барои баҳши давлатӣ марҳила ба марҳила таҳия, тасдиқ ва қорӣ карда мешаванд. Ҳадафи ниҳони Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ин қабули низоми баҳисобгирии муҳосибӣ аз рӯи усули ҳисобкунӣ мебошад, зеро ҳадафи кӯтоҳмуддат ин таъмини таҷрибаи эътимодноки баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисобидиҳӣ дар асоси ҳазинавӣ ба ҳисоб меравад.

131. Модули баҳисобгирии муҳосибӣ дар низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ айни замон ба таври пурра ғайрият наменамояд. Ба ибораи дигар, тақсимкунадагони асосии маблағҳои буҷетӣ ҳанӯз ҳам дар ҷадвалҳои Excel ҳисоботи маҷмӯии молиявӣ таҳия менамоянд, сипас ба Сарраёсати ҳазинадорӣ марказии Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод мегардад. Илова ба ин, афзалият дар омӯзиш ва дастгирии техникӣ бояд на ба стандартҳои нав, балки ба мувофиқати қонекунадаи стандартҳои то ба имрӯз қабулшуда дода шавад.

132. Дар баробари ин, татбиқи муваффақонаи ҳама гуна стандартҳои баҳисобгирии муҳосибӣ аз пешниҳоди дурусти ҳисоботи молиявӣ, аз ҷумла тавзеҳоте, ки Стандартҳои ҳисоботи молиявӣ баҳши давлатии Тоҷикистон талаб менамояд, вобаста мебошад. Аммо, то имрӯз тақсимкунадаи асосии маблағҳои буҷетӣ тавзеҳоти мавҷудбударо ҳангоми пешниҳоди ҳисоботи молиявӣ манзур наменамояд. Илова бар ин, муносибгардонии шумораи ташкилотҳои буҷетӣ, ки бояд ҳисоботи молиявӣ таҳия намоянд, ҳанӯз оғоз нашудааст. Ин метавонад истифодаи стандартҳои баҳисобгирии муҳосибиро аз рӯи усули ҳисобкунӣ мутобиқи Стандартҳои ҳисоботи молиявӣ баҳши давлатии Тоҷикистон нисбати молу мулк, иқтидорҳои истеҳсолӣ ва таҷҳизот ба таъхир гузорад. Дар баробари ин, афзалияти воқеии кӯтоҳмуддати Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ин таъмини баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисобидиҳӣ дар асоси усули ҳазинавӣ ба ҳисоб рафта, ин маънои онро дорад, ки ҳамаи ташкилотҳои буҷетӣ дар баҳши давлатӣ бояд имкониятҳои техникӣ, модулҳо ва дастурамали методологӣ оид ба омодакунии ҳисоботи

молиявӣ мутобиқи талаботи Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ баҳши давлатӣ, ки ба усули ҳазинавӣ асос меёбанд, дошта бошанд.

Нишондиҳандаҳои БХДҲМ

Рамз	Нишондиҳандаи БХДҲМ	Баҳодиҳӣ (соли 2017)
PI-20	Баҳисобгирии даромадҳо	A
PI-20.1	Маълумот оид ба воридшавии даромадҳо	A
PI-20.2	Ворид намудани (ҳисобгирии) даромадҳо	A
PI-20.3	Муқоисаи маълумот оид ба воридоти даромадҳо	A
PI-27	Эътимоднокии маълумотҳои молиявӣ	B+
PI-27.1	Муқоисаи суратҳисобҳои бонкӣ	A
PI-27.3	Ҳисобҳои пешпардохтӣ	B
PI-27.4	Механизмҳои назорати пуррагии маълумотҳо	B
PI-29	Ҳисоботи солони молиявӣ	D+
PI-29.1	Пуррагии ҳисоботи солони молиявӣ	C
PI-29.3	Стандартҳои баҳисобгирии муҳосибӣ	D

133. Мушқилиҳои асосӣ:

– набудани самтҳои стратегӣ тадбирҳои ислоҳоти низоми баҳисобгирии муҳосибӣ дар баҳши давлатӣ (яъне, қорӣ намудани Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ баҳши давлатӣ) бо ҳадафи дарозмуҳлати қорӣ намудани низоми баҳисобгирии муҳосибӣ аз рӯи усули ҳисобкунӣ;

– мавҷудияти ҳаҷми маҳдуди дастурҳои стандартшудаи ҳисоботи молиявӣ мувофиқи Стандартҳои ҳисоботи молиявӣ баҳши давлатии Тоҷикистон, ҳангоми муносибати марҳилавии қорӣ намудани онҳо;

– муносибати қорӣ ба ҳисоботи маҷмӯии молиявӣ ба таври ҳазинавӣ асосёфта амалиёт ва бақияҳоро, ҷӣ тавре ки стандартҳои баҳисобгирии муҳосибӣ (СХМБДТ6) талаб менамоянд, сарфи назар намекунад;

– қорӣи ҷузъии СХМБДТ12, СХМБДТ17, СХМБДТ23, СХМБДТ28, СХМБДТ29 ва СХМБДТ30;

– модули баҳисобгирии муҳосибӣ дар низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ ба таври пурра ғайрият намекунад;

– самтноки ва мувофиқати нокифояи омӯзонидани муҳосибон дар баҳши давлатӣ дар доираи нақшаҳои дарозмуҳлати гузариш ба низоми пешбурди баҳисобгирии муҳосибӣ аз рӯи усули ҳисобкунӣ;

– мавҷуд набудани ҷаҳорҷӯбаи салоҳият барои мутахассисони соҳаи баҳисобгирии муҳосибӣ ва молия дар баҳши давлатӣ.

134. Ҷораҳои пешниҳодшаванда:

– татбиқи нақшаи роҳ барои ислоҳоти низоми хазинадорӣ ва баҳисобгирии муҳосибӣ дар баҳши давлатӣ барои солҳои 2019-2024 бо мақсади татбиқи ҷорӣ намудани дузинагии низоми баҳисобгирии муҳосибӣ аз рӯи усули ҳисобкунӣ;

– таҳия, тасдиқ ва қабули дастурҳои стандартӣ ва ҳуҷҷатҳои дигар барои ҳисоботи молиявӣ мутобиқи Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ баҳши давлатӣ;

– тақмили Нақшаи ягонаи ҳисобҳо бо мақсади таъмини имкониятҳо барои омода намудани ҳисоботи маҷмӯи молиявӣ мутобиқи СҲМБДТ6;

– таҳияи усулҳо, азнавбақайдгирӣ ва баҳодиҳии молу мулк, иқтидори истеҳсоли ва таҷҳизот, инчунин захираҳо барои ҷорӣ намудани СҲМБДТ12 ва СҲМБДТ17;

– муайянсозӣ ва баҳодиҳии қарзҳои дебиторӣ ва кредиторӣ ва уҳдадорӣҳои шартӣ бо мақсади истифодаи СҲМБДТ23, СҲМБДТ28, СҲМБДТ29 ва СҲМБДТ30;

– тақмил ва ба пуррагӣ дар амал ҷорӣ намудани модули баҳисобгирии муҳосибӣ дар низоми иттилоотӣ идоракунии молияи давлатӣ;

– таҳия ва ҷорӣ намудани нақшаи маҷмӯи стратегияи таълим барои гузариши марҳилавӣ ба низоми баҳисобгирии муҳосибӣ аз рӯи усули ҳисобкунӣ;

– қоркарди ҷаҳорҷӯбаи салоҳият барои мутахассисони соҳаи баҳисобгирии муҳосибӣ ва молия дар баҳши давлатӣ.

135. Корхонаҳои давлатӣ (Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ). Вазни ҳоси баҳши квазидавлатӣ дар иқтисодиёти Тоҷикистон, ки ба ҳолати январӣ соли 2015-ум 1016 корхонаи давлатиро (аз он ҷумла, 879 корхонаи воҳиди давлатиро) дар бар мегирад, ҳеле назаррас аст.

136. Мутобиқи тавсияҳои Ҳисобот оид ба риояи стандартҳо ва кодексҳо барои баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит соли 2011 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ» қабул карда шуд, ки ҳамаи субъектҳои дахлдорро барои истифодаи Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ уҳдадор мекунад. Ин талабот ба ҳамаи субъектҳои манфиати умум интишор мегардад. Айни замон, барои ба талаботи ин қонунгузорӣ мувофиқат намудан баланд бардоштани иқтидори кадрӣ корхонаҳои давлатӣ муҳим мебошад.

137. Нишондиҳандаҳои ғайриқаноатбахши молиявӣ ва амалиётӣ корхонаҳои давлатӣ дар солҳои охир ба ҳарҷоти назарраси молиявӣ ва ҳавфҳо алоқаманданд. Дар робита ба ин, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон соли 2016 Стратегияи идоракунии ҳавфҳои фискалии корхонаҳои давлатӣ барои солҳои 2016-2020-ро тасдиқ намуд. Дар доираи Стратегия мазкур дар Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон Кумита оид ба идоракунии ҳавфҳои молиявӣ корхонаҳои давлатӣ таъсис дода шуд ва Шӯрои ҳамоҳангсози сатҳи олӣ оид ба масъалаҳои идоракунии ҳавфҳои фискалии корхонаҳои давлатӣ барои ҳамоҳангсозии фаъолияти се мақомоти давлатӣ - Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва вазорату идораҳои соҳавӣ дахлдор, ки Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон вазифаҳо оид ба назорат аз болои корхонаҳои давлатро ба онҳо вогузор намудааст, таъсис дода мешавад.

138. Дар Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон барои таҳлили маълумоти молиявӣ корхонаҳои азими давлатӣ раёсати таҳлили фаъолияти молиявӣ хоҷагидорӣ корхонаҳои азими давлатӣ таъсис дода шуд. Солҳои охир бо мақсади таҳкими функсияҳо ба раёсати таҳлили фаъолияти молиявӣ хоҷагидорӣ корхонаҳои азими давлатӣ ва Раёсати сиёсати баҳисобгирии муҳосибӣ, ҳисоботи молиявӣ ва фаъолияти аудиторӣ мунтазам аз ҷониби шарикони рушд дастгирии техникӣ ва машваратӣ расонида мешавад.

139. Тибқи қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи тадбирҳои иловагӣ танзими баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ» Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бояд ба пуррагӣ ба Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ гузаштани корхонаҳои азими давлатӣ ва аз ҷониби онҳо гузаронидани аудити ҳатмӣ ҳарсола ва нашри ҳисоботи молиявӣ ва фискално дар воситаҳои ахбори умум таъмин намояд.

140. Соли 2018 якҷанд корхонаҳои азими давлатӣ ҳамчун таҷрибавӣ барои мусоидат ба гузариш ба Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ дар сатҳи амалиётӣ интиҳоб гардида, дастгирии зарурӣ ба мақомоти танзимкунанда тавассути таҳияи усулҳои методологӣ ва омӯзиш пешниҳод карда шуд. Ғайр аз ин, Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон Нақшаи тағйирдодашудаи ҳисобҳо барои корхонаҳои давлатӣ тасдиқ намуд, то ин ки он бо Нақшаи ягонаи ҳисобҳои дар баҳши давлатӣ истифодашаванда (яъне, ташкилотҳои бучетӣ) мувофиқат намояд. Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва роҳбарияти низоми молиявӣ давлатӣ харитакунонии корхонаҳои давлатие, ки ба Дастури Омори молияи давлатии соли 2001 мувофиқат мекунад, гузаронид.

141. Айни замон, ҳамаи корхонаҳои азими давлатӣ ба Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳисоботҳои семоҳа, нимсола ва солонаи молиявии худро пешниҳод менамоянд. Пешниҳод мешавад, ки ба таври таҷрибавӣ (пилотӣ) аз ҷониби корхонаҳои азими давлатӣ баҳодиҳии истифодаи Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ, аудит ва ҳисоботдиҳии молиявии онҳо гузаронида шавад, то ин ки хавфҳо дар баҳши квазидавлатӣ хубтар идора карда шавад.

142. Нишондиҳандаҳои БХДҶМ вучуд надоранд, ки мушкилоти асосии он чунин мебошад:

- номукамал ҷорӣ гардидани Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ дар корхонаҳои давлатӣ;

- мониторинги нокифояи (ё набудани он) корхонаҳои давлатӣ, ки дорои хавфи назарраси фискалӣ мебошанд;

- ҳамоҳангсозии нокифоя ва такроршавии вазифаҳои назоратӣ аз болои корхонаҳои давлатӣ байни Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва вазоратҳои дахлдори соҳавӣ;

- афзоиши уҳдадорӣҳои қарзии корхонаҳои давлатӣ;

- набудани маҳакҳои саҳеҳи самаранокӣ ва нишондиҳандаҳои мақсаднок барои корхонаҳои давлатӣ;

- татбиқи нопурра ё ба таъхиратодаи ҷорабиниҳои ба бехтарсозии низоми идоракунии хавфҳои фискалӣ равонашуда.

143. Ҷораҳои пешниҳодшаванда:

- ба таври дуруст ҷорӣ намудани Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ дар баҳши квазидавлатӣ (яъне, дар корхонаҳои давлатӣ);

- тақвияти мониторинги корхонаҳои давлатӣ аз ҷониби Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон (баҳодиҳии нишондиҳандаҳои асосии молиявӣ ва ғайримолиявӣ, таҳлили ҳисоботи молиявӣ ва дастгирии машваратии корхонаҳои давлатӣ);

- таҳкими ҳамоҳангсозӣ байни Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва вазоратҳои дахлдори соҳавӣ дар самти назорати фаъолияти корхонаҳои азими давлатӣ;

- муқаррар намудани маҳдудият аз рӯи ҳаҷми умумии қарз ва субсидияҳои корхонаҳои давлатӣ аз ҳисоби бучети давлатӣ;

- таҳияи ва ҷорӣ намудани маҳакҳои саҳеҳи самаранокӣ (молиявӣ ва амалиётӣ) барои корхонаҳои давлатӣ;

- татбиқи пурраи Стратегияи идоракунии хавфҳои фискалии корхонаҳои давлатӣ барои солҳои 2016-2020;

- ташаккули қонунгузорӣ ҷиҳати ҷорӣ намудани идоракунии корпоративӣ ва таъсиси Шӯрои назорат дар корхонаҳои воҳиди давлатӣ.

§6. Аудити берунӣ ва назорат

144. Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон соли 2011 мутобиқи фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 29 октябри соли 2008, №557 «Дар бораи тасдиқи Стратегия ва Нақшаи тадбирҳо оид ба таъсиси мақоми нави аудити мустақили беруна дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» таъсис дода шуд. Дар охири соли 2012 Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон ба пуррагӣ мукамал гардида, соли 2014 шумораи умумии кормандони он то 110 нафар зиёд карда шуд. Дастгирии беруна аз ҷониби шарикони рушд ба пешрафти назаррас ва беҳбудӣ имконият дод. Аз ҷумла, Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон санадҳои зерқонунӣ ва дастурнамалҳои дохилиро тақмил дода, Стандартҳои байналмилалӣ мақомоти олии аудитро оид ба гузаронидани аудити молиявӣ тарҷума намуд, аудитҳои таҷрибавӣ (пилотӣ) молиявӣ гузаронид ва нақшаи амалиёти робита бо ҷомеа ва харитаи роҳро ҷиҳати ҷорӣ намудани тағйироти минбаъда ба қонунгузорӣ, танзимӣ ва институтсионалӣ, ки барои таҷдиди Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун Мақомоти муносири олии аудит таҳия намуд.

145. Айни замон Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон мунтазам аудити молиявӣ ва аудити мутобиқатро мегузаронад, ки мутобиқати онҳо ба Стандартҳои байналмилалӣ мақомоти олии аудит муҳим мебошад. Сохтори ташкилӣ, вазифаҳо ва низоми иттилоотии Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳоло мувофиқи таҷрибаи пешқадами байналмилалӣ таҷдид гардида, иқтидори он мунтазам меафзояд. Дар ояндаи наздик, Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон нақша дорад, ки гузаронидани аудити таҷрибавӣ (пилотӣ) самаранокиро оғоз намояд.

146. Қобили зикр аст, ки қонунгузориҳои миллии мутобиқи Стандартҳои байналмилалӣ мақомоти олии аудит бояд ҳамоҳанг карда шуда, дар Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон барои ташкили асосҳои пешравӣҳои минбаъда бояд низоми зарурии технологияҳои иттилоотию коммуникатсионӣ таъсис дода шавад. Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон нақшаи миёнамуҳлати рушди низоми аудити берунӣ барои солҳои 2019-2023-ро таҳия менамояд ва баъди тасдиқи он харитаи роҳ, муҳлат ва захираҳое, ки имконияти анҷоми татбиқи пурраи ислоҳоти низоми аудити беруниро медиҳанд, мувофиқа карда шаванд.

Нишондиҳандаҳои БХДҲМ

Рамз	Нишондиҳандаи БХДҲМ	Баҳодиҳӣ (соли 2017)
PI-30	Аудити берунӣ	C+
PI-30.1	Фарогирӣ ва стандартҳои аудит	C
PI-30.2	Пешниҳоди ҳисоботи аудиторӣ ба мақоми ҳокимияти қонунгузор	A
PI-30.3	Андешидани тадбирҳо аз рӯи натиҷаи аудити берунӣ	B
PI-30.4	Мустақилияти мақомоти олии аудити берунӣ	C
PI-23	Назорат аз болои фонди музди меҳнат	C+
PI-23.4	Аудити фонди музди меҳнат	B

147. Мушкилиҳои асосӣ:

- сохтори ташкилии Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таҷрибаи бехтарини байналмилалӣ Мақомоти олии аудит мувофиқат намекунад;
- қонунгузори милли бознигарии назаррасро барои мувофиқ бо Стандартҳои байналмилалӣ мақоми олии аудит ва таҷрибаи пешқадами байналмилалӣ Мақомоти олии аудит тақозо мекунад;
- нопурра истифода гардидани низоми электронӣ ва воситаҳои рақамӣ зимни гузаронидани аудити берунӣ аз ҷониби Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- таҷрибаи аудитории аудиторони берунӣ на ба таври пурра бо Стандартҳои байналмилалӣ мақомоти олии аудит мувофиқат мекунад;
- иҷрои нокифоягии пурра ё саривақтии тавсияҳои Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҷониби вазорату идораҳои соҳавӣ тибқи хулосаҳои аудиторӣ муқарраршуда;
- ҳамоҳангӣ ва робитаи мутақобилаи нокифоя бо Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- механизми нокифояи назорат ва тафтиш, инчунин ба талаботи муосир ҷавобгӯ набудани равандҳои дохилии гардиши ҳуҷҷатҳо ва мубодилаи иттилооти Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- воқифияти нокифоя оид ба аудити берунӣ дар байни сохторҳои давлатӣ, инчунин шарикони дигар милли.

148. Чораҳои пешниҳодшаванда:

- муносибгардонии сохтори ташкилии Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон бо дарназардошти таҷрибаи бехтарини байналмилалӣ Мақоми олии аудит;
- тақвияти заминаи миллии меъёрии ҳуқуқӣ дар самти аудити берунӣ;
- ҷорӣ намудани таъминот ва таҷҳизоти нави барномавӣ дар Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон барои иҷрои самараноки фаъолияти аудиторӣ;
- ҷори намудани механизми муносиб ҷиҳати иҷрои пурра ва саривақтии тавсияҳои Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҷониби вазорату идораҳои соҳавӣ тибқи хулосаҳои аудиторӣ муқарраршуда;
- мутабиқи Стандартҳои байналмилалӣ мақомоти олии аудит таҳияи дастурамал оид ба аудит ва гузаронидани ҳамаи намудҳои аудити берунӣ (аудити молиявӣ, аудити мутабиқат, аудити самаранокии дорои тафтишоти махсус ва аудити иҷрои буҷети давлатӣ);
- бехтар намудани ҳамоҳангӣ ва робитаи мутақобилаи байни Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- мустаҳкам намудани иқтисодии кадрӣ Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба гузаронидани фаъолияти аудиторӣ дар мутабиқати пурра бо Стандартҳои байналмилалӣ мақоми олии аудит;
- таҳияи роҳнамои дахлдори амалиётӣ барои баланд бардоштани самаранокии ва натиҷанокии фаъолияти аудитории Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- таҳия ва татбиқи нақшаҳои батафсил оид ба робита бо ҷомеа ва иртибот барои баланд бардоштани сатҳи воқифият ва фаҳмиши муҳимияти аудити берунӣ дар байни дар сохторҳои давлатӣ ва шарикони милли.

149. Назорати парламентӣ. Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон асос барои муқаррар намудани ваколати Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун мақоми бонуфузи қонунгузор хизмат мекунад, ки метавонад дар байни ҳуҷҷатҳои дигар пешниҳоднамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «барномаҳои иқтисодиву иҷтимоӣ, масъалаҳои додугирифтӣ қарзи давлатӣ ва расонидани ёрии иқтисодӣ ба давлатҳои дигар, лоиҳаи буҷети давлатӣ ва андозаи имконпазири касри буҷети давлатӣ ва манбаъҳои пушонидани онро» баррасӣ намояд (Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, моддаи 75).

150. Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон назорати иҷроӣ буҷети давлатиро дар асоси Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Қонуни конституцсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон» (моддаи 37) ва Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи молияи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон» (моддаи 26) амалӣ менамояд.

151. Шарикони рушд, айни замон, Кумита оид ба иқтисод ва молияи Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар самти таҳияи қонунгузорӣ, варақаҳои таҳлилӣ ва тавсияҳо, аз ҷумла ба ҳисоботи аудитии Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон асосёфта, инчунин барои гузаронидани тренинҳо барои кормандони Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва шарикони дигари миллӣ, муҳокимаҳои расмӣ кумитаҳои парлумонӣ ва муҳокимаҳои ҷамъиятии буҷети давлатӣ дар минтақаҳо дастгирӣ менамоянд.

152. Дар расмиёти гузаронидани муҳокимаҳои расмӣ дар Кумита оид ба иқтисод ва молияи Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешравиҳои назаррас ба амал бароварда шуд, ки имкон дод ғайрибағавҷи Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар баррасии масъалаҳои характери буҷетӣ ва иқтисодӣ беҳтар гардад. Новобаста аз ин, беҳтарнамоии минбаъдаи баланд бардоштани самаранокии назорати парламенти дар ҷараёни иҷроии буҷет бо дарназардошти таҷрибаи беҳтарини ҷаҳонӣ зарур мебошад.

Нишондиҳандаҳои БХДҲМ

Рамз	Нишондиҳандаи БХДҲМ	Баҳодиҳӣ (соли 2017)
PI-31	Баррасии ҳуҷҷаҳои аудити берунӣ аз ҷониби мақоми ҳокимияти қонунгузор	C+
PI-1.1	Саривақт баррасӣ кардани ҳисобот дар бораи натиҷаҳои аудит	A
PI-1.2	Музокирот оид ба натиҷаҳои аудит	C
PI-1.3	Тавсияҳои мақоми ҳокимияти қонунгузор оид ба натиҷаҳои аудит	B
PI-1.4	Шаффофияти баррасии ҳисоботи аудиторон аз ҷониби мақоми ҳокимияти қонунгузор	D

153. Мушкилиҳои асосӣ:

- дар равандроҳои дохилии Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба назорати парламентӣ номукамалиҳо ҷой доранд, ки самаранокии назорати раванди буҷетро коҳиш медиҳад;

- зарурати татбиқ намудани ҷорабиниҳо дар Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои арзёбии ҳамаҷонибаи самаранокии истифодаи маблағҳои давлатӣ;

- барои тақвияти потенциали техникӣ ва аналитикӣ Кумитаи иқтисод ва молияи Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон эҳтиёҷ дорад.

154. Ҷораҳои пешниҳодшаванда:

- тақмили заминаи меъёрӣ ва расмиёти дохилии Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олӣ дар робита ба назорати парлумонӣ оид ба иҷроӣ буҷети давлатӣ;

- тақвияти потенциали Кумитаи иқтисод ва молияи Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон.

§7. Шаффофият ва ҳисоботдиҳӣ

155. Дастрасии ҷамъият ба иттилоот. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи молияи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон» уҳдадориро оид ба нашри иттилооти буҷетӣ, ки ин «интишори ҳатмӣ буҷетҳои тасдиқшуда ва ҳисобот оид ба иҷроӣ онҳо дар воситаҳои ахбори омма, пурра пешниҳод намудани ахборот дар бораи рафти иҷроӣ буҷетҳо, дастрас будани маълумоти дигар дар бораи буҷетҳо, ба истиснои маълумоти дорои сирри давлатӣ ва сирри дигари бо қонун ҳифзшаванда, инчунин ҳатман ошкоро будани раванди буҷетӣ барои ҷамъият ва воситаҳои ахбори омма»-ро дар назар дорад, пешбинӣ намудааст (моддаи 8).

156. Ғайр аз ин, моддаи 25 Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунад, ки «Мақомоти давлатӣ, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, хизмҳои сиёсӣ ва шахсони мансабдор вазифадоранд ба ҳар кас имконияти пайдо намудан ва шинос шуданро ба ҳуҷҷатҳои, ки ба ҳуқуқ ва манфиати ӯ дахл доранд, таъмин намоянд, ба истиснои ҳолатҳои, ки қонун муайян кардааст».

157. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи иттилоот» ва Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи сирри давлатӣ» низ танзими иловагии дастрасии ҷомеа ба иттилооти дорои хусусияти буҷетӣ ва молиявироштаро муқаррар менамоянд.

158. Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамаҷонибаи шакли соддакардашудаи буҷет, ба истилоҳ «Буҷети шаҳрвандӣ»-ро таҳия менамояд, ки он дар сомонӣ расмӣ интернетии вазорат ҷойгир карда мешавад. Ҳисоботҳои солона, нимсола ва семоҳа оид ба иҷроӣ буҷети давлатӣ низ дар

сомонаи расмӣи Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷойгир карда шудаанд, харчанд ин ҳисоботҳо хеле мухтасар буда, на ҳамеша иттилооти муҳим, ба монанди трансфертҳои байнибучетӣ ва ғайраро дар бар мегиранд. Вазоратҳои соҳавӣ иттилооти бучетӣ ва молиявиро нашр намекунанд, чунки баъзе аз онҳо бучетҳои соҳавии худро пурра назорат наменамоянд. Корхонаҳои давлатӣ низ иттилооти бучетӣ ва молиявии худро, ба истиснои ҳисоботҳои аудиторӣ, нашр намекунанд.

159. Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон аз соли 2018 таҷрибаи наشري шарҳи нимсолаи иҷрои бучети давлатиро ҷорӣ намуд. Лоиҳаи бучети давлатӣ низ аз ҷониби Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар сомонаи расмӣи вазорат ҷойгир карда мешавад, вале он иттилооти ками бучетро дар бар мегирад. Ба ҳамин гуна, ҳисоботу хулосаҳои аудитории таҳиякардаи Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр карда намешаванд ва дастраси умум нестанд.

160. Дар маҷмӯъ, ин камбудӣҳо сабабгори баҳодиҳии нисбатан пасти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар Индекси шаффофияти бучет мебошанд (30 ҳол аз 100). Котиботи таҳлилии Кумита оид ба иқтисод ва молияи Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳлилу мушоҳидаҳои худро дар сомонааш нашр мекунад, вале, муҳим ин аст, ки кумитаҳои дигари парламентӣ таҳлилу хулосаояшонро оид ба лоиҳаи бучети давлатӣ барои соли молиявии оянда нашр намекунанд.

Нишондиҳандаҳои БХДҲМ

Рамз	Нишондиҳандаи БХДҲМ	Баҳодиҳӣ (соли 2017)
PI-9	Дастрасии ҷомеа ба иттилооти андозу бучетӣ	D

161. Мушкилиҳои асосӣ:

- иттилооти маҳлуд ва мутаносибан сифати пасти дорои хусусияти бучетӣ ва молиявидошта дар сомонаҳои мақомоти ҳокимияти давлатӣ;
- шарҳи нимсолаи иҷроиши бучети давлатӣ дастраси ҳамагон нест;
- ҳисоботу хулосаҳои аудитории омодакардаи Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон дастраси ҳамагон нест;
- бучети шаҳрвандӣ таҳия карда мешавад, вале беҳбудии зиёдро талаб мекунад.

162. Ҷораҳои пешниҳодшаванда:

– беҳдошти сифат ва тавсеаи фарогирии иттилооти бучетӣ ва молиявӣ, ки дар сомонаҳои расмӣи мақомоти ҳокимияти давлатӣ нашр мешавад;

– таҳия ва таъмини мунтазами дастрасии васеъ ба шарҳи маҷмӯии нимсолаи иҷроиши бучети давлатӣ;

– таъмини дастрасии васеъ ба ҳисоботҳои аудиторӣ ва хулосаҳои аудитории омоданамудаи Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон (ба истиснои ҳолатҳои, ки иттилоот тибқи қонунгузории миллӣ сирри давлатӣ мебошад);

– таъмини амалияи наشري ҳарсола ва сифатноки бучети шаҳрвандӣ аз ҷониби Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон.

6. ПАЙДАРПАЙӢ ВА АФЗАЛИЯТКУНОНИИ ИСЛОҲОТ

163. Стратегияи ислоҳот ҳамгиро гардида, ба таври лозима ба тартиб дароварда шудааст (яъне, пайдарпайии ислоҳот муқаррар шудааст) ва ба муҳлатҳои воқеъбинона асос ёфтааст. Тадбирҳои пешниҳодшаванда оид ба амалисозии ислоҳот хеле дақиқ изҳор карда шудаанд ва ба принципҳои тақмили ҳамдигар ва амалисозии пайдарпай асос ёфтаанд, яъне ба се марҳилаи алоҳидаи ба ҳам алоқаманд тақсим карда шудааст (ниг. иттилоот дар поён дар бораи ҳар марҳилаи идоракунии молияи давлатӣ).

164. Ислоҳоти афзалиятноки идоракунии молияи давлатӣ барои давраи то соли 2030 дар фасли 5 оварда шудааст ва ба таҳлили ҳамаҷонибаи натиҷаҳои стратегияи қаблӣ ва таҳлили муфассали баҳодиҳии БХДҲМ соли 2017 асос ёфтаанд. Баҳодиҳии БХДҲМ имконияти муайянкунии индикаторҳоеро, ки бештар аз ҳама ақиб мондаанд (яъне, индикаторҳоеро, ки баҳои «D», «C» ва «C +» гирифтаанд), таъмин менамояд. Зимнан, баъзе ислоҳот, ки татбиқашон солҳои пешин оғоз ёфта буд, татбиқи пурраро талаб менамоянд, ки таҷрибаи андӯхта ва комёбиҳо аз даст нараванд. Мутаносибан, афзалиятдиҳии ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ ин созиш дар байни ислоҳотест, ки:

1) ба сифати ислоҳоти асосии низомии идоракунии молияи давлатӣ баррасӣ мешаванд;

2) бо шартӣ мавҷуд будани кумаки техникӣ аз тарафи шарикони рушд татбиқ кардани он нисбатан осон;

3) бештар аз ҳама қафо мондаанд ва мутобиқи ҳисоботи БХДҲМ ва ИШБ дорои мушкилоти бештаранд;

4) сатҳи кофии манфиатдорию дастгирӣ аз ҷониби муассисаву идораҳои калидии давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон доранд.

165. Пайдарпайии пешниҳодшаванда ва афзалиятдиҳии ислоҳот бештар ба ҳамоҳангии самараноки байни шарикони миллӣ ва байналмилалӣ, амалисозии ислоҳоти мувозӣ дар самтҳои дигар (масалан, дар соҳаи идоракунии давлатӣ, хизмати давлатӣ ва мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ) ва идоракунии комплекси хавфҳо вобаста аст.

166. Марҳилаи I (солҳои 2020-2022). Таъмини интизоми заминавии молиявӣ. Дикқати асосӣ ба таҳкими унсурҳои заминавӣ (яъне асосӣ) - и ислоҳоти идоракунии давлатии молиявӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дода мешавад. Ин унсурҳои заминавӣ инҳоро дар бар мегиранд: 1) интизоми маҷмӯи молиявӣ; 2) иқтидори муассисаву идораҳои калидӣ ва робитаи самтҳои афзалиятноки миллӣ бо захираҳои давлатии молиявӣ; 3) иҷрои самараноки буҷети давлатӣ, баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ; 4) баландбардории шаффофияти молиявӣ ва тобеияти ҳисоботдиҳӣ ба воситаи тақвияти назорат аз ҷониби Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, аудит ва идоракунии хавфҳо дар бахши давлатӣ ва квазидавлатӣ.

Марҳилаи I (солҳои 2020-2022). Таъмини интизоми заминавии молиявӣ

1.1	Таҳкими иқтидори институтсионалӣ ва техникаи сохторҳои калидии мақомоти ҳокимияти давлатӣ дар самти банақшагирии стратегӣ ва ислоҳот
1.2	Ҷорӣ намудани методологияи нави банақшагирии миллии стратегӣ дар бахши давлатӣ
1.3	Муносиб намудани сохтори ташкилии Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон
1.4	Таҳлил, мутобиксозӣ ва дар амал ҷорӣ намудани моделҳои дурнамои макроиқтисодӣ дар Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон
1.5	Муносиб намудани вазифа ва функсияҳои шӯъбаи макроиқтисод ва омили молиявии сарраёсати буҷети давлатии Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон
1.6	Беҳтарсозии моделсозӣ ва дурнамои макрофискалӣ дар асоси восита ва методҳои бозғимодии эмпирикӣ бо дар назар доштани таҳили ҳассосият, бо мақсади беҳтар намудани дақиқии нишондиҳандаҳои ҳисобшавандаи макрофискалӣ
1.7	Ҷорӣ намудани модели нави дурнамои даромадҳо ва истифодаи усулҳои дурнамои эмпирикӣ ҳангоми баҳодиҳии даромадҳои давлатӣ дар Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон

1.8	Таъмини робитаи мутақобила байни модели дурнамои даромад ва ҷаҳорҷӯбаи умумии макрофискалӣ
1.9	Беҳсозии мониторинг, идоракунии хавфҳо, баҳодиҳӣ ва ҳисоботдиҳӣ дар соҳаи идоракунии қарзи давлатӣ
1.10	Навсозии низоми компютерикунонидашудаи идоракунии қарзи давлатӣ дар Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон
1.11	Таъмини дастрасии дурдаст ба низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ барои вазоратҳои соҳавӣ (яъне тақсимкунандаи асосии маблағҳои буҷетӣ)
1.12	Муносиб кардани шумораи тақсимкунандаи маблағҳои буҷетӣ дар бахши давлатӣ
1.13	Татбиқи самарабахш ва пурраи Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ дар бахши давлатӣ
1.14	Аз нав дида баромадан ва дар амал ҷорӣ намудани модули нави Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ ва буҷетикунони хароҷоти асосӣ (сармоягузорӣ) дар низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ
1.15	Ҳамгироии пурраи хароҷоти сармоягузорӣ ба буҷети маҷмӯи давлатӣ ва Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ
1.16	Баланд бардоштани вокифият дар бораи бартариятҳои ғайримарказонидани фискалӣ дар байни ҳамаи бахши давлатӣ
1.17	Таҳия ва амалисозии Стратегияи миёнамуҳлати даромадҳои давлатӣ
1.18	Беҳсозии вазифанокии Низоми ҳамгироии идоракунии андоз ва ҳамгироии пурраи он бо низоми идоракунии хавфҳо дар Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
1.19	Кам кардани хароҷот барои риояи танзими давлатӣ дар бахши маъмурикунонии андоз (бо роҳи ҷорӣ намудани хизматрасонии электронӣ барои андозсупорандагон)
1.20	Тақвияти низоми назорати уҳдадориҳо, инчунин идоракунӣ ва дурнамои маблағҳои пулӣ
1.21	Омода намудани маълумот оид ба маблағ, муҳлат ва сохтори қарздорӣ аз рӯи хароҷот дар ҳар семоҳа
1.22	Тақмили қонунгузорӣ дар соҳаи хариди давлатӣ
1.23	Ташкили механизми бозғимодии идоракунии шикоятҳо дар соҳаи хариди давлатӣ
1.24	Тақмили низоми хариди электронӣ бо иноватии усулҳо ва механизмҳои харид тибқи қонуни қабулгардида, теъдоди бештари индикаторҳои

	хариди давлатӣ ва ҳамгирӣ бо низомҳои иттилоотии беруна, аз ҷумла бо модулҳои буҷетӣ ва хазинадорӣ НИИМД
1.25	Тақими иқтидор ва вазифаҳои танзимоти Агентии хариди давлатии мол, қор ва хизматрасонии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
1.26	Таҳия ва интишори омори молияи давлатӣ барои амалиётҳои буҷетии мақомоти марказии ҳокимияти иҷроия на кам аз як маротиба дар як семоҳа
1.27	Тақвияти идоракунии хавфҳо, назорати дохилии молиявӣ ва аудити дохилии мувофиқ ба раёсат ва шубҳаҳои дахлдори Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон
1.28	Қорӣ намудани модулҳои нави низомии иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ барои назорати уҳдадорӣ, идоракунии маблағҳои пулӣ, идоракунии дороӣҳо ва қорқарди маълумоти электронии хариди давлатӣ
1.29	Татбиқи нақшаи роҳ барои ислоҳоти низомии хазинадорӣ ва баҳисобгирии муҳосибӣ дар баҳши давлатӣ барои солҳои 2019-2024
1.30	Таҳия, тасдиқ ва қабули дастурҳои стандартӣ ва ҳуҷҷатҳои дигар оид ба ҳисоботи молиявӣ мутобиқи стандартҳои байналмилалӣ хисоби молиявии баҳши давлатӣ
1.31	Тақими речаи мониторинги қорқонаҳои давлатӣ аз ҷониби Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон
1.32	Муқаррар намудани маҳдудият аз рӯи ҳаҷми умумии қарз ва субсидияҳои қорқонаҳои давлатӣ аз хисоби буҷети давлатӣ
1.33	Татбиқи пурраи Стратегияи идоракунии хавфҳои фискалии қорқонаҳои давлатӣ барои солҳои 2016-2020
1.34	Қорӣ намудани таъминот ва таҷҳизоти нави барномавӣ дар Палатаи хисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон барои иҷрои самараноки фаъолияти аудиторӣ
1.35	Таҳияи дастурамал оид ба аудит ва гузаронидани ҳамаи намудҳои аудити берунӣ мутобиқи Стандартҳои байналмилалӣ мақомоти олии аудит
1.36	Беҳтар намудани ҳамоҳангӣ ва робитаи Палатаи хисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон
1.37	Амалӣ намудани чорабиниҳо оид ба тақвияти назорати парламентӣ оид ба иҷрои буҷети давлатӣ аз ҷониби Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои
1.38	Таҳлили қарзҳои кредитории қорқонаҳои азими давлатӣ ва манзур

	намудани пешниҳодҳо ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба пардохт ё реструктуризатсияи онҳо
1.39	Таҳияи Кодекси андоз дар таҳрири нав

167. Марҳилаи II (солҳои 2023-2026) ноилшавӣ ба устувории фискалӣ ва суботи низомии идоракунии молияи давлатӣ ба ҳисоб меравад. Пас аз тақвияти унсурҳои заминавӣ тадбирҳо оид ба ислоҳоти низомии идоракунии молияи давлатӣ барои ноилшавӣ ба мақсадҳои дигар, ба монанди самаранокии амалиётӣ ва пешравии минбаъда дар тақими тобеияти ҳисоботдиҳии мақомоти ҳокимияти иҷроия дар назди Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Палатаи хисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон ва шаҳрвандон равона мегарданд.

168. Марҳилаи II тадбирҳо оид ба болоравии шаффофият, аз ҷумла таъмини сифати ҳисоботҳо оид ба иҷрои буҷети давлатӣ, баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявиро дар бар мегирад. Ғайр аз ин, диққати бештар ба таъмини назорати бозғатимод аз болои риояи меъёру расмиёт аз ҷониби мақомоти ҳокимияти иҷроия дода мешавад, то ин ки риояи пурраи қонунгузории амалкунанда ва ҳуҷҷатҳои меъёрӣ ҷои ҳудро дошта бошад. Таваҷҷуҳ аз раванди таҳияи буҷет тадриҷан ба сӯи раванди иҷрои буҷет равона карда шуда, зимнан амалисозии тадбирҳо оид ба ислоҳи хазинадорӣ ва низомии баҳисобгирии муҳосибӣ идома дода мешаванд. Ислоҳот дар самтҳои дигар, монанди хариди давлатӣ, маъмурикунонии андозӣ ва аудит идома дода мешавад ва заминаҳо барои ба таври мукамал қорӣ намудани ғайримутамарказонии фискалӣ ва буҷетикунонии барномавӣ мегузорад.

Марҳилаи II (солҳои 2023-2026). Ноилшавӣ ба устувории фискалӣ ва суботи низомии идоракунии молияи давлатӣ

2.1	Ворид намудани тағйирот ба заминаи меъёрии ҳуқуқии амалкунанда ва қонунгузории миллӣ бо мақсади муносиб кунонидан ва ҳамоҳангии ислоҳоти баҳши давлатӣ, аз ҷумла ислоҳот дар соҳаи идоракунии молияи давлатӣ
2.2	Таҳияи методологияи дахлдор барои баҳогузории таъсири ҷораҳо ва ислоҳот (аз ҷумла, механизми ҳисоби самаранокии пешниҳоди имтиёзҳо барои соҳибқорон)
2.3	Беҳтар намудани ҳамоҳангӣ байни Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мақсади таҳияи дурнамои аниқ ва дақиқи даромадҳои андозӣ ва ғайриандозӣ
2.4	Таҳлили мунтазами тамоюли даромадҳои воқеӣ аз нишондодҳои

	нақшагии Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва таъмини дастрасии кушод ба маълумоте, ки ин фарқиятро баён менамояд
2.5	Ворид намудани тағйирот ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар қарзгирии давлатӣ ва қарзе, ки аз ҷониби давлат кафолат дода мешавад» инчунин ба санадҳои дигари зерқонунӣ ва дастурамалҳои дахлдор
2.6	Ворид намудани тағйирот ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи молияи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон» бо мақсади таъмини амалияи мувофиқи банақшагирӣ ва буҷетикунонии миёнамуҳлат
2.7	Татбиқи самарабахш ва мукаммали Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ дар баҳши давлатӣ
2.8	Баланд бардоштани сифати нақшаҳои стратегии аз ҷониби вазоратҳои соҳавӣ таҳияшуда (яъне тақсимкунандаи асосии маблағҳои буҷетӣ) бо нишон додани хароҷот барои амалишавии онҳо
2.9	Ворид намудани тағйирот ба қонунгузори амалкунанда бо мақсади сифатан беҳтар намудани муносибатҳои байнибуҷетӣ, аз ҷумла ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи молияи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон”
2.10	Татбиқи равише, ки бо ҳисобкунии трансфертҳои байнибуҷетӣ дар баҳши давлатӣ дар асоси формула алоқаманд аст
2.11	Тавсеаи марҳилавии фарогирии Ҳисоби ягонаи ҳазинадорӣ дар тамоми баҳши давлатӣ
2.12	Баланд бардоштани шаффофият дар азнавтасимкунии маблағҳо байни моддаҳои хароҷоти ташкилотҳои буҷетӣ
2.13	Марҳила ба марҳила фарогирии Ҳисоби ягонаи ҳазинадорӣ дар тамоми баҳши давлатӣ бо роҳи гузаронидани суратҳисобҳои Агентии сугуртаи иҷтимоӣ ва нафақаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз Бонки давлатии амонатгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон «Амонатбонк» ба Сарраёсати ҳазинадории марказии Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон
2.14	Таҳкими иқтидор ва вазифаҳои танзимоти Агентии хариди давлатии мол, кор ва хизматрасонии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
2.15	Тақмили таснифоти буҷет ва мувофиқ намудани он бо Дастурамали омили молияи давлатии соли 2014
2.16	Ташкили воҳидҳои аудити дохилӣ дар баҳшҳои давлатӣ ва квазидавлатӣ ё таъмини вазифаҳои бо қонунгузорӣ асосёфтаи аудити

	дохилии тамоми баҳши давлатиро фарогир
2.17	Бознигарӣ ва батартибдорории вазифаҳои аудити дохилӣ ва назорати молиявӣ байни муассисаҳои калидии давлатӣ
2.18	Қорӣ намудани равиши гузаронидани аудити дохилӣ дар баҳши давлатӣ дар асоси хавфҳои ошкоршуда
2.19	Қорӣ намудани модули музди меҳнат ва муттаҳидсозии НИИЗК дар низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ
2.20	Тақмили модулҳои баҳисобгирии муҳосибӣ дар низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ барои ҷамъовариҳои дуруст ва ҳисоботи ҷудогонаи амалиёти баҳисобгирӣ ва бақияҳо мутобиқи талаботи Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявии баҳши давлатӣ
2.21	Тақмили Нақшаи ягонаи ҳисобҳо бо мақсади таъмини имкониятҳо барои омода намудани ҳисоботи маҷмӯии молиявӣ мутобиқи СБҲМБД 6
2.22	Таҳияи усулҳо, азнавбақайдгирӣ ва баҳодиҳии молу мулк, иқтидори истеҳсолӣ ва таҷҳизот, инчунин захираҳо барои қорӣ намудани СБҲМБД 12 ва СБҲМБД 17
2.23	Муайянсозӣ ва баҳодиҳии қарзҳои дебиторӣ ва кредиторӣ ва уҳдадорҳои шартӣ бо мақсади татбиқи бомуваффақонаи СБҲМБД 19, СБҲМБД 28 ва СБҲМБД 29
2.24	Коркарди ҷаҳорҷубаи салоҳият барои мутахассисони соҳаи баҳисобгирии муҳосибӣ ва молия дар баҳши давлатӣ
2.25	Таҳкими ҳамроҳсозӣ байни Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва вазоратҳои дахлдори соҳавӣ ва бартарафсозии такроршавии вазифаҳои дахлдори назоратӣ аз болои корхонаҳои давлатӣ
2.26	Таҳия ва татбиқи маҳакҳои саҳеҳи баҳодиҳии самаранок ва мақсадҳо (молиявӣ ва амалиётӣ) барои корхонаҳои давлатӣ
2.27	Муносибгардонии сохтори ташкилии Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон бо дарназардошти таҷрибаи беҳтарини байналмилалӣ Мақоми олии аудит
2.28	Таҳкими заминаи миллии меъёрии ҳуқуқӣ дар соҳаи аудити берунӣ
2.29	Таъсис ва пешбарӣ кардани майдонҳои мусоҳиба дар ҳамроҳангӣ бо кумитаҳои дигари Маҷлиси намояндагонӣ Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон
2.30	Таҳияи методологияи муносиб барои баҳодиҳии таъсири ҷорабиниҳо ва ислоҳот (аз ҷумла, механизми ҳисоби самараконии имтиёзҳои

	андозӣ ва дигар имтиёзҳо)
--	---------------------------

169. Марҳилаи III (солҳои 2027-2030). Беҳтар намудани самаранокии хизматрасониҳои давлатӣ мебошад. Дар ин марҳила равиши сохторӣ ва пайдарпайии пурра ҷорӣ намудани бучетикунони барномавӣ дар сатҳи миллий ва ҷорӣ намудани низомҳои ҳамгироии ҳукумати электронӣ амалӣ карда мешаванд. Пас аз он ки дар марҳилаҳои пешини тадбирҳо оид ба гузаронидани ислоҳот интизоми умумии андозию бучетӣ, алоқаи байни самтҳои афзалиятноки миллий ва хароҷот, инчунин низоми баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявиро мустақкам намуданд, тадбирҳои баъдӣ оид ба гузаронидани ислоҳоти беҳтар намудани муносибатҳои байнидавлатии фискалӣ, сиёсати андоз, ҷалби даромадҳои давлатӣ, механизмҳои тобеияти ҳисоботӣ ва ниҳоят ба пешниҳоди самаранокии хизматрасониҳои давлатӣ равона карда мешаванд.

Марҳилаи III (солҳои 2027-2030). Беҳтар намудани самаранокии хизматрасониҳои давлатӣ

3.1	Бознигарӣ ва мувофиқсозии ҳамаи барномаҳои дорои баҳодиҳии арзиши татбиқи онҳо бо мақсадҳои сиёсати миллий/соҳавӣ, ки имконият медиҳад идоракунии умумии самаранокӣ ва тобеияти ҳисоботдиҳӣ дар низоми бучетии бахши давлатӣ беҳтар карда шавад
3.2	Коркард ва истифодаи таснифоти барномавӣ барои тамоми сатҳҳои бахши давлатӣ
3.3	Таъмини ҷорисозии самаранокии бучетикунони барномавӣ дар бахши давлатӣ
3.4	Татбиқи ҷорабиниҳои зарурӣ оид ба тақвияти мухторияти молиявии мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ
3.5	Тақвияти назорат оид ба риояи талаботи андоз ва беҳтар намудани ошкорсозии риоя нагардидани амалҳои дахлдор аз ҷониби андозсупорандагон
3.6	Тақвияти аудит ва назорат аз болои низоми маъмурикунонии андозҳо
3.7	Таҳкими иқтисодии ташкилотҳои харидорикунанда дар бахши давлатӣ
3.8	Таъмини иҷрои ҳаматарафа, мувофиқашуда ва саривақтии тавсияҳои, ки аз ҷониби аудиторони дохилӣ пешниҳод карда шудаанд
3.9	Беҳсозии вазиғанокӣ низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ ва низоми ҳамгироии ҳукумати электронӣ

170. Илова ба тадбирҳои мушаххаси дар боло пешниҳодгардида, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар якҷанд самти беист ва дар ҳамаи се марҳилаи татбиқ амал менамояд. Самтҳои беисти мазкур аз инҳо иборатанд:

- тақвияти иқтисодии кадрӣ хизматчиёни давлатӣ ва кормандони дигар дар бахши давлатӣ ва квазидавлатӣ;
- таҷдиди низоми идоракунии ва ҳукумати электронӣ ҳам дар идоракунии молияи давлатӣ ва ҳам дар соҳаҳои дигар (ҳамалоқаманд);
- афзоиши шаффофияти низоми идоракунии молияи давлатӣ ва ҷалби шаҳрвандон ба раванди бучетӣ;
- тақвияти ҳамохангӣ миёни Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва тарафҳои гуногуни манфиатдор;
- мувофиқати амалҳо бо ислоҳоти амалишавандаи соҳаҳои дигар (масалан, дар соҳаи идоракунии давлатӣ ва мубориза бо коррупсия).

7. МЕХАНИЗМИ АМАЛИШАВӢ ВА МОНИТОРИНГ

§1. Барномаҳои миёнамуҳлати амалҳо

171. Тафсилоти техникӣ ва тафсилоти дигари ҷараёни амалишавии Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ барои давраи то соли 2030 ба барномаҳои дахлдори миёнамуҳлати амалҳо дохил карда мешаванд. Барномаҳои миёнамуҳлати амалҳо маълумотро дар бораи тадбирҳои гуногуни амалишавии ислоҳот, натиҷаҳои ҷашмдошт, муҳлатҳои амалишавӣ, захираҳои зарурӣ ва уҳдадорӣ муассисаву идораҳои масъул фаро мегирад. Ин маънои онро дорад, ки ҳангоми таҳияи барномаи миёнамуҳлати амалҳо баҳодиҳии талабот барои амалишавии он гузаронида мешавад ва мувофиқати пурраи он бо Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ барои давраи то соли 2030 таъмин карда мешавад. Дар баробари ин, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои худ дараҷаи муайяни қобилиятнокиро нигоҳ медорад, то ин ки унсурҳои муҳими ислоҳоти дар барномаҳои миёнамуҳлати амалҳо қаблан ишора нашударо ворид намояд ё аз барномаи миёнамуҳлати амалҳо баъзе унсурҳои ислоҳотро, ки ё қабл аз муҳлат иҷро шудаанд, ё амалишавии онҳо ба муҳлати нисбатан дертар мавқуф гузошта шудаанд, ҳориҷ намояд.

172. Барномаҳои миёнамуҳлати амалҳо барои давраи се сол дар давоми се моҳи аввали ҳар даври сесола таҳия мегарданд. Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ гузаронидани ислоҳотро дар давоми давраи 10-сола пешниҳод менамояд, ки таҳия ва татбиқи ҷор барномаи миёнамуҳлати амалҳои сесоларо талаб менамояд. Ҳар як барномаи миёнамуҳлати амалҳо аз ҷониби Шӯрои ҳамохангсозии идоракунии молияи давлатӣ дар ҳамкорӣ

мутақобила бо Котиботи идоракунии молияи давлатӣ таҳия карда мешавад (маълумоти муфассалро дар бораи Котиботи идоракунии молияи давлатӣ ниг. дар фасли №7.2). Барномаҳои миёнамуҳлати амалхоро Шӯрои Ҳамоҳангсозии идоракунии молияи давлатӣ таҳия ва Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ менамояд.

§2. Механизми институтсионалӣ ва тобеияти ҳисоботдиҳӣ

173. Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон Шӯрои Ҳамоҳангсозии идоракунии молияи давлатиро таҳти раёсати вазири молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсис додааст (фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 16 сентябри соли 2008, №542). Узвият дар Шӯрои Ҳамоҳангсозии идоракунии молияи давлатӣ метавонад иваз шавад ва аз шарикони миллӣ ва байналмилалӣ рушд иборат бошад. Дар ҷаласаҳои Шӯрои Ҳамоҳангсозии идоракунии молияи давлатӣ роҳбарияти вазорату идораҳо (дар фасли №7.3 номбар шудааст), Кумита оид ба иқтисод ва молияи Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин шарикони дигари миллӣ ва байналмилалӣ вобаста ба зарурат ва мавзӯи муҳокимаи иштирок менамоянд.

174. Солҳои охир ҷаласаҳои Шӯрои Ҳамоҳангсозии идоракунии молияи давлатӣ бо Лоиҳаи идоракунии ва таҷдиди идоракунии молияи давлатӣ, ки аз ҷониби Бонки Ҷумҳурияҳои Мабағгузори Мешавад, робитаи зич дорад.

175. Шӯрои Ҳамоҳангсозии идоракунии молияи давлатӣ бояд ҷаласаҳои мунтазамро барои муҳокимаи пешравиҳои ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ гузаронад ва дар ҳоли зарурат, вобаста ба ворид намудани тағйирот аз рӯи амалҳои ислоҳот қарор қабул намояд. Дар давоми давраи то соли 2030 ҷаласаҳои Шӯрои Ҳамоҳангсозии идоракунии молияи давлатӣ ҳар 6 моҳ як маротиба баргузор мегарданд.

176. Шӯрои Ҳамоҳангсозии идоракунии молияи давлатӣ ваколатҳои зеринро дорад:

- таъмини таҳия ва тасдиқи саривақтии барномаҳои маҷмӯии миёнамуҳлати амалҳо барои амалисозии Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ;

- таъмини иҷрои саривақтӣ ва пурраи тадбирҳо дар ҷаҳорҷӯбаи татбиқи барномаҳои миёнамуҳлати амали Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ;

- Ҳамоҳангсозии ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ бо ислоҳоти ҷорӣ дар соҳаҳои муҳталиф, инчунин дар соҳаи идоракунии давлатӣ;

- мониторинги рафти татбиқи Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ.

177. Вазифаи котиботи Шӯрои Ҳамоҳангсозии идоракунии молияи давлатӣ ба Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон вогузор мегардад. Котибот ҳуҷҷатҳоро омода менамояд ва бо дархости Шӯрои Ҳамоҳангсозии идоракунии молияи давлатӣ ҳулосаҳои экспертӣ пешниҳод менамояд. Қарорҳои Шӯрои Ҳамоҳангсозии идоракунии молияи давлатӣ аз тарафи мақомоти дахлдори идоракунии давлатӣ (вазоратҳо, муассисаву идораҳо) иҷро гардида, барои маълумот ба Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод карда мешаванд.

178. Котиботи идоракунии молияи давлатиро яке аз муовинони вазири молия роҳбарӣ мекунад ва тамоми ҷорабиниҳоро, ки бо таҳия ва муҳокимаи ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ алоқа доранд, баргузор менамояд. Котиботи идоракунии молияи давлатӣ зинаи асосии техникаи Шӯрои Ҳамоҳангсозии идоракунии молияи давлатӣ мебошад. Ба ҷаласаҳои Котиботи идоракунии молияи давлатӣ намояндагони муассисаҳои давлатӣ ва ғайридавлатӣ, инчунин ташкилоти ҷомеаи шаҳрвандӣ ва воситаҳои ахбори омма метавонад даъват карда шаванд.

179. Котиботи идоракунии молияи давлатӣ ҷаласаҳои ҳар 3 моҳ як маротиба баргузор менамояд ва оид ба рафти иҷрои Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ барои давраи то соли 2030 дар асоси барномаҳои миёнамуҳлати амалҳо ҳисоботҳои семоҳа омода менамояд. Ба ин васила, барномаҳои миёнамуҳлати амалҳо асоси мониторинги рафти татбиқи Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ барои давраи то соли 2030 мебошад.

180. Котиботи идоракунии молияи давлатӣ дар назди Шӯрои Ҳамоҳангсозии идоракунии молияи давлатӣ оид ба рафти корҳои анҷомдодашуда на дертар аз 2 ҳафтаи қабл аз оғози ҷаласаҳои Шӯрои Ҳамоҳангсозии идоракунии молияи давлатӣ оид ба рафти корҳои анҷомдодашуда, ки Котиботи идоракунии молияи давлатӣ омода ва Шӯрои Ҳамоҳангсозии идоракунии молияи давлатӣ тасдиқ намудааст, ба Кумита оид ба иқтисод ва молияи Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод карда мешаванд.

181. Вазифаҳои Ҳамоҳангӣ ва назоратии Котиботи идоракунии молияи давлатиро Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон иҷро менамояд.

§3. Мақомоти асосии ҳокимияти давлатӣ дар низомии идоракунии молияи давлатӣ

182. Мутобиқи моддаҳои 26 ва 63 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи молияи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон» уҳдадори идоракунии молияи давлатӣ ба зиммаи мақомот ва ташкилотҳои зерини вогузор гардидааст:

- Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- Бонки миллии Тоҷикистон;
- Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- Агентии хариди давлатии мол, кор ва хизматрасонии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- Кумитаи андозии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- Хадамоти гумруки назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- ташкилотҳои буҷетӣ (тақсимкунандаи асосии маблағҳои буҷетӣ, тақсимкунандаи маблағҳои буҷетӣ ва гирандаи маблағҳои буҷетӣ);
- корхонаҳои бахши квазидавлатӣ, яъне корхонаҳои давлатӣ;
- мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ.

§4. Механизми мониторинг ва баҳодиҳӣ

183. Мониторинг дар асоси хавфҳо аз ҷониби Котиботи идоракунии молияи давлатӣ гузаронида мешавад ва натиҷаҳои он ба Шӯрои ҳамоҳангсозии идоракунии молияи давлатӣ пешниҳод карда мешаванд (фасли №7.2).

184. Нишондиҳандаҳои самаранокӣ барои ҳар самти ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ дар ҷадвали 7 дарҷ шудаанд ва бояд ба пуррагӣ то соли 2030 ба даст оварда шаванд (ба поён ниг.). Ноилшавии ин нишондиҳандаҳо (яъне, натиҷаҳои дарозмӯҳлат) - ро шарикони рушд дастгирӣ менамоянд.

Ҷадвали 7. Нишондиҳандаҳои калидии натиҷанокии
Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ барои давраи то соли 2030

№	Натиҷаҳо	Самти ислоҳот		Нишондиҳандаҳои калидии натиҷанокии (то соли 2030)	Сарчашмаҳо
1.	Интизоми фискалӣ	Ҷаҳорҷӯбан устувори макрофискалӣ	Банақшагирии стратегӣ	- 80 фоиз тамоми тақсимкунандаи асосии маблағҳои бучети ро бул карда, аз рӯи стратегияи худ ё нақшаи миёнамуҳлати амалиёт фаъолият мекунад - раёсати банақшагирии стратегӣ ва ислоҳоти Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон роҳбарии фаъоли ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ ва сиёсати андозӣ-бучети ро ба роҳ мемонад; - мавҷудияти методология барои баҳодиҳии таъсири ҷораҳо ва ислоҳотҳо (мисол, механизми ҳисоби самараноки имтиёзҳои сармоягузори ва андозӣ); - Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон сохтори нави ташкили ро тасдиқ ва қабул мекунад	БҲДҲМ (PI-15), БКНСИ, ҳисоботи Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва лоиҳаҳои донорон (Бонки Умумиҷаҳонӣ ва ВРББ)
			Ҷаҳорҷӯбаи макрофискалӣ	- қасри бучети давлатӣ (аз он ҷумла Барномаи сармоягузори давлатӣ, маблағҳои махсус ва сарчашмаҳои дигар) аз 1 фоиз маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ зиёд намешавад - фарқияти байни нишондиҳандаҳои нақшаӣ ва воқеӣ аз 10 фоиз зиёд намешавад	БҲДҲМ (PI-1, PI-6 ва PI-14), ҳисоботи Фонди байналмилалӣ аъсор, Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон, Бонки миллии Тоҷикистон ва

72

					ҷаҳорҷӯбаи макрофискалии Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон
			Дурнамои даромадҳо	- фарқияти байни даромадҳои давлатии нақшаӣ ва воқеӣ аз 10 фоиз зиёд намебошавад - даромадҳои андозӣ на кам аз 30 фоиз маҷмӯи маҳсулоти дохилиро ташкил медиҳанд	БҲДҲМ (PI-3, PI-6 ва PI-14), ҳисоботи Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва лоиҳаҳои донорон (ҳайати Иттиҳоди Аврупо)
		Банақшагирӣ ва бучетикунони хароҷоти давлатӣ	Идоракунии қарзи давлатӣ	- қарзи давлатӣ ва қарзи қафолатдодашудаи давлатӣ аз 60 фоиз маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ зиёд намегардад - хизматрасонии қарзи беруна (пардохти фоиз ва қарзи асосӣ) аз 15 фоиз даромадҳои андозии бучети давлатӣ зиёд нест	БҲДҲМ (PI-13), БКНСИ, ҳисоботи Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва лоиҳаҳои донорон (Фонди Байналмилалӣ аъсор ва ВРББ)
			Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ (бо назардошти бучети сармоягузори)	- тамоми афзалиятҳои миллии ва соҳавӣ 100 фоиз дар хароҷотҳои давлатӣ инъикос гардидаанд - хароҷоти ҷорӣ ва асосӣ барои соҳаҳои иҷтимоӣ на кам аз 20 фоиз маҷмӯи маҳсулоти дохилиро ташкил медиҳанд - баҳодиҳии стандартҳои техникӣ-иқтисодӣ на кам аз 50 фоиз ҳаҷми умумии Барномаи сармоягузори давлатӣ мепошонанд - бучети ҷорӣ ва инвестисионӣ (бо назардошти	БҲДҲМ (PI-5, PI-11, PI-16 ва PI-17), БКНСИ, ҳисоботи Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва тақсимкунандаи асосии маблағҳои бучетӣ, инчунин лоиҳаҳои донорон (ҳайати Иттиҳоди Аврупо)

73

2.	Таксимооти самараноки захираҳои молиявӣ			Барномаи сармоягузори давлатӣ) пурра ба ҳамдигар ҳамоҳанг карда шудаанд - тақсимкунандагони асосии маблағҳои буҷетӣ на кам аз 50 фоиз ихтисор шудаанд - ҳамгирии нисбатан хубтари тақсимкунандагони асосии маблағҳои буҷетӣ бо нигариши Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ	
			Буҷетикунони барномавӣ	- ҳамаи тақсимкунандагони асосии маблағҳои буҷетӣ буҷетҳои худро пурра назорат мекунанд ва таснифоти барномавиро истифода менамоянд - 100 фоиз буҷети давлатӣ ҳангоми ташаққули буҷети давлатии солона ва сессола принципҳои буҷетикунони барномавиро истифода мекунанд	БХДХМ (PI-5, PI-8 ва PI-17), БКНСИ, ҳисоботи Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва тақсимкунандаи асосии маблағҳои буҷетӣ, инчунин лоиҳаҳои донорон (хайати Иттиҳоди Аврупо)
			Ғайримарказонии фискалӣ	- 80 фоизи маблағҳои даромад ва ваколатҳои хароҷоти мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот ба таври дарозмуҳлат қонуний муқаррар карда шудаанд - 80 фоизи кумаки молиявӣ ба мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ (дар шакли кумаки молиявӣ ва субвенсия аз буҷети ҷумҳуриявӣ) байни буҷетҳои маҳаллӣ дар асоси методологияи тасдиқшуда тақсим карда шудаанд	БХДХМ (PI-7), ҳисоботи Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Кумитаи рушди маҳалли назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон (хайати Иттиҳоди Аврупо)

3.	Самараноки амалиётӣ	Иҷрои самараноки буҷети давлатӣ	Маъмурикунонии даромадҳои давлатӣ	- на кам аз 50 фоиз эълонияҳои андозӣ (андоз аз музди меҳнат даромад, андоз аз арзиши иловагӣ) аз ҷониби субъектони Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шакли электронӣ пешниҳод карда мешаванд - хароҷоти маъмурии Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳангоми ҷамъоварии бози давлатӣ 30фоиз кам карда шудаанд	БХДХМ (PI-6, PI-19 ва PI-20), БКНСИ, ҳисоботи Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин лоиҳаҳои донорон (Бонки Умумиҷаҳонӣ)
			Идоракунии хазинадорӣ	- назорат аз рӯи уҳдадориҳо ба ҳамаи субъектҳои бахши идоракунии давлатӣ фаро гирифта шудааст - дурнамобинии нақдина мутобиқи Ҳисоби ягонаи хазинадорӣ то 50 фоиз тамоми бахши давлатӣ (яъне, тамоми ташкилотҳои буҷетӣ) васеъ карда шудааст	БХДХМ (PI-21, PI-22, PI-25, PI-27 ва PI-28), БКНСИ, ҳисоботи Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва лоиҳаҳои донорон (Бонки Умумиҷаҳонӣ ва ВРББ)
			Хариди давлатӣ	- на кам аз 70 фоиз тамоми шартномаҳои хариди давлатӣ дар асоси раванди кушод ва шаффоф (ба истиснои хариди қорҳои сохтмонӣ дар ҳаҷорҷӯбаи КПД давомнокиаш аз як сол зиёд, бо шартҳои интиҳоби пудратчӣ дар марҳилаи аввал дар асоси раванди кушод ва шаффоф) дода шудаанд; - на кам аз 90 фоиз тамоми оғоҳномаҳо оид ба хариди давлатӣ тавассути портали ягонаи хариди электронӣ эълон карда шудаанд; - Тамоми қорхонаҳои давлатӣ, ҷамъиятҳои	БХДХМ (PI-24), ҳисоботи Вазорати молия, Агентӣ хариди давлатии мол, қор ва хизматрасонӣ.

				саҳомӣ ва корхонаҳои муштарак, ки дар онҳо зиёда аз 50 фоиз саҳмияҳо ё ҳиссаи фонди оинномавиашон ба давлат тааллуқ дорад.	
			Таснифоти буҷетӣ	- таснифоти буҷет дар асоси ДОМД 2014 (бо Ҳисоби ягонаи ҳазинадорӣ муттаҳидшуда) пурра ҷорӣ карда шудааст - иттилооти семоҳа ва ҳисоботҳо оид ба қарзи давлатӣ омода ва дар сомонии Вазорати молияи ҷойгир карда мешаванд	БХДҲМ (PI-2, PI-4 ва PI-5), ҳисоботи Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва лоиҳаҳои донорон (Фонди Байналмилалӣ Асбӯр, СШОИ)
		Назорати самараноки молиявии ва аудити дохилӣ	Назорати молиявӣ ва аудити дохилӣ	- 100 фоиз тамоми ҳавфҳои муқарраршуда аз ҷониби мақомоти аудити дохилӣ аудит карда шуданд - на кам аз 75 фоиз тамоми ҳисоботи молиявии ташкилотҳои буҷетӣ ба Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоби молиявии бахши давлат мувофиқат мекунад	БХДҲМ (PI-6, PI-10 ва PI-26) ва ҳисоботи Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон
		Баҳисобгирӣ муҳосибӣ, мониторинг ва ҳисоботи молиявӣ	Низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ (аз он ҷумла, ҷорӣ намудани технологияҳои иттилотиву коммуникатсионӣ)	- на кам аз 5 имконияти функционалии иловагӣ (яъне, модулҳо) муайян ва амалиётсозӣ шудаанд ва аз ҷониби Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ташкилотҳои буҷетӣ пурра истифода карда мешаванд - на кам аз 5 хизматрасонии ҳукумати электронӣ амалӣ шуда, тавассути вазорат ва идораҳои давлатӣ дастрас мебошанд	БХДҲМ (PI-5 ва PI-6), БКНСИ, ҳисоботи Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва лоиҳаҳои донорон (Бонки Умумичаҳонӣ ва ВРББ)
			Баҳисобгирӣ	- тамоми стандартҳои Стандартҳои	БХДҲМ (PI-12 ва PI-

			муҳосибӣ дар бахши давлатӣ (Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоби молиявии бахши давлатӣ)	байналмилалӣ ҳисоби молиявии бахши давлат ҷорӣ ва аз ҷониби ташкилотҳои буҷетӣ истифода карда мешаванд - 75 фоиз тамоми ҳисоботҳои солона аз ташкилотҳои буҷетӣ бахши давлатӣ маълумоти пурраро оид ба даромадҳо, хароҷотҳо, инчунин дороҳои молиявӣ ва уҳдадорихоро дар бар мегирад	29), БКНСИ, ҳисоботи Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва лоиҳаҳои донорон (Бонки Умумичаҳонӣ ва ВРББ)
			Корхонаҳои давлатӣ (Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ)	- ҳисоботи молиявии корхонаҳои давлатӣ (аз он ҷумла, корхонаҳои азими давлатӣ) аз аудит бо тавсияҳо гузаронида мешаванд - мониторинги корхонаҳои давлатӣ аз ҷониби Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯи ҳамаи намуди корхонаҳои давлатиро дар бар мегирад - ҳавфҳои квазифискалии корхонаҳои давлатӣ тавассути ҷорӣ намудани меъёрҳои дақиқ то 50 фоиз кам карда шудаанд	БХДҲМ (PI-6 ва PI-10), ҳисоботи Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва лоиҳаҳои донорон (Бонки Умумичаҳонӣ ва ВРББ)
4.	Шаффофият ва тобеияти ҳисоботдиҳӣ	Назорати берунаи беҳтаршуда аз болои молияи давлатӣ	Аудити берунӣ	- аудиторони Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамасола ҳулосаҳои ҳудро тибқи СБМОА пешниҳод мекунад - Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон на кам аз 5 аудити самаранокиро анҷом дода, барои баррасии минбаъда ба Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод намудааст	БХДҲМ (PI-8 ва PI-30), БКНСИ, ИШБ, ҳисоботи Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин лоиҳаҳои донорон (Бонки Умумичаҳонӣ ва ВРББ)
			Назорати парламентӣ	- қонунгузори миллии самаранокии назорат аз болои иҷрои буҷети давлатиро аз ҷониби	БХДҲМ (PI-18 ва PI-31), БКНСИ, ИШБ,

			Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва инчунин Ҳамоҳангро бо мақомоти ҳокимияти давлатӣ (масалан Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон) таъмин менамояд - кумитаҳои Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон назорати самаранокро аз болои даромадҳо ва хароҷоти буҷети давлатӣ амалӣ менамоянд	Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва инчунин Ҳамоҳангро бо мақомоти ҳокимияти давлатӣ (масалан Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон) таъмин менамояд - кумитаҳои Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон назорати самаранокро аз болои даромадҳо ва хароҷоти буҷети давлатӣ амалӣ менамоянд	Ҳисоботи молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин донорон (ВРББ)
	Шаффофият беҳтаршуда ва тобеияти ҳисоботдиҳӣ	Дастрасии ҷомеа ба иттилооти фискалӣ	- иттилооти муҳими буҷетӣ ва молиявӣ (аз он ҷумла, ҳисоботҳо оид ба иҷрои буҷет) саривақт ва пурра дар сомонҳои Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр карда мешаванд - буҷети шаҳрвандии муфассал дар сомонҳои Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷойгир карда мешавад	БҲДҲМ (РГ-9), БКНСИ, ИШБ, Вазорати ҳисоботи молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва донорон Иттиҳоди Аврупо ва ВРББ)	
5.	Мавзӯҳои фарогир	Балансбардорӣ иқтидор	- на кам аз 80 фоиз тамоми хизматчиёни давлатӣ ва кормандони бахши давлатӣ аз рӯи мавзӯҳои гуногуни ба идоракунии молияи давлатӣ алоқаманд аз омӯзиш гузаштаанд - на кам аз 90 фоиз ҳамаи хизматчиёни давлатӣ ва кормандони бахши давлатӣ пурсидашуда тасдиқ мекунанд, ки омӯзиш фаҳмиши ислоҳоти идоракунии молияи давлатиро беҳтар намуданд	Тамоми мақомоти ҳокимияти давлатӣ, аз ҷумла Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин шарикони рушд	

8. САБАҚҲОИ ОМУҲТА

185. Ҳамаи унсурҳои муосиркунонии идоракунии молияи давлатӣ наметавонанд дар ҷудод аз ҳамдигар амалӣ карда шаванд. Дигаргуншавии афзалиятҳои рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон ба барномаи ислоҳот теъдоди зиёди тағйиротро ба низоми давлатӣ талаб менамояд. Масалан, ҷорӣ пурраи Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ ва бучетикунони барномавӣ тағйироти маҷмӯи институтсионалӣ ва сохториро талаб менамояд. Ба ҳамин монанд, шартӣ қабилӣ таҳкими аудити берунӣ ва вазифаҳои назорати парламентӣ дар низоми амалкунандаи идоракунии молияи давлатӣ мавҷуд будани омилҳо, аз қабилӣ қарорҳои сиёсӣ, ҳамчунин таҳкими ҳамоҳангӣ байни мақомоти калидии давлатӣ мебошад.

186. Хулосаи асосӣ аз тамоми сабақҳои таҷрибаи ислоҳоти қаблӣ ин аст, ки ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ дар сурати иҷро намудани чор шартӣ зерин натиҷа меорад:

1) мутобиқсозии ислоҳот ва моделҳои амалишавии онҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз нуқтаи назари замина ва иқтисодии институтсионалӣ, инчунин вобаста ба мавҷудияти «фазо» барои таҳия, таҷрибаӣ ва мутобиқсозии ислоҳот;

2) ҳамоҳангсозии муносиб ва механизми тобеияти ҳисоботдиҳӣ барои мониторинги самаранок ва амалишавии ислоҳот;

3) иқтисодии техникаи кормандони мақомоти ҳокимияти давлатӣ, ки ба талаботи ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ мувофиқат мекунанд.

187. Бо вучуди беҳбудии назаррасии солҳои охир, идоракунии молияи давлатӣ дар Тоҷикистон таҷрибаи минбаъдӣ ислоҳоти калидиро, хусусан дар сатҳи вазорату идораҳои соҳавӣ, инчунин мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ талаб мекунанд.

188. Амалишавии маҷмӯи ислоҳотро дар умум баррасӣ намуда, се банди муҳимро дар хотир бояд нигоҳ дошт:

– вобастакунии ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ бо ислоҳоти дигари ҷорӣ;

– тақвияти иқтисодии кормандон дар марҳилаҳои муҳталифи ислоҳот;

– ҷалби тамоми вазорату идораҳо, инчунин мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар раванди амаликунии ислоҳот.

189. Вазифаҳои танзимгарии Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун мақоми ҳокимияти иҷроия, ки сиёсати қомили

андозу буҷетии кишварро ташаккул медиҳад, бояд барои таъмини
ҷонибдорӣ аз амалисозии ислохоти идоракунии молияи давлатӣ дар
Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки хусусияти дарозмӯҳлат ва муназзамӣ дорад,
таъкид дода шаванд.

Замимаи 1
ба Стратегияи идоракунии
молияи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон
барои давраи то соли 2030

Ислохоти асосии идоракунии молияи давлатӣ
ва мақомоти ҳокимияти давлатии масъули Ҷумҳурии Тоҷикистон

№	Натиҷа	Самти ислохот		Вазорату идораҳои масъул
1.	Интизоми фискалӣ	Ҷаҳорҷӯбаи босуботи макрофискалӣ	Банақшагирии стратегӣ	- Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон - Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон - Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон - Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон
			Ҷаҳорҷӯбаи макрофискалӣ	- Бонки миллии Тоҷикистон - Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон - Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҳадамоти гумруки назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон - Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон
			Дурномаи даромад	- Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҳадамоти гумруки назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон - Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон
		Банақшагирӣ ва буҷетикунони хароҷоти давлатӣ	Идоракунии қарзи давлатӣ	- Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон - Бонки миллии Тоҷикистон
2.	Тақсимои босамари захираҳо		Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ (инчунин буҷети сармоягузорӣ)	- Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон - Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон - Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии

				Ҷумҳурии Тоҷикистон - ташкилотҳои буҷетӣ (тақсимкунандаи асосии маблағҳои буҷетӣ, тақсимкунандаи маблағҳои буҷетӣ ва гирандаи маблағҳои буҷетӣ) - мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ
			Буҷетикунони барномавӣ	- Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон - ташкилотҳои буҷетӣ (тақсимкунандаи асосии маблағҳои буҷетӣ, тақсимкунандаи маблағҳои буҷетӣ ва гирандаи маблағҳои буҷетӣ)
			Ғайримарказонии фискалӣ (Муносибатҳои байнибуҷетӣ)	- Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон - Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон - мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ
				- Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон - Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Хадамоти гумруки назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
3.	Самаранокии амалиёт	Иҷрои босамар ва натиҷабахши буҷети давлатӣ	Маъмурияти даромади давлатӣ	- Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон - Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Хадамоти гумруки назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
			Идоракунии хазинадорӣ	- Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон - ҳама вазорату идораҳо, аз он ҷумла ташкилотҳои буҷетӣ
			Хариди давлатӣ	- Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон - Агентии хариди давлатии мол, кор ва хизматрасонии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
			Таснифоти буҷет	- Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон - ҳамаи вазорату идораҳо, аз он ҷумла ташкилотҳои буҷетӣ
		Назорати босамари молиявӣ	Назорати дохилии молиявӣ	- Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон - Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон

		Бахисобгирӣ, мониторинг ва ҳисоботи молиявӣ		- ҳамаи вазорату идораҳо, аз он ҷумла ташкилотҳои буҷетӣ
			Низоми иттилоотии идоракунии молияи давлатӣ (инчунин технологияҳои иттилотиву коммуникатсионӣ)	- Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон - ҳамаи вазорату идораҳо, аз он ҷумла корхонаҳои буҷетӣ
			Ҳисоби бухгалтерии бахши давлатӣ	- Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон - ҳамаи вазорату идораҳо, мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, аз он ҷумла корхонаҳои буҷетӣ
			Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоби молиявии бахши давлатӣ ва Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоби молиявӣ (инчунин корхонаҳои давлатӣ)	- ҳамаи вазорату идораҳо, аз он ҷумла корхонаҳои буҷетӣ - корхонаҳои давлатӣ - Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон
			Пардохти музди меҳнат ва идоракунии захираҳои инсонӣ	- Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон - ҳамаи вазорату идораҳо, аз он ҷумла корхонаҳои буҷетӣ
4.	Шаффофият ва тобеият	Назорати беруна аз болои молияи давлатӣ	Аудити беруна	- Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон - Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон
			Назорати парлумон	- Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон - Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон

		Шаффофият ва тобеият	Дастрасии чамъият ба маълумоти фискалӣ	- Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон - ҳамаи вазорату идораҳо, аз он ҷумла корхонаҳои буҷетӣ
			Иштироки ҷомеаи шаҳрвандӣ	- Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон - ҳамаи вазорату идораҳо, аз он ҷумла корхонаҳои буҷетӣ
5.	Мавзӯҳои марҳилавӣ	Сохтори Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон	Сохтори Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон	- Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон - Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон
		Муносиб кардани тақсимунандаи асосии маблағҳои буҷетӣ	Муносиб кардани тақсимунандаи асосии маблағҳои буҷетӣ	- Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон - Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон
		Баланд бардоштани иқтидор	Баланд бардоштани иқтидор	- ҳамаи вазорату идораҳо, аз он ҷумла корхонаҳои буҷетӣ

Замимаи 2
ба Стратегияи идоракунии
молияи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон
барои давраи то соли 2030

Идоракунии хавфҳо ҳангоми амаликунии ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ

Хавф	Натиҷа	Тадбирҳо оид ба бартарарф кардани хавф	Хавф (1-паст; 5-баланд)		Сатҳи хавф	Қобилияти назорати хавф
			эҳтимолият	таъсирот		
1) Пайравии нокифоя ба татбиқи ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ аз ҷониби вазорату идораҳои масъул, инчунин дар сатҳи маҳаллӣ	Қоҳишёбии кўмаки берунаи дастгирии ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ. Татбиқи ислоҳот паст гардида, дар навбати худ ин тамоюл метавонад ба самтҳои дигари ислоҳоти бахши давлатӣ паҳн гардад	Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ ин стратегияи давлатӣ, ки аз тарафи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ карда мешавад. Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон роҳбарии умумиро дар татбиқи стратегия ба уҳда дорад. Инчунин барои аз ҷониби мақомоти дахлдори иҷроия таъмин намудани татбиқи Стратегия барномаҳои амали миёнамуҳлат таҳия карда мешавад	4	5	Миёна	Баланд
2) Ҳамоҳангсозӣ ва пайдарпаии сусти ислоҳот аз тарафи вазорату идораҳои масъул, инчунин	Иҷрои пешакии ислоҳоти нисбатан мушкул ва маҷмӯӣ, инчунин ҳамоҳангии	Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ робитаи зичро байни ислоҳоти идоракунии молияи	3	3	Паст	Баланд

шарикони рушд	суст дар иҷрои онҳо. Ҳамзамон, ба таъхир афтодани татбиқи ислоҳот бо сабаби ҳамоҳангии суст ва мавҷуд набудани амал/чорабиниҳои мувофиқашуда байни вазорату идораҳои масъул	давлатӣ, ки аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дастгирӣ меёбад ва нақшаҳои стратегии аз ҷониби вазорату идораҳои масъул дар сатҳи соҳавӣ ва маҳаллӣ таҳия мешаванд, таъмин мекунад. Қисми идоракунии тағйироти низоми мониторинг ва арзёбӣ бояд ба таври дахлдор устувор карда шавад				
3) Норасоии иқтидор дар вазорату идораҳои масъул, инчунин самаранок истифода набурдани иқтидорҳои мавҷуда ва ҷойивазкунии кадрҳо.	Эҳтимолияти пурра иҷро нагардидани ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ. Татбиқи ислоҳоти ояндаи идоракунии молияи давлатӣ вобаста ба ҳавфҳои метавонад боздошт шавад ё ба таъхир афтад.	Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва мақомоти дигари ҳокимияти давлатӣ, ба монанди Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон барои институционализикунонии рушди таҷрибаи (омӯзиш ва бозомузей) кормандони бахши давлатӣ пайрав мебошанд. Бо татбиқи ислоҳоти хизмати давлатӣ дар ҳамбастагӣ бо ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ бо мақсади ҷалб ва нигоҳ	4	5	Баланд	Миёна

		доштани мутахассисони боихтисос имкони механизмҳои дахлдори ҳавасмандкунӣ муҳайё гардад. Илова бар ин, Стратегияи таҳкими иқтидор дар доираи Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ бо мақсади таъмини раванди ҳамоҳангӣ, стандартӣ ва самаранокӣ иқтисодӣ барои таъсиси иқтидорӣ зарурӣ дар бахши давлатӣ метавонад, таҳия карда шавад				
4) Баҳодиҳии нокифояи самтҳои афзалиятноки ислоҳот дар бахши давлатӣ	Ба самаранокӣ фаъолияти сохторҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар идоракунии молияи давлатӣ таъсир мерасонад.	Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дигар мақомоти ҳокимияти давлатӣ дар доираи давраҳои амалкунанда ва ё пешниҳодшавандаи муҳосиба муҳокимаҳои техникӣ тадриҷан мегузаронанд. Ҷунин муҳокимаҳои саволхоро, ба монанди идоракунии тағйирот дар бар гирифта, ҳамин тарик,	4	3	Миёна	Миёна

			метавон афзалиятҳо дар иҷрои ислохоти идоракунии молияи давлатӣ ба чор барномаи миёнамуҳлат ҷудошуда, дуруст ҷобачогузорӣ карда шавад				
5) Пешниҳод нагардидани қўмакҳои техникӣ	Эҳтимолияти ба татбиқи самараноки ислохоти идоракунии молияи давлатӣ таъсир мерасонад, бахусус ба ислоҳоте, ки омӯзиши таҷрибаи пешқадами ҷаҳониро менамояд.	дар	Шарикони байналмилалӣ рушд як қатор пешниҳодҳои кумаки техникӣ бо ёрии механизмҳои гуногун, ба монанди дастгирии бучетӣ ва лоиҳаву барномаҳои ҷудогона таҳия намуданд. Ҷаҳорҷубаи пешниҳодшавандаи ҳамкорӣ тавассути лоиҳаҳои татбиқшаванда ва нав ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон имкон медиҳад, ки дониши дахлдори техникӣ аз ҷониби шарикони рушд пешниҳодшаванда, истифода карда шавад.	3	3	Паст	Паст
6) Мадди назар гардидани муқаррароти санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ	Эҳтимолияти маҳдудият фаъолияти самараноки субъектҳои	дар	Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ ва барномаи амали сесолаи дахлдор як қатор марҳила ва вазифаҳои барои таъмини	3	4	Миёна	Баланд

	идоракунии молияи давлати пайдо гардад, инчунин ноил гардидан ба ҳадафҳои стратегии то соли 2030.		пайдарпайии ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ дар сатҳи марказӣ, соҳавӣ ва маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар доираи қонунгузорӣ ва заминаи сандаҳои меъёрии ҳуқуқӣ ҷорӣ карда бар мегардад				
7) Манфиатҳои ё/ва ҷалби паст аз ҷониби шарикони рушд	Ислохот метавонад қисман татбиқ гардад ва ҳамроҳангӣ дар самти идоракунии молияи давлатӣ дар натиҷаи сатҳи пасти иштироки шарикони миллий ва байналмилалӣ оид ба рушд заиф мегардад		Муносибати дучониба аз ҳисоби беҳтар намудани алоқа, ки дар навбати худ барои муҳокимаи масъалаҳои стратегӣ фазои васеъро фароҳам меорад, таъмин карда мешавад. Ҳамаи ислоҳоти калидии идоракунии молияи давлатӣ бо робитаи зичи ҳамаи ҷонибҳои манфиатдор бо мақсади саривақт гирифтани иттилоот барои мутобиксозӣ ба дилхоҳ тағйироти иқтисодӣ амалӣ карда мешавад. Ғайр аз ин, эътирофи дурусти натиҷаҳо (инчунин нокомӣ ва таъхир) ва дар бораи онҳо маълумотдиҳӣ бояд барои иштироки фаъолона дар раванди ислоҳоти низомии	3	4	Миёна	Паст

		идоракунии молияи давлатӣ шарикони рушдро ҳавасманд мекунанд				
8) Таваҷҷӯҳи нокифояи шаҳрвандон ба масъалаҳои низоми идоракунии молияи давлатӣ	Новобаста аз кӯшишҳои вазорату идораҳо дар самти баланд бардоштани шаффофият ва ҳисоботдиҳӣ дар низоми идоракунии молияи давлатӣ, дар ҳолати таваҷҷӯҳи нокифояи шаҳрвандон бесамар мегарданд.	Ба воситаи Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ ва ташаббусҳои мушаххас, ки барои баланд бардоштани шаффофият ва кушодагӣ равона гардидаанд, дастрасии беҳтари чомеа ба иттилооти калидии андозиву бучетӣ ҳамчун усулҳои муҳими дастгирии ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ аз ҷониби шарикони асосии рушд боқӣ мемонад. Ғайр аз ин, кӯшишҳои мушаххас оид ба фаҳмиши беҳтари низоми идоракунии молияи давлатӣ ва ҳавасмандкунии талаботи шаҳрвандон ба шаффофият ва ҳисоботдиҳӣ аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон андешида мешаванд	4	4	Баланд	Миёна
9) Коҳишёбии иқтисодӣ ё ин ки буҳрони иқтисодӣ	Суръати сусти рушди иқтисодӣ ҳатман ба сарбории бештари	Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва мақомоти дигари масъули ҳокимияти	3	4	Миёна	Паст

	фискалӣ оварда мерасонад. Ислоҳоти сохторӣ ба монанди идоракунии молияи давлатӣ то беҳтар гардидани вазъи иқтисодӣ ба таъхир гузошта шуда, дар навбати худ ба болоравии арзиш ва муҳлати дарозтари татбиқи ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ оварда мерасонад	давлатӣ барои кам кардани хавфи фискалӣ чораҳои заруриро меандешанд. Новобаста аз он ки баъзе аз ислоҳотҳои идоракунии молияи давлатӣ метавонанд боздошта ва ё ба таъхир гузошта шаванд, татбиқи он пас аз беҳтар гардидани вазъи иқтисодӣ аз нав барқарор карда шавад. Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон мунтазам ба шарикони рушд оид ба хавфҳои ҷойдошта маълумот пешниҳод менамояд				
10) Ҳамоҳангии сусти байни шарикони байналмилалӣ рушд, ки ислоҳоти идоракунии молияи давлатиро дастгирӣ менамоянд	Кӯшишу захираҳои, ки барои дастгирии ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ равона мешаванд, метавонанд нокифоя, бармаҳал ё ки такроршавии ташаббусҳои дигар бошанд. Чунин вазъият метавонад дар натиҷаи ҳамоҳангии заиф ва нокифоягии маълумот дар байни шарикони	Гуруҳи кории идоракунии молияи давлатии назди Шӯрои ҳамоҳангсозӣ оид ба рушд ба Котиботи идоракунии молияи давлатии Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон маълумоти пурраро оид ба дастгирии ислоҳоти идоракунии молияи давлатӣ аз ҷониби ҳаммаи шарикони байналмилалӣ рушд пешниҳод менамояд. Вазорати молияи Ҷумҳурии	3	3	Паст	Паст

	байналмилалӣи ба миён ояд	рушд	Тоҷикистон ва роҳбари гурӯҳи кории идоракунии молияи давлатӣ аз Шӯрои ҳамоҳангсозӣ оид ба рушд иштирокчиёни фаъоли ҳамаи шарикони рушдро дар муҳокимаи ислоҳот ва банақшагирии стратегӣ дар соҳаи идоракунии молияи давлатӣ ҳавасманд мекунанд				
--	------------------------------	------	--	--	--	--	--

ИХТИСОРОТ

БКНСИ (CPIA)	Баҳодиҳии кишварии натиҷагирӣ ва самаранокии институтсионалӣ
ТУҚ (DSA)	Таҳлили устувории қарз
НПК (DTS)	Низоми пайгирии қарз
ОМД (GFS)	Омори молияи давлатӣ
ТБМОА (INTOSAI)	Ташкилоти байналмилалӣ Мақомоти олии аудит
СБХМБД (IPSAS)	Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоби муҳосибӣ дар бахши давлатӣ
СБМОА (ISSAI)	Стандартҳои байналмилалӣ Мақомоти олии аудит
ИШБ (OBI)	Индекси шаффофияти буҷет
БХДХМ (PEFA)	Баҳодиҳии хароҷоти давлатӣ ва ҳисоботи молиявӣ
ЛИНМД (PFMMP)	Лоиҳаи идоракунии ва навсозии идоракунии молияи давлатӣ
НГИ (WGI)	Нишондиҳандаҳои глобалии идоракунии
НХИА (ITMS)	Низоми ҳамгироии идоракунии андоз
НИИҚТМ (DMFAS)	Низоми иттилооти идоракунии қарз ва таҳлили молиявӣ
НИИЗК (HRMIS)	Низоми иттилооти идоракунии захираҳои кадрӣ
ХРСК (ROSC)	Ҳисобот оид ба риояи стандартҳо ва кодексҳо
ВРББ (ВРББ)	Вазорати рушди байналмилалӣ Британия
СШОИ (SECO)	Секретариати давлатии Шветсайрия оид ба иқтисод
НИИМД	Низоми иттилооти идоракунии молияи давлатӣ
СБХМ	Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ
СБХМоБД	Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявии бахши давлатӣ
БМХД	Барномаи миёнамуҳлати хароҷоти давлатӣ
БСМ	Барномаи сармоягузори мутамарказ

Заминаи меъёрии ҳуқуқӣ дар соҳаи идоракунии молияи давлатӣ

Соҳаи идоракунии молияи давлатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бо заминаи меъёри ҳуқуқии зерин ба танзим дароварда мешавад:

1. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи молияи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон» (аз 28 июни соли 2011, №723; 19 марти соли 2013, №946, 12 ноябри соли 2013, №1027, 14 майи соли 2016, №1316, 17 майи соли 2018, №1535 тағйирот ворид шудаанд)
2. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи буҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон» (ҳар сол қабул мешавад)
3. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи кумакҳои унвонии иҷтимоӣ» (аз 24 феввали соли 2017, №1396)
4. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи хизматрасониҳои пардохтӣ ва низоми пардохтӣ» (аз 24 феввали соли 2017, №1397)
5. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи танзими асъор ва назорати асъор» (аз 13 июни соли 2013, №964)
6. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи суғуртаи ҳатмии нафақа» (аз 19 марти соли 2013, №955)
7. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи баҳисобгирии инфиродӣ дар низоми суғуртаи ҳатмии нафақавӣ» (аз 3 июли соли 2012, №860)
8. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи низоми мақомоти идоракунии давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон» (аз 16 апрели соли 2012, №828)
9. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи суғуртаи ҳатмии нафақавии касбӣ» (аз 26 декабри соли 2011, №790)
10. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ» (аз 23 июли соли 2016, №1349; 2 январи соли 2018, №1487, 2 январи соли 2019, №1573 тағйирот ворид шудаанд)
11. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон» (аз 28 июни соли 2011, № 749; 30 майи соли 2017, №1425, №1426 тағйирот ворид шудаанд)
12. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ» (аз 25 марти соли 2011, №702; 14 марти соли 2014, №1074, 24 феввали соли 2017, №1400 тағйирот ворид шудаанд)
13. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи идоракунии молиявӣ ва назорати дохилӣ дар бахши давлатӣ» (аз 21 июли соли 2010, №626)
14. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи аудити дохилӣ дар ташкилотҳои бахши давлатӣ» (аз 21 июли соли 2010, №631; 23 июли соли 2016, №1354 тағйирот ворид шудааст)

15. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи нафақаҳои суғуртавӣ ва давлатӣ» (аз 12 январи соли 2010, №595; аз 25 марти соли 2011, № 708, аз 01 августи соли 2012, №894, аз 28 декабри соли 2012, №909, аз 18 марти соли 2015, №1200 тағйирот ворид шудаанд)

16. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи омори давлатӣ» (аз 12 январи соли 2010, №588; 21 июли соли 2010, №630, 22 июли соли 2013, №996 тағйирот ворид шудаанд)

17. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи хазинадорӣ» (аз 18 июни соли 2008, № 396)

18. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҳуқуқи дастрасӣ ба иттилоот» (аз 18 июни соли 2008, №411)

19. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон» (аз 20 марти соли 2008, №374)

20. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Бонки миллии Тоҷикистон» (аз 28 июни соли 2011 № 722; 26.07.2014, № 1112, 1113; 3.08.2018, №1548 тағйирот иловаҳо ворид шудаанд)

21. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи хизмати давлатӣ» (аз 5 марти соли 2007, №233; 8 июни соли 2007, №273, 11 марти соли 2010, №603, 28 июни соли 2011, №741, 1 августи соли 2012, №900, 28 декабри соли 2012, №914, 22 июли соли 2013, №1016, 28 декабри соли 2013, №1061, 26 июли 2014, №1128, 25 декабри соли 2015, №1260, 15 марти соли 2016, №1303, 24 февralи соли 2017, №1405, №1406, 30 майи соли 2017 №1433, 3 августи соли 2018, №1543, 4 апрели соли 2019, №1597 тағйирот иловаҳо ворид шудаанд)

22. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи дигар пардохтҳои ҳатмӣ ба бучет» (аз 28 июли соли 2006, №197; 19 майи соли 2009, №520, 9 январи соли 2010, №578, 26 декабри соли 2011, №784, 19 марти соли 2013, №948, 23 ноябри соли 2015, №1250, 23 июли соли 2016, №1351, 28 июли соли 2016, №1368, 4 апрели соли 2019, №1602 тағйирот иловаҳо ворид шудаанд)

23. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи хариди давлатии мол, кор ва хизматрасонӣ» (аз 3 марти соли 2006; 16 апрели соли 2012, №815 тағйирот ворид шудаанд)

24. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мубориза бар зидди коррупсия» (аз 25 июли соли 2005, №100; 30 июли соли 2007, №296, 6 октябри соли 2008, №419, 26 декабри соли 2011, № 772, 14 марти соли 2014, №1073, 24 февralи соли 2017, №1385, №1386, 30 майи соли 2017, №1440, 2 январи соли 2019, №1564, 4 апрели соли 2019, №1588 тағйирот ворид шудаанд)

25. Қонуни конститусионии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ» (аз 17 майи соли 2004, №28; 21

ноябри соли 2006, №211, 3 декабри соли 2009, №576, 29 декабри соли 2010, №653, 19 марти соли 2013, №960, 22 июли соли 2013, №1012, 30 майи соли 2017, №1411 тағйирот ворид шудаанд)

26. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи корхонаҳои давлатӣ» (аз 28 февralи соли 2004, №10; 6 октябри соли 2008, №426, 29 декабри соли 2010, №659 тағйирот ворид шудаанд)

27. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи дурнамоҳои давлатӣ, концепсияҳо, стратегияҳо ва барномаҳои рушди иҷтимоию иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон» (аз 3 августи соли 2018, №1544)

28. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҳуҷҷати электронӣ» (аз 10 майи соли 2002, №51; 26 декабри соли 2005, №122, 28 декабри соли 2012, №908, 22 июли соли 2013, №995, 31 декабри соли 2014, №1174 тағйирот ворид шудаанд)

29. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи назорати давлатии молиявӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» (аз 2 декабри соли 2002, №66; 30 июли соли 2007, №324, 12 январи соли 2010, №583 тағйирот ворид шудаанд)

30. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҳифзи иттилоот» (аз 2 декабри соли 2002, №71; 26 декабри соли 2005, №132 тағйирот ворид шудаанд)

31. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи иттилоотонӣ» (аз 6 августи соли 2001, №40; 26 декабри соли 2005, №124, 4 апрели соли 2019, №1595 тағйирот ворид шудаанд)

32. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи қарзгирии давлатӣ ва қарзе, ки аз ҷониби давлат кафолат дода мешавад» (аз 11 декабри соли 1999, №886)

33. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи суғуртаи давлатии иҷтимоӣ» (аз 13 декабри соли 1997, №517; 1 августи соли 2003, №35, 29 апрели соли 2006, №187, 5 марти соли 2007, №244, 30 июли соли 2007, №332, 6 октябри соли 2008, №440, 16 апрели соли 2012, №824, 1 августи соли 2012, №893, 28 декабри соли 2013, №1059 тағйирот ворид шудаанд)

34. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи сирри давлатӣ» (аз 26 июли соли 2014, №1095; 18.03.2015, №1185 тағйирот ворид шудаанд)

35. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи таъмини нафақаи шахрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон» (аз 25 июни соли 1993, №796; 1 февralи соли 1996, №223, 22 майи соли 1998, №622, 13 ноябри соли 1998, №696, 14 майи соли 1999, №748, 3 сентябри соли 1999, №832, 11 декабри соли 1999, №911, 2 декабри соли 2002, №76, 2 декабри соли 2002, №84, 25 июли соли 2005, №104, 30 июли соли 2007, №333, 6 октябри соли 2008, №442, 5 октябри соли 2009, №554, 26 декабри соли 2011, №739, 16 апрели

соли 2012, №823, 3 июли соли 2012, №853, 18 марти соли 2015, №1199 тағйирот ворид шудаанд)

36. Кодекси андози Ҷумҳурии Тоҷикистон (аз 17 сентябри соли 2012, №901; бо тағйиру иловаҳо 28 декабри соли 2013, №1045, №1046, 18 марти соли 2015, №1188, 23 ноябри соли 2015, №1244, №1245, 15 марти соли 2016, №1297, 14 ноябри соли 2016, №1367, 24 феввали соли 2017, №1398, 30 майи соли 2017, №1423, 21 феввали соли 2018, №1510, №1511, 3 августи соли 2018, №1546, 4 апрели соли 2019, №1599).